

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖREV BOYUTUNDAKİ
YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN OLARAK İLKÖĞRETİM OKULU
YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN ALGI DÜZEYLERİ
(İstanbul İli Kartal İlçesi Örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

97334

Mücahit DEMİR

Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri

NİSAN 2000

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖREV BOYUTUNDAKİ
YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN OLARAK İLKÖĞRETİM OKULU
YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN ALGI DÜZEYLERİ
(İstanbul İli Kartal İlçesi Örneği)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

T 97334

Mücahit DEMİR

Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri

Programı : Eğitim Yönetimi ve Teftişi

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Aysun ÖZYURT

NİSAN 2000

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖREV BOYUTUNDAKİ
YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN OLARAK İLKÖĞRETİM OKULU
YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN ALGI DÜZEYLERİ
(İstanbul İli Kartal İlçesi Örneği)**

YÜKSK LİSANS TEZİ

Mücahit DEMİR

EĞİTİM BİLİMLERİ

**Yüksek Lisans İçin Öngörülen Çalışmaların Bir Bölümünü
Karşılama Üzere Hazırlanmıştır**

Ana Bilim Dalı : Eğitim Bilimleri

Programı : Eğitim Yönetimi ve Teftişi

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Aysun ÖZYURT

NİSAN 2000

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖREV BOYUTUNDAKİ
YETERLİKLERİNE İLİŞKİN OLARAK İLKÖĞRETİM OKULU
YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN ALGI DÜZEYLERİ**

(İstanbul ili Kartal ilçesi örneği)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan : Mücahit DEMİR

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarih ve No: 01.05.2000 – 2000/05

Prof. Dr. İlkay KASATURA Yrd. Doç. Dr. Aysun ÖZYURT Yrd. Doç. Dr. Mevlüt FAŞTAN

NİSAN 2000

TEŞEKKÜR

İlköğretim Müfettişlerinin Görev Boyutundaki Yeterliliklerine İlişkin Olarak İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Algı Düzeyleri adlı bu çalışmada pek çok meslektaş ve dostun emeği vardır. Araştırmanın başlamasından bitimine kadar her türlü yardımları ile bana destek olan bu değerli insanlara teşekkürü bir borç biliyorum.

Başta, bu araştırmanın başından sonuna kadar her aşamada danışmanlığımlı üstlenerek bana yol gösteren Yrd. Doç. Dr. Aysun ÖZYURT olmak üzere bir çok konuda görüş ve eleştirilerini aldığım Prof. Dr. İlkay KASATURA, Prof. Dr. Nuray SUNGUR, benden yardımlarını esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Mevlüt TAŞTAN, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin GÜL ve Yrd. Doç. Dr. Ali AKSU' ya değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim. Ayrıca istatistiksel analizlerin yapılmasında yardımlarını aldığım Yrd. Doç. Dr. Selahattin GELBAL'a ve Kartal İlçesinde görev yapan bütün yönetici ve öğretmen arkadaşlarıma sağladıkları katkı ve emekleri için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mücahit DEMİR

ÖZET

İlköğretim müfettişlerinin sistem içerisindeki varlık nedeni, eğitimin niteliğinin yükseltilmesine katkı sağlamaktır. Bunu başarabilmenin koşulu ise her alanda yeterli olabilmektir. Yeterlilik ise eğitim yoluyla geliştirilebilen bir alandır ve gelişmede ancak geliştirilecek alanların belirlenebilmesiyle mümkündür. Bu bağlamda, bu araştırma ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarına ait yeterliliklerini nasıl algıladıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın evrenini, 1999-2000 öğretim yılında İstanbul İli, Kartal İlçesinde görev yapan ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma 109 yönetici ve her branştan olmak üzere 434 öğretmen üzerinde yapılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, anket kullanılmıştır. Anket iki bölümden oluşmuş, birinci bölümdeki ilk beş soru kişisel ve mesleki alanla ilgili, ikinci bölümdeki diğer elli soru ise ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarındaki yeterlilikleriyle ilgilidir. Müfettişlerin görev alanları ise beş alt alan olarak tanımlanmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde varyans analizi, t-testi ve LSD testi kullanılmış, hesaplamalar bilgisayarda SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Araştırma sonunda elde edilen bulgular şunlar olmuştur.

1- İlköğretim okulu yöneticileri, müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini “kısmen” düzeyinde yeterli algılarken, öğretmenlerinin ise “çok az” düzeyde yeterli algıladıkları ve (ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma) olmak üzere, beş alt görev alanında da yönetici algılarıyla, öğretmen algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmüştür.

2- Yöneticilerin, müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada kıdemleri, cinsiyetleri, branşları ve almış oldukları teftiş puanlarına göre aralarında anlamlı farklılıkların bulunmadığı tespit edilmiştir.

3- İlköğretim okulu öğretmenlerinin, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamalarında cinsiyet, branş ve almış oldukları teftiş puanlarına göre aralarında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunduğu, kıdemlerine göre ise aralarında anlamlı farklılıkların bulunmadığı saptanmıştır.

SUMMARY

The reason for the existence of the primary schools inspectors in the system is to help to improve the quality of the education. The only way to this aim is to be adequate in every field. Proficiency, as a field, can be developed only with the help of education and development can be reached by the identification of the fields that need improvement.

In this context, this research aims to identify how the teachers and the directors of the primary schools in Turkey perceive the primary schools inspectors proficiency in their field.

The scope of this research includes the primary school teachers and directors in Kartal, İstanbul in 1999-2000 academic year. 109 director and 434 teachers working in different fields in Kartal have participated in this research.

The questionnaire is used in the research as a way of collecting data. It consists of two parts. The first five questions of the first part are related to personal and professional field whereas the other fifty questions of the second part are related to primary schools' Inspectors' proficiency in their field. And this field is divided into 5 sub-branches.

In the analysis of the data obtained from the questionnaire, variation analysis, t-test and LSD test are used. And calculations are done on computer with the help of SPSS packet.

The results of the research as follows:

1) While the directors of primary schools perceive the proficiency of inspectors' with regard to their work as "partly adequate" the teachers of these schools perceive it "narrowly adequate". A difference of the percentage of 0.05 is observed between the directors' and teachers' perception in five sub-branches, namely lesson evaluation, schools evaluation, research-study, guidance and inquiry.

2) In accordance with the inspectors' experiences; sex, branches and their inquiry scores it is seemed that there is no meaningful difference among the perceptions of the primary schols directors.

3)It is found that there is meaningful difference as in the percentage of 0,05 about the perception of the teachers of primary school related to the proficiency of inspectors' work according to their sex , branches and the inquiry score but there is not a meaningful difference related to their experience.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	I
ÖZET	II
SUMMARY	IV
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar	XII
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Problem Cümlesi	15
Alt Problemler	15
Sayıtlar	16
Sınırlılıklar	16
Araştırmanın Amacı	17
Araştırmanın Önemi	17
Tanımlar	18
BÖLÜM II	19
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	19
BÖLÜM III	32
YÖNTEM	32
Araştırma Modeli	32

Evren ve Örneklem	33
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Verilerin Toplanması	34
Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	35
BÖLÜM IV	38
BULGULAR VE YORUMLAR	38
1. İlköğretim okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarıyla İlgili Yeterlilik Düzeylerine ilişkin Algıları	38
1.1. İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimine Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	39
1.2. İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimine Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	43
1.3. İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	48
1.4. İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	53
1.5. İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	58

2. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Cinsiyet, Kıdem, Branş ve Alınmış Olunan Teftiş Puanı Değişkenlerine Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına Ait Yeterliliklerini Algılamaları	73
2.1. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	73
2.2. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Kıdemlerine Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	76
2.3. Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Yöneticilerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	78
2.4. Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre İlköğretim Okulu Yöneticilerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	80
3. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine, Kıdemlerine, Branşlarına ve Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına Ait Yeterliliklerini Algılamaları	82

3.1. Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	83
3.2. Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	86
3.2.1. Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	87
3.2.2. Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	88
3.2.3. Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	88
3.2.4. Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	89

3.2.5. Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	90
3.3. Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	91
3.3.1. Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	92
3.3.2. Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	94
3.3.3. Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	96
3.3.4. Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	98

3.3.5. Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	101
3.4. Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar	104
BÖLÜM V	107
SONUÇ VE ÖNERİLER	107
Öneriler	112
KAYNAKÇA	116
EKLER	122
Ek-1(Anket Formları)	123
Ek-2 (t-Testi sonuçları)	129

TABLÖLAR

TABLO-1	İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimine İlişkin Yeterliliklerini Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar.....	39
TABLO-2	İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri	40
TABLO-3	İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimine İlişkin Yeterliliklerini Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar.....	44
TABLO-4	İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri	45
TABLO-5	İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar.....	49
TABLO-6	İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri	50

TABLO-7	İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar.....	53
TABLO-8	İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri	55
TABLO-9	İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar.....	59
TABLO-10	İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri	60
TABLO-11	İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Okulu Yöneticileri Arasındaki Farklılıklar	74
TABLO-12	İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Yöneticileri Arasındaki Farklılıklar	77

TABLO-13	İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Okulu Yöneticileri Arasındaki Farklılıklar	79
TABLO-14	İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarındaki Yeterlilik Düzeylerini Algılamaları Arasındaki Farklılıklar	81
TABLO-15	İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	84
TABLO-16	İlköğretim Müfettişlerini Ders Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	87
TABLO-17	İlköğretim Müfettişlerini Kurum Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	88
TABLO-18	İlköğretim Müfettişlerini Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	89

TABLO-19	İlköğretim Müfettişlerini Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	90
TABLO-20	İlköğretim Müfettişlerini Soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	91
TABLO-21	İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	92
TABLO-22	Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	93
TABLO-23	İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	94
TABLO-24	Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	95

TABLO-25	İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	97
TABLO-26	Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	98
TABLO-27	İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	99
TABLO-28	Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	100
TABLO-29	İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	102
TABLO-30	Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar	103
TABKO-31	İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada, Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar	106

BÖLÜM I

GİRİŞ

Problem Durumu

Varolma savaşının yoğunlukla yaşandığı bugünlerde, hiçbir toplum, geleceğini rastlantılara bırakmak istemez. Çağımızda toplumların kalkınması ve bağımsızlığını koruyarak varlığını sürdürebilmesi, bireylerini eğitmesiyle olanaklıdır. Bu nedenle geleceklerini kontrol etmek ve yönlendirmek zorunda olan toplumlar, eğitim sürecine amaçlı ve planlı müdahalelerde bulunur. Bu müdahalelerin amacı, süreci kontrol altına alarak istenilen nitelikte bireyler yetiştirmektedir. Geleceği bugünden itibaren kurmanın yolu, süreçte olabilecekleri önceden bilinir kılmak ve bu doğrultuda insanlar yetiştirmektir.

Günümüzde eğitim örgütlerinden beklenen, bilgi üretmenin yanı sıra, insanların gönenç düzeyinin yükseltilmesi hedefine katkıda bulunma yönündedir (Demir, 1999:2). Bu bağlamda eğitim çabalarının genel amacı kuşkusuz yetişmekte olan çocukların ve gençlerin, topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etmektir. Bu uyumun gerçekleştirilmesi için, bireylerin istidat ve yetenekleri, eğitim yoluyla en son sınıra kadar geliştirilir ve insan davranışları, ulusal eğitimin amaçları doğrultusunda değiştirilir. Eğitim, bireylere bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde

toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğunu taşır (Varış,1994:1). Bu sorumlulukları yüklenmiş olan eğitim sistemi; girdi, işleme, çıktı ve kontrol (teftiş) alt sistemlerinden oluşan yapısı ve işleyişiyle oldukça karmaşık ve girift bir sistem görünümündedir.

Kontrol alt sistemi, çıktıyı nicelik ve nitelik bakımlarından değerlendirmek ve sonuçları geri bildirim mekanizması yoluyla karar merkezlerine iletmek zorundadır. Giriş, işleme ve çıkış süreçlerinden her biri, kontrol alt sisteminin etkisi altındadır (Bursalıoğlu,1997:90). Kontrol alt sisteminin işlevi; sistemin girdi, işleme ve çıktı unsurlarından bilgi almak ve bunları kurumun gelişiminde kullanılmak üzere düzenlemektir (Çakıcı,1995:10).

Bursalıoğlu'nun kontrol alt sistemi olarak tanımladığı süreç, Aydın ve Başar tarafından dönüt alt sistemi olarak tanımlanmaktadır. Aydın (1986:88) dönüt alt sistemini, sistemlerin duyu organları ve bilinci olarak görür ve dönütü, sistemin amaçlarına ulaşma derecesini belirleyen bir düzenek olarak tanımlar. Başar'a (1995:1) göreyse dönüt; sistemin girdilerinin amaca uygun hale getirilebilir olup olmadığının, işleme sürecinin istenen çıktıyı sağlayabilme durumunun, çıktıların amaçlanan nicelik ve niteliklere uygunluğunun anlaşılması sürecidir. Kısaca örgütlerin amaçlara ulaşma derecesini anlamak olarak da tanımlanabilecek kontrol yada dönüt sağlama işlemi, eğitim örgütlerinde denetim yoluyla gerçekleştirilebilen birtakım etkinler örüntüsüdür.

Bilindiği gibi, her formal örgüt belli bir amacı ya da amaçlar bütünü gerçeğe geçirmek için kurulur; bunları gerçeğe geçirdiği sürece varlığını koruyabilir. Bu nedenle de örgütler, varoluş nedeni olan amaçlarını gerçeğe geçirme derecesini sürekli olarak bilmek ve izlemek durumundadır. Bu da örgüt girdilerinin, sürecinin ve çıktılarının planlı ve programlı olarak, sürekli bir biçimde kontrol edilmesi ve değerlendirilmesiyle olanaklıdır (Aydın 1993:1).

Çıktıların amaçlara uygunluğu, örgütlerin varlıklarını sürdürebilmelerinin zorunlu bir koşuludur. Örgütler etkinliklerini amaçlarına dönük olarak gerçeğe geçirebildikleri sürece varolabilirler. Bu nedenle bütün örgütler, ölçme ve değerlendirme yoluyla çıktılarından elde ettikleri sonuçları, süreci yeniden örgütlemek için kullanırlar. Amaçları, örgütsel sapmaları en aza indirmektedir.

Ayrıca her kurumun amacına ulaşabilmesi için, sahip olduğu ve yararlanabileceği kaynakları en etkili şekilde kullanması gerekir. Örgütün amaçlarına ulaşma derecesi, bir bakıma kaynakları kullanma derecesine bağlıdır. Bu nedenle örgüt etkinliklerinin sürekli olarak gözetim ve denetim altında tutulması, kaynakların kullanılma durumlarının belirlenmesi zorunludur. Bundan da önemlisi, ürün ve verimliliğinin yakından izlenmesi ve sürekli olarak artışını sağlayacak önlemlerin alınması gerekliliğidir (Taymaz, 1993:4).

Denetim (kontrol-dönüt) sistemi, her karmaşık örgütte vardır. Bu bir örgütsel ve yönetimsel zorunluluktur. Örgütün dağılmasını önleyerek yaşamasını sürekli kılar (Başaran,1982:106). Denetimin, örgüt açısından zorunlu olması, örgütün kendi varlığını

sürdüremeye kararlı oluşunun doğal bir sonucudur (Aydın,1993:1). Eğitim örgütlerindeki denetim, önceden kararlaştırılmış eğitim ve öğretim amaçlarının gerçekleşme derecesini bulmaya yarar (Bursalıoğlu,1994:129).

Denetim, yalnız yanlışlığı ve yanlışlığı ortadan kaldırmakla, aykırılıkları ve çelişkileri gidermekle, haksızlığı ve haklılığı belirlemekle kalmaz aynı zamanda kişiliği ve erdemi de korur. Devlete ışık tutarak ve zararları önleyerek ulusal ve toplumsal yararı gözetir. Yasal gücün ve yaptırımların etkililiğini sağlayarak hukuksallığı güçlendirir, çalışma gücünü artırır. Denetim, türüne bakılmaksızın her etkinliğin içinde ve yanında vardır. Özellikle insan unsurunun ağır bastığı sosyal etkinliklerde denetime “olmazsa olmaz” düzeyinde gereksinim duyulur (Taymaz,1993:4-5).

Bursalıoğlu (1994:129) denetimi, kamu yararı adına davranışı kontrol yöntemi olarak tanımlarken; Aydın (1993:1) denetimi, örgütsel eylemlerin kabul edilen amaçlar doğrultusunda, saptanan ilke ve kurallara uygun olup olmadığının anlaşılması süreci olarak tanımlar. Yine Aydın’a (1993:1) göre denetimin amacı, örgütün amaçlarının gerçekleştirilme derecesini saptamak, daha iyi sonucu alabilmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmek olarak belirtilmektedir.

Denetim olgusunu bütün boyutlarıyla tek bir tanım da toplayabilmek oldukça zordur. Onun için de alanda çalışmalar yapan her bilim insanı farklı tanım yapmıştır. Bu tanımlardan bazıları yukarıda verilmiş olmakla birlikte, denetime farklı açılardan bakan diğer bazı tanımlara da yer vermek yerinde olacaktır.

Su (1974:36) denetimi, yapılan çalışmaları denetlemek ve değerlendirmek, daha verimli hale getirilmelerini sağlamak için ilgililere onerilerde bulunmak, kurumlardaki personele çalışmalarında ve yetişmelerinde rehberlik yoluyla yardımda bulunmak gibi geniş bir hizmet alanı olarak tanımlamaktadır.

Denetim, genel anlamda kamu sektöründe ve tüzel kişiliği bulunan kurumlarda yapılmakta olan işlerin, mevcut mevzuata uygun olarak yapılıp yapılmadığının, yetkili kimseler tarafından denetlenmesi ve gözetlenmesi sürecidir. Eğitimsel bağlamda ise denetim, istenilen ve gereksinim duyulan yer ve zamanda sağlanan; eğitimin her düzeyinde uygulanabilen bir mesleksen rehberlik ve yardımdır. Eğitim programlarının bir çok yönünü etkileyen eşgdmleşmiş bir teknik ve sosyal süreçtir (Taymaz ; 1993:2-3).

Eğitimde denetim, eğitim ve öğretimin amaçlarına en uygun yöntemleri bulmak ve ürünün nitelik ve nicelik bakımından geliştirilmesini sağlamak amacını güder. Üründe görülen hata ve eksiklerin giderilmesi için karar sürecini etkiler. Gerekirse kararlarda değişiklik yapılmasını sağlar. Bu değişiklik diğer süreçlere yeni bir nitelik kazandırır ve tümüyle yönetimi yönlendirir (Atay,1987:2).

Atay'a göre denetim, eğitim örgütlerinin ve bu örgütlerdeki her türlü için, amaç, yasa, yönetmelik, emir ve genelgelere uygunluğunu araştırmak ve gerektiğinde soruştırmada yaparak ilgililer için ödül veya ceza önermek; eğitimle ilgili

çalışmalarda sapmaları bulup düzeltme ve geliştirme önerileri ortaya koymak; eğitim çalışanlarının rollerini daha iyi oynayabilmeleri için yardım ve teşviklerde bulunmaktır.

Eğitim örgütlerinde yapılan denetimde plan, uygulamayla karşılaştırılır; ayrılmalar, hatalar ve sapmalar varsa belirlenir, nedenleri araştırılır, giderici ve düzeltici önlemler bulunur, ilgililerce yapılan öneriler ve uygulamalar izlenerek planın amacına ulaşması sağlanır (Çakıcı,1985:10).

Yönetim sürecinin en önemli ögesi olan denetim, eğitim kurumları arasında ilişkilerin geliştirilmesi, birlik ve bütünlüğünün sağlanması ve bu alandaki yeniliklerin kurumlara aktarılması için zorunludur. Denetim kurumlarının yenileşmesi ve gelişmesinde en önemli etkidir. Uzun süre denetlenmeyen eğitim örgütlerinde, yönetim etkililiğini yitirir, iş görenlerde gevşeklik ve ilgisizlik baş gösterir, amaçlarından sapmalar görülür ve ürünün nitelik ve niceliği düşer (Altıntaş 1980:10). Denetim sonuçlarıyla beslenemeyen eğitim örgütleri; yanlışlarını bulup düzeltmede, eksiklerini bilip tamamlamada, problemlerinin farkına varıp çözmede, gereksinimlerini öğrenip gidermede rastlantılara bağlı kalırlar. Denetim, bunları rastlantı olmaktan çıkarır, sistemli ve planlı hale getirir (Çakıcı,1985:10).

Denetim sistemini işleten kişi müfettiştir. Müfettişin sistem içindeki işlevi ise ulusal eğitim sisteminin amaçları gerçekleştirme noktasında nasıl daha etkili kılınabileceği, nelerin yapılabileceği, okul örgütlerinin amaçlara ulaşma derecesinin saptanarak gerekli öneri ve çalışmaların yapılması, süreçte etkin rol oynayan yönetici, öğretmen, öğrenci, yöntem, teknik, program, araç-gereç vb. öğelerin amaçlara dönük

etkililiklerinin mesleksel yardım yoluyla nasıl artırılabilir ve amaçlara dönük olmayan bireysel sapmaların tespit edilerek giderilmesiyle ilgili etkinlikleri yerine getirmektir. Eğitimin niteliğinin yükseltilmesine katkıda bulunamayan müfettişin varlık nedeni de ortadan kalkar.

Okulun amaçlarını gerçekleştirecek, yapısını yaşatacak, havasını koruyacak (Bursalıoğlu,1994:38), iç dinamiklerini harekete geçirecek, çevre olanaklarından yararlanarak yeni kaynaklar yaratacak ve mevcut kaynakları en yüksek düzeyde kullanarak örgütsel amaçların gerçekleştirilmesi doğrultusunda yönlendirecek öğelerin başında değişik konumdaki okul yöneticileri gelmektedir. Denetimin eğitim örgütlerindeki bir işlevi de değişik konumlardaki yöneticilerin etkinliklerini tanılama, değerlendirme ve geliştirmedir Etkili bir eğitim sistemi yönetici ve öğretmenlerin gelişimini zorunlu kılar. Yönetici ve öğretmenlerin gelişimi ise tanılama, değerlendirme ve geliştirme sürecini döngüsel olarak işleten etkili denetim aracılığıyla en üst düzeye doğru yükselebilir (Köklü,1996:266).

Eğitim sisteminde bu kadar kritik rol oynayan okul yöneticilerinin geliştirilmesi ve etkili kılınması da denetim sisteminden dolayısıyla da sistemi işleten müfettişlerden beklenmektedir. Eğitim sisteminin bu kadar ağır bir sorumluluk yüklemiş olduğu müfettişin, bu amacı yerine getirebilmesi ancak gerekli yeterliliklere sahip olabilmesiyle olanaklıdır.

Çağdaş eğitim denetimi, eğitim sürecindeki “anahtar” rolü nedeniyle öğretmenin geliştirilmesine de özel bir önem vermektedir. Çünkü sistemin başarısı temelde, sistemi işletecek öğretmenlerin niteliklerine bağlıdır. Hiçbir eğitim modeli, modeli işletecek personelin kalitesinin üzerinde hizmet üretemez (Atay,1987:3). Dolayısıyla eğitim sürecinin geliştirilmesinde, öğretmenin geliştirilmesinin ve daha yeterli kılınmasının en etkili yol olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle öğretmenin çok yönlü gelişimini sağlayıcı bir ortamın yaratılması, denetimin temel vurgusunu oluşturmaktadır (Aydın,1993:XII).

Toplumun bütün kurumlarıyla organik bir bağıntı içinde olan ve o denli de karmaşık bir nitelik kazanan eğitim, öğretmenlik rolünü zorlaştırmakta, çok yetenekli öğretmenler gerektirmektedir (Aydın,1986:35). Öğrenme ve öğretme sürecinin odak noktası olan sınıf ortamında öğretmenin göstereceği her davranış, bilinçli ve amaçlı olmak durumundadır. Çünkü sınıf, işlerinin üretildiği ve dönüşümün sağlandığı birer atölye; öğretmen ise, bunun için gerekli olan etkinlikleri düzenleyen, planlayan, araç ve gereçleri sağlayan bir liderdir.

Okullarda öğrenilen bilgi ve kazanılan beceriler, hızlı değişmeler karşısında güncelliğini koruyamamakta ve çok çabuk eskimektedir. Bu olgu, her meslek dalında olduğu gibi öğretmenlikte de kendini, sürekli olarak yenilemeyi zorunlu kılmaktadır. Böyle bir olguyla karşı karşıya kalan öğretmenlerin kendi başlarına bırakılmaları, sistemin amaçlarına dönük işlemesi için bir zorunluluktur. Her toplum ve her eğitim

sistemi bu konuda özgün önlemler almakta, sistemin yenilenebilmesi için yeni düzenlemeler yapmaktadır.

Öğretme ve öğrenme sürecini geliştirmek ve etkili kılmak için; sınıf içi etkinlikler üzerinde odaklaşan,planlı ve programlı eylemlerden oluşan ve süreçte belirleyici rol oynayan öğretmenlerin davranış örüntülerini değiştirmek ya da geliştirmek yoluyla öğretim etkinliklerin daha amaca dönük olacağı sayılısı üzerine kurulan çağdaş denetim anlayışı, öğretmene yardımı temel ilke olarak kabul etmiştir.

Çağdaş denetim anlayışının temelinde öğretmene mesleksel yardım vardır. Mesleksel yardım rasgele yapılamaz. Öğretmeni ve dolayısıyla süreci geliştirmeyi amaçlayan denetimsel davranış, amaçlı ve sistemli bir tanılayıcı çözümlenmeyle yapılan değerlendirmelerin sonuçlarına dayalı bir geliştirme planının yapılmasını gerektirir. Belirlenmiş amaçlar tarafından yönlendirilmeyen denetim etkinliklerinin, eğitimin etkililiğine katkıda bulunması olanaksızdır. Ancak planlı bir yaklaşımla öğretmenin, programın ve öğrencinin geliştirilmesi doğrultusunda etkili çalışmalar yapılabilir (Aydın,1989:81).

Çağdaş eğitim anlayışına göre, öğretmenlerin kendilerini yenilemeleri, karşılaştıkları eğitim-öğretim sorunlarının çözümü için gerekli yardım ve rehberliğin teftiş uygulamaları yoluyla müfettişler tarafından sağlanması temel ilke olarak kabul edilmektedir (Atay,1987:4). Bu bağlamda öğretmenlerin istenilen yeterlik düzeyine gelmelerinin sağlanmasında esas görev müfettişlere verilmektedir (Aydın,1993:3).

Eğitim sisteminin iki kritik öğesi olan yönetici ve öğretmenlerin değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde böylesine önemli bir yeri olmasına karşın teftiş, eğitim mesleğinin en çok savsaklanan yönlerinden biri olmuştur. Bunun sonucu olarak, teftişin amaç, süreç ve iş görüleri yeterince tanımlanmamış ve müfettişlerin yetiştirilme, seçilme ve yükseltilmeleri gereğince önemsenmemiştir (Atay,1996:25).

Ancak son yıllarda, verimi artırmak amacıyla, okullar üzerinde hızla değişen istemler, teftişe verilen değeri arttırmıştır. Bugün müfettişlerin hizmet öncesi ve hizmet içi düzeylerde yetiştirilmesi, eğitim sistemlerinin verimi için gerekli koşullardan biri olarak, geçmişte olduğundan daha çok önemsenmektedir. Böyle bir yetişmenin etkili ve verimli olmasını sağlamak için, yeni yaklaşım ve yöntemler denenmektedir. Bu yaklaşımlardan biri de müfettişleri yeterliğe dayalı programlarla yetiştirmektir (Seçkin,1978:1).

Yeterlilik, bireylerin görevleriyle ilgili rollerini, amaçlara uygun olarak yerine getirebilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi, beceri ve tutumlardır (Başar,1995:64). Bir için uygulamasına dönük belirli bir etkinlikler bütününden oluşan teftiş eylemine ilişkin yeterliliklerin açıklanması, bu işe dönük eylemlerin tanımlanmasını gerektirir. Böylece müfettişlerin göstermeleri gereken eylemler, bireyin davranışlarının dışına taşmakta ve okul ortamında karşılaşılabilecek sorunları durumları ve insanlar arası ilişkileri kapsamaktadır. Bu durumda müfettiş yeterlikleri, en iyi için yapılmasına ilişkin belli sonuçları sağlamak için gerekli bilgi ve becerilerin gösterilmesi olarak tanımlanabilir (Seçkin,1978:8).

Yeterlik yaklaşımı yoluyla ulaşılabilecek üç farklı sonuç bulunmaktadır. Bunlar; tanılama sistemi, değerlendirme sistemi ve sorumluluk sistemi olarak gruplandırılabilir. Tanılama sistemi yoluyla sağlanan verilerle müfettiş davranışları teşhis edilerek ve onlar için sürekli eğitim deneyimleri düzenleyerek personel gelişimi sağlanır. Personelin değerlendirilmesini amaçlayan ikinci yaklaşım; atama, yükseltme, maaş ve benzeri durumlar hakkındaki kararlara yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Sorumluluk hedeflerini kapsayan üçüncü yaklaşım ise; okul sistemlerinin hedeflerine ilişkin olarak müfettişin ne yaptığı ve sistemin genel yeterliliğinin ne olduğu hakkında bir sonuca ulaşmada kullanılır. Bu konuda karşılaşılan sorun, bu üç sonuçtan hangisine öncelik verileceğiyle ilgilidir. Genel kanı, personel yetiştirme sorununa öncelik verilmesi yönündedir. Bu kanı, yeterlik yaklaşımı yoluyla personelin hizmet öncesi ve hizmet içi gelişimindeki temel sorunlar çözülmedikçe, değerlendirme ve sorumlulukla ilgili sonuçların zor alınacağı savına dayanmaktadır (Seçkin,1987:9).

Eğitim sisteminde müfettişlerin görevlerini yerine getirebilmeleri ve rollerini oynayabilmeleri için aranılan yeterlikleri kazanmış olmaları gerekir. Denetim sisteminde müfettişin yerini; kendisine yasal olarak verilen görevler, görevlerini yerine getirme süreçleri, oynadığı roller ve bu rolleri oynarken gösterdiği davranışlar belirler.

Bakanlık ve İlköğretim müfettişlerinin görevleri yönetmelik ve yönergelerde belirtildiği üzere rehberlik ve işbaşında yetiştirme (mesleki yardım), teftiş ve değerlendirme, inceleme-araştırma idari ve adli soruşturma olmak üzere dört alanda toplanabilir. Bunlar teftişin görev boyutunu oluşturur (M.E.B. İlköğretim Kurumları

Rehberlik ve Teftiş Yönergesi,1991:8). Yönetmelikteki teftiş ve değerlendirme görev alanı, bu çalışmada yönetim ve sınıf içi etkinlikleri gibi iki farklı boyutu bakımından ders denetimi (sınıf denetimi) ve kurum denetimi olmak üzere iki ayrı yeterlilik alanı olarak ele alınmıştır.

Denetimin süreç boyutunu ise; müfettişlerin bu görevleri yerine getirirken durum saptama, önerilerde bulunma, değerlendirme ve geliştirme etkinlikleri oluşturur.

Denetimin rol boyutunda ise müfettişlerin görevlerini, yukarıda değinilen süreçler doğrultusunda yerine getirirken oynaması gereken roller yer alır. Bu roller yöneticilik, liderlik, öğreticilik, rehberlik, araştırma uzmanlığı, sorgu yargıçlığı her biri birer yeterlilik alanı olabilecek türden rollerdir.

Müfettiş sistemde bu rolleri oynarken denetlediği bireylere karşı yönlendirme, yol gösterme, güdüleme, moral verme, değerlendirme, yargılama davranışlarında bulunur ki; bunlar da denetimin davranış boyutunu oluşturur (Başar,1988:47).

Diğer işgörenler gibi, müfettişlerin de rol gereklerini yerine getirebilmeleri için bazı yeterliliklere sahip olmaları gerekir. Bu yeterliliklerin alan, tür ve düzeylerindeki nicel ve nitel yokluk ve yetmezlik, kötü edime yol açan nedenlerin en önemlilerindedir (Başar,1995:63). Ancak müfettişlerin kendilerini ne derece yeterli gördüklerinden çok, yardım etmekle ve geliştirmekle yükümlü oldukları tarafların, müfettişleri ne derece yeterli algıladıkları önemlidir. Çünkü sonuçta müfettişlerin hitap ettiği kitle yönetici ve

öğretmenlerdir. Yönetici ve öğretmenlere yardım ve rehberlik edemeyen, sistemi daha etkili kılamayan ve dolayısıyla eğitimin niteliğinin yükseltilmesine katkıda bulunamayan müfettişlerde yeterli sayılamaz.

Bu bağlamda müfettişlerin, görev alanlarına göre yeterlilik ya da yetersizliklerinin, yönetici ve öğretmenler tarafından ne derecede algılandığının tespiti; müfettişlerin eğitim gereksinmelerinin belirlenmesi, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine temel oluşturması açısından bilimsel bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Türk Eğitim Sisteminde, yıllardır, daha yeterli müfettişlere duyulan istem ve özleme karşın (Akyüz, 1978:232), yapılan araştırmalar, müfettişlerin önerilen yenilik ve değişikliklere karşı tutucu bir tavır aldıklarını (Doğan, 1977:374); eğitim yönetimi ve teftişi alanında uzmanlık eğitimi görmediklerini; çoğunluğunun bu konuda hizmet içinde bir seminer yada kursa katılmadıklarını (Bilgen,1976:83-86) ; bunun sonucunda, kimi zaman, eğitim yönetimi alanında yetişmiş okul yöneticilerini değerlendirme gibi çelişik bir durumda kaldıklarını (Bursalıoğlu. 1972:26) göstermektedir.

Eğitim sistemleri, yetişmiş teftiş personeli olmaksızın kendilerinden beklenen hizmetleri gerektiği biçimde karşılayamaz. Bu nedenle, Türk Eğitim Sisteminde, ilköğretim müfettişlerinin hizmet öncesi ve hizmet içinde yetiştirilmesi, çözüm bekleyen problemlerden biri olmaktadır (Atay,1996:26).

Ülkemizde ilköğretim müfettişlerinin yetiştirilmesi sorunu üzerinde açık ve belirli bir politika geliştirilememiştir. Oysa bilgi çağı olarak nitelenen günümüzde,

ilköğretim müfettişlerinin de çağdaş eğitim denetimi tekniklerine göre eğitilmelerini gereklidir. Bu da ancak hizmet öncesi ve hizmet içi yetiştirme programlarının araştırma bulgularına dayalı olması ile olanaklıdır. Bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişimler, eğitim alanını ve bu alandaki örgütlerin sürekli bir gelişim alanı olmasını içinde barındırır. Bu bağlamda eğitim denetimi, sağlıklı bir örgüt gelişimi için temel belirleyicilerden biridir ve alanda bu işi yürüten (yerine getiren) meslek insanı müfettiştir. Öyleyse bu hızlı değişim ve gelişim sürecinde müfettiş yeterliliklerinin sık sık gözden geçirilmesi gerekir ki bu alanda yeni araştırmaların yapılmasını gerektirir.

Ülkemizde bu alanda yapılan bilimsel araştırmaların azlığı dikkate alındığında, bu araştırmayla saptanacak olan yeterlikler, ilköğretim müfettişlerinin eğitim gereksinmesini ortaya koyacağı gibi düzenlenecek hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarına da ışık tutacaktır.

Bu amaçla İstanbul'un Kartal ilçesinde görevli bulunan ya da görevlendirilecek olan ilköğretim müfettişlerine pilot olarak uygulanması düşünülen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının kapsamının belirlenmesine yardımcı olabilecek verilerin toplanmasıyla pratik bir yarar da sağlaması bakımından, bu ilçedeki İlköğretim Okulu yönetici ve öğretmenlerinin yine bu ilçede görev yapan ilköğretim müfettişlerinin görev boyutundaki yeterliliklerine ilişkin olarak algı düzeylerinin belirlenmesine gidilecektir.

PROBLEM CÜMLESİ

İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algı düzeyleri, onların bazı kişisel ve mesleki özelliklerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

ALT PROBLEMLER

1- İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenleri, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada aralarında anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

2- İlköğretim okulu yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarındaki yeterliliklerini algıları, onların;

2.1- Cinsiyetlerine,

2.2- Kıdemlerine,

2.3- Branşlarına ve

2.4- Almış oldukları teftiş puanlarına

göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

3- İlköğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarındaki yeterliliklerini algıları, onların;

3.1- Cinsiyetlerine,

3.2- Kıdemlerine,

3.3- Branşlarına ve

3.4- Almış oldukları teftiş puanlarına

göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?

SAYILTILAR

1-Araştırmada alınan örneklem evreni temsil edici niteliktedir.

2-Deneklerin verdiği yanıtlar doğru ve samimidir.

3-Bilgi toplama aracı, araştırmanın amacına uygundur.

SINIRLILIKLAR

1-Araştırma İstanbul ili, Kartal ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerle sınırlıdır.

2-Araştırma 1999–2000 eğitim-öğretim yılına ilişkin algı ve durumlarla sınırlıdır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı ilköğretim müfettişlerinin hizmet öncesi ve hizmet içi yetiştirilmelerine temel olmak üzere, ilköğretim müfettişlerinin gösterdikleri yeterlikleri, görevleri nedeniyle yakın ilişki içinde oldukları okul yöneticileri ve öğretmenlerin algılarına göre saptamak ve buna göre müfettişleri daha yeterli duruma getirerek, denetim sistemini daha etkili kılmaktır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

İlgili araştırmalar bölümünde de görüleceği üzere bu alanda ilköğretim müfettişlerinin yeterliklerine ilişkin bazı araştırmalar yapılmış olmasına rağmen, ilköğretim müfettişlerinin yeterliklerine ilişkin olarak ilköğretim okullarındaki yönetici ve değişik branşlardaki öğretmenler arasındaki algı farklılıklarının karşılaştırmalı bir tespiti yapılmamıştır. Bu nedenle yapılacak bu araştırma, alana yeni bir katkı olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca bu araştırmanın kapsamı içine alınan kurum denetimi, soruşturma ve inceleme alanlarına yönelik yeterlikler, daha önce yapılan araştırmalarda ağırlıklı olarak

sorgulanmamış olduğundan araştırma sonucunda elde edilecek bulgular alandaki bu açığı kapatmaya da katkıda bulunulabilecektir.

Bu araştırma, aynı zamanda eğitim sisteminin işleyişinde etkili bir öge olan ilköğretim müfettişlerinin, eğitim gereksinmelerini saptayarak yetiştirilme ve hizmet içinde geliştirilme sorununun çözümüne de katkıda bulunabilecektir.

TANIMLAR

İlköğretim Müfettişi: İlköğretim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak, ilköğretim kurumlarında teftiş görevi yapan, il merkezlerinde oluşturulmuş teftiş kurullarının üyesi.

Yönetici: İlköğretim okulu müdür ve müdür yardımcıları,

Öğretmen: İlköğretim okulunda görev yapan bütün branştaki öğretmenler,

Algılama : Denek gruplarının, bir ilköğretim müfettişinin göstermesi gereken ve göstermekte olduğu yeterlilik bakımından yansıttıkları duyarlılık ve yaptıkları derecelendirme.

Değerlendirme : Bir şeyin nitelik ya da niceliği üstüne yapılan çalışma sonucu varılan yargı.

Yeterlilik : Bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücünü kazandıran özelliklerin varlığı veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğudur.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yeterlilik, bir kişiye belirli bir rolü oynayabilme gücünü kazandıran özelliklerin varlığı veya bu rolü oynayabilmesini engelleyen özelliklerin yokluğudur. Yeterli olmak, belli istemleri karşılayabilecek gerekli bilgi veya beceriye, ya da her ikisine birden sahip olmaktır. Bu tanımın kapsamında, oynanacak rolün özelliklerin belirlenmesi ve bu rolü oynayabilmek için gerekli bilgi ve becerilerin açıklanması yer almaktadır. Yeterlilik alanları, bir kişinin belli bir makamın görevlerini yerine getirebilmesi için göstermesi gereken yeterlilikleri kapsayan alanlardır (Atay,1987:10).

Öte yandan, yeterlilik, bireyin belli görevleri ve becerileri, kendisi ve etrafındakiler tarafından olumlu sayılacak biçimde yapma gücünü uzun bir süre içinde kanıtlayabilmesiyle değerlendirilebilir. Diğer bir deyişle birey, bildiklerinden, yaptıklarından ya da hissettiklerinden ötürü değil; bunları davranışlarının bir parçası durumuna getirdiği ve olumlu olarak değerlendirildiği zaman yeterlidir (Seçkin,1978:20).

Eğitim sisteminde müfettişlerin görevlerini yerine getirebilmeleri ve rollerini oynayabilmeleri için aranan yeterlilikleri kazanmış olmaları gerekir (Taymaz,1993:30). Bu da ancak müfettişlerin yeterlilik alanlarına göre

yetiştirilmesiyle olanaklıdır. Müfettişlerin yeterliliğe dayalı programlarla yetiştirilmemesi nedeniyle ortaya çıkan olumsuzluklara dikkat çeken Seçkin (1978:26) bunları üç alanda toplamaktadır. Müfettişlerin, yeterlilik bakımından kendilerini aşan öğretmenlere ve yöneticilere liderlik sağlamada güçlük çekmeleri; personelin gelişiminde yeterliliğe dayalı süreçleri kullanamamaları; yeterliliğe dayalı programlarla yetişen öğretmen ve yöneticilerin, müfettiş desteği olmadığı zaman, geleneksel yaklaşımlara dönme eğilimi göstermeleri.

Eğitim sistemi içerisinde yaşamsal bir öneme ve konuma sahip olan denetim sistemi analiz edildiğinde her biri birer yeterlilik alanı olarak değerlendirilebilecek dört boyut olduğu görülür. Taymaz ve Başar'a göre bunlar rol, davranış, süreç ve görev boyutlarıdır.

Bu araştırmada sorgulanmaya çalışılan görev boyutunun içinde inceleme-araştırma, denetim, rehberlik ve soruşturma gibi her biri birer yeterlilik alanı olarak kabul edilebilecek dört görev alanı vardır. Bu alanlar ayrıca yasa ve yönetmeliklerle müfettişlere yüklenmiş görevlerle örtüşmektedir.

Alanda ilköğretim müfettişlerinin yeterlilikleriyle ilgili olarak bazı araştırmalar yapılmış olmakla birlikte bu araştırmaların sayı ve kapsam bakımından yeterli olduğunu söylemek çok da olanaklı değildir.

Atay (1995) tarafından "İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlilikleri" konusunda yapılan bir araştırmada; ilköğretim müfettişlerin göstermekte olduğu yeterliliklerin değerlendirilmesinde, denek guruplarının yarısından fazlası "yok", "az" ve "orta" seçeneklerinde yığılırken müfettişler, göstermekte oldukları yeterlilikler bakımından "orta", "çok" ve "tam" seçeneklerinde yığılmışlardır. Müfettişlerin göstermeleri

gereken yeterliliklerden oluşan yeterlilik alanlarına verilen önem derecesi bakımından, dikkate değer bir paralellik içinde bulunan gruplar, en yüksek önem derecesini “rehberlik” ve “liderlik” alanlarına verirken en düşük önem derecesini “sorgu hakimliği” alanına vermişlerdir. Müfettişlerin göstermekte oldukları yeterliliklerin oluşturduğu yeterlilik alanları bakımından en düşük önem derecesini, müfettişler ve okul müdürleri “öğreticilik”, öğretmenler ise “rehberlik” alanına vermişlerdir. İlköğretim müfettişlerinin göstermeleri gereken ve göstermekte oldukları yeterliliklerin oluşturduğu yeterlilik alanlarının dörtlü değerlendirme modeline göre dağılımına bakıldığında, daha önce tanımlanan kesin fikir birliği ölçüsüne göre, müfettişlerin yüksek derecede göstermeleri gerekirken, düşük derecede gösterdikleri ve bu nedenle hizmet içi eğitim yoluyla kazanmaları zorunlu olan iki yeterlilik alanın “araştırma uzmanlığı” ve “liderlik” olduğu görülmüştür. Modelin diğer gözeneğinde yer alan yeterlilik alanları üzerinde, denek gruplarının kesin fikir birliğine varamadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Başar' ın (1995 :127-136)"Denetçi Seçme ve Yetiştirme" konulu araştırmasında; denetçilerin seçilmesinde öğretmenlik kıdeminin esas tutulması hususunda deneklerin tümünün orta düzeyde bir görüş birliği içinde oldukları ve deneklerin %53.80'i tarafından, bu sürenin en az on yıl olması gerektiği ortaya konulmuştur. Yöneticilik kıdeminin aranması bakımından görüşlerine başvuru alan deneklerin %37.03'ü denetçinin 4-6 yıl yöneticilik kıdemi olması gerektiğini, %9.81'i ise en az on yıl yöneticilik kıdemi aranması gerektiğini belirtirken %12.97'si denetçide yöneticilik kıdemi aranmamasını gerektiğini belirtmişlerdir. Denekler, aranacak yöneticilik kıdemi konusunda orta düzeyde bir görüş birliği sergilemekle birlikte; ilköğretim denetçileri, denetçinin yöneticilik kıdemini daha az, bakanlık denetçilerinin

ise daha çok olması gerektiği görüşünde yığıldıkları belirlenmiştir. Denetçi olabilme yaş sınırı konusunda deneklerin %51.26'sı, diğer görüşlerden .01 düzeyinde önemli farklılıkla, adayın yaşının otuz beşi geçmemesi gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Denetçi olmada öğrenim durumu konusunda denekler, eğitim denetçilerinin eğitim fakültesi mezunu ve denetim kursu görmüş veya denetimle ilgili lisans üstü öğrenim yapmış olmalarını ya da eğitim fakültelerinin denetimle ilgili bölümü mezunu olmalarını benimsemişlerdir.

Seçme yöntemleri ile ilgili olarak denekler, denetçi seçiminde kişilik testinin uygulanmasını, diğer yöntemlerden en az .01 düzeyinde önemli bir farkla pek çok benimsemişler ve bu konuda orta düzeyde bir görüş birliği göstermişlerdir. Denetçileri yetiştirme yöntemleri konusunda denekler, orta derecede bir görüş birliğiyle, denetçilerin kurs ve seminerlerle ve deneyimli denetçiler yanında yetiştirilmesini benimserken, yetiştirme alanları olarak denekler, yüksek bir görüş birliğiyle, soruşturma, rehberlik ve denetim alanlarında yetiştirmeyi pek çok, diğer alanlarda yetiştirmeyi ise çok benimsemişlerdir. Ders denetimiyle ilgili olarak denetçide bulunması gerektiği düşünülen yeterlilikler, ders denetiminin süreçleri açısından 24 basamak halinde sıralanarak deneklere, denetçide bu yeterliliklerin bulunmasına ne ölçüde katıldıkları sorulduğunda; denekler, bu basamakların hepsinde belirlenen işleri yapabilme yeterliliklerinin denetçide bulunmasına yüksek bir görüş birliğiyle çok ve pek çok katıldıklarını belirtmişlerdir. Kurum denetimiyle ilgili olarak belirlenmiş yeterliliklerin hepsini yüksek bir görüş birliğiyle katılan denekler, iki yeterliği çok, sekiz yeterliği pek çok benimsediklerini belirtmişlerdir. Araştırma ve soruşturma yeterliliklerine ilişkin olarak ise denekler, belirlenmiş yeterliliklerin müfettişlerde

bulunması gerektiği konusunda yüksek bir görüş birliği içinde olduklarını belirtmişlerdir.

Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin Yeterlilikleri ile ilgili olarak Seçkin (1978) tarafından yapılan bir araştırmada saptanan bulgular şöyle sıralanmıştır;

- 1- Denetim mesleğinin, öğretim ve yönetim mesleğinin farklı bir meslek olduğundan farklı nitelikler kazandıracak hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yapılması,
- 2- Müfettişlerin modern teftiş anlayışını yansıtması için öğretmenlerin daha iyi yetişmesinin gerekli olduğu belirtilmektedir.
- 3- Müfettişlerin öğretmenlere rehberlik yapma yeterliliğinin az olduğu,
- 4- Müfettişlerle öğretmenler arasında iletişim boşluğu ile işbirliği yetersizliğinin bulunduğu,
- 5- Müfettiş başına düşen öğretmen sayısının çok olduğu,
- 6- Müfettiş ve öğretmenlerin birbirlerinden neler istediklerini bilmedikleri,
- 7- Denetlemeye ilişkin yönetmelik ve genelgelerde rehberlik esas olduğu halde denetmenlerin bu alanda davranış göstermedikleri,
- 8- Bir kısım müfettişin, teftişi sınaama yanılma, usta-çırak yöntemi ile öğrendiği,
- 9- Kurumda çalışan personelin denetim amacı hakkında gerekli ve güvenilir bilgiye sahip olmadığı,
- 10- Öğretmenlerin müfettişler hakkındaki imajları, otoriter, korkutucu ve sınıf gerçeği dışında olduğu,

Karagözoğlu (1972) tarafından yapılan "Türk Eğitim Düzeninde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü" konulu araştırmasında; teftiş sisteminin son yıllarda hızlanan bir modernleşme ve eğitim-öğretim çalışmalarında öğretmene yardımcı olma eğiliminde olduğu ileri sürülmektedir. Öğretmenler bugünkü teftiş sisteminin eğitim ve öğretim etkinliklerinin gelişmesine yardım ettiğine inanmamakta, buna karşılık müfettişler ise yapılan teftiş etkinliklerinin eğitim-öğretime büyük yararlar sağladığı inancı içerisindeyler. Müfettişler denetimler sırasında öğretmenlere eğitim-öğretim alanında rehberlik ettiklerini belirtirken, öğretmenler bu türlü etkinliklerin arada sırada yapıldığını ve yararsız olduğuna inanmaktadırlar. Öğretmenler, müfettişlerin branş bilgisinin, eğitim bilgisinin ve değerlendirme teknikleri bilgisinin pek yeterli olmadığını öne sürerken müfettişler, bunun aksini belirterek bütün müfettişlerin bu alanda yeterli olduklarını söylemektedirler. Öğretmenler müfettişlerin daha çok insanlık ilişkilerine önem vermeleri gerektiğine inanırken müfettişler, denetim etkinliklerinde daha çok eğitim öğretimde teknik yardımlara önem verilmesini istemektedirler. Müfettiş ve öğretmenlerin %80'i bugünkü denetim sisteminin değişmesini istemektedirler. Bu değişiklik isteğinin başlıca iki nedeni her iki grubun da bugünkü sistemden memnun olmaması ve umduklarını bulamamış olmalarıdır.

Yine Karagözoğlu (1974) tarafından yapılmış olan "İlköğretimde Teftiş Uygulamaları" konulu başka bir çalışmada ise; müfettişler ilköğretimde uygulanmakta olan denetim etkinliklerinin, öğretmenin sadece zayıf yanlarını bulmak amacıyla taşımadığı ve denetim etkinliklerinin aynı zamanda öğretmenin başarılı yönlerini de tespit etmek için yapıldığı görüşüne çoğunlukla katıldıklarını belirtirken, milli eğitim

müdürleri, ilköğretim müdürleri ve ilkokul öğretmenleri bu görüşe ortanın altında katılarak müfettişlerden farklı düşündüklerini belirtmişlerdir. Müfettişler, ilköğretimdeki denetimlerin, öğretmenin eğitim ve öğretimdeki başarısını artırmak amacıyla yapıldığına tam olarak inanırken diğer denek grupları bu görüşe az katılarak ilköğretimdeki denetim etkinliklerinin öğretmenin eğitim öğretimdeki başarısını pek etkilemediğini belirtmişlerdir. Ders denetimlerinin, öğretmenlerin çalışmalarını kontrol ve başarısını tespit amacıyla yapıldığı görüşüne müfettişler ile ilköğretim müdürleri çoğunlukla katılırken, milli eğitim müdürleri ve ilkokul müdürleri bu görüşe orta derecede katılmışlardır. Müfettişlerin çoğunluğuna göre ilkokullardaki eğitim ve öğretim çalışmalarının başarılı olmasında ilköğretim müfettişlerinin de önemli ölçüde payı olduğu görüşüne milli eğitim müdürleri, ilköğretim müdürleri ve ilkokul öğretmenleri orta derecede katılmışlardır.

Milli eğitim müdürleri, müfettişler ve ilköğretim müdürlerinin çoğunluğuna göre bugünkü denetim sisteminde öğretmenlerin, eğitim ve öğretim çalışmalarında müfettişlerin kendilerinden bekledikleri çabayı göstermedikleri görüşüne ilkokul öğretmenleri orta derecede katılmışlardır. Öğretmenlerin kendi eksiklerini veya eğitim öğretimle ilgili sorunlarını ilköğretim müfettişlerine içtenlikle açıklamaktan çekindikleri görüşüne en çok milli eğitim müdürleri katılmış, onları sırasıyla ilköğretim müdürleri ve ilkokul öğretmenleri izlemişlerdir. Bu görüşe en az katılan grup ise ilköğretim müfettişleri olmuştur. Genellikle okul müdürlerinin eğitim ve öğretimin daha verimli hale getirilmesi için müfettişlerle yeterli bir işbirliği içerisine girmedikleri ve kendi paylarına düşeni yapmadıkları görüşüne milli eğitim müdürleri, müfettişler ve ilköğretim müdürleri çoklukla katılırken ilkokul öğretmenleri, aynı görüşe orta derecede katılmışlardır. Milli eğitim müdürleri, müfettişler, ilköğretim müdürleri ve

ilkokul öğretmenleri gruplarının yaklaşık olarak tamamı ilköğretimdeki denetim sisteminin, eğitim ve öğretim çalışmalarının verimini artırmak ve öğretmenlere gerekli rehberlik ve yardım hizmetlerini sağlamak amacıyla çağdaş denetim ve değerlendirme esaslarına göre yeniden düzenlenmesi gerektiğine tam olarak inanmaktadırlar.

Özdil'in (1997) "M.E.B. Bakanlık Müfettişlerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri" konusunda yaptığı araştırmada da; müfettişlerin yönetmeliklerle belirlenmiş biçimsel ve bürokratik görevlerini üst düzeyde gerçekleştirdiklerine ilişkin bulgulara ulaşılmış ki; bu bulguların da klasik denetim anlayışıyla örtüştüğü görülmektedir. Yine bakanlık müfettişlerinin çağdaş denetim anlayışına göre rehberlik yapma, öğretim liderliği, araştırma ve geliştirme, öğretimi iyileştirme gibi görevleri de yeterince yerine getiremedikleri ilgili araştırma bulgularından ortaya çıkmaktadır.

Arabacı (1995) tarafından "İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlilikleri" üzerine yapılan araştırmanın bulguları ise şunlar olmuştur. Denetimlerde, denetim ilkelerine uyulmasına en fazla katılan grup müfettişler olurken en az katılan grup öğretmenler olmuş, müfettiş ve öğretmenler arası farklılığın büyüklüğü ise dikkat çekici bulunmuştur. Gruplar ilköğretim okullarında yapılan denetimlerde, denetim ilkelerine uyulma derecesine "genellikle" seçeneğinde katılmış, denetim ilkelerinin uygulanması konusunda ise gruplar arasında anlamlı görüş farklılığı bulunmuştur.

"İlköğretim Denetçilerinin Rehberlik Etkinliklerinin Gerçekleşme Düzeyleri" konulu Büyüksık'ın (1989:1) yapmış olduğu bir araştırmada ilköğretim denetçilerinin rehberlik etkinliklerini gerçekleştirmeleriyle ilgili olarak denetçiler kendilerinin rehberlik etkinliklerini "büyük ölçüde" gerçekleştirdiklerini ileri sürerken,

müdür ve öğretmenler bu etkinliklerin "kısmen" ve "çok az"düzeyde gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir.

Sarı (1987) tarafından yapılan "Çorum İli İlköğretim Müfettişlerinin İlkokul Öğretmenlerine Yapması Gereken Rehberliğin Yeterliliği" konulu benzer bir araştırmada da ilköğretim müfettişlerince yapılması gereken rehberliği yetersiz görmüşler ve olumsuz görüş beyan etmişlerdir.

Terzi (1996) tarafından yapılan "İlköğretim Müfettişlerinin Teftiş Sorunları" adlı araştırmada; ilköğretim müfettişlerinin sahip oldukları yetkilerini ve bu yetkilerin yaptırım gücünü yetersiz buldukları; yetkilerine dayalı olarak karar alabilme ile yetki ve sorumluluklarının denkliği konularında düşük algılara sahip oldukları; görevleriyle ilgili kararlara katılmadıkları; görevlerinin uygulamaya konma derecelerinin düşük olduğu ve uygulama sonuçlarından haberdar edilmedikleri şeklinde bulgular elde edilmiştir.

Göktan (1986) tarafından yapılan "Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitim Sisteminde Teftiş" konulu araştırmada da; soruşturmanın denetlenenler üzerinde korku yarattığı, asli görevin mesleki yardım olması gerektiği, geleneksel denetimden modern denetime doğru bir kaymanın olması gerektiği, denetim sisteminin kendini yenileyemediği, eski klasik anlayıştan modern anlayışa doğru fazla bir ilerleme kaydedilemediği sonuçlarına ulaşılmıştır

Dinçer (1986) tarafından yapılan "Türk Milli Eğitim Sisteminde Denetim ve Değerlendirme" konulu araştırmada ise, ilköğretimde teftiş ve denetim hizmeti yapan ilköğretim müfettişlerinin işlevlerini tamamladığı, saygı ve güvenilirliklerini yitirdikleri, görevlerini yerine getirmede uzlaştırıcı, birleştirici, yol gösterici, moral verici olmaktan çok, huzursuzluk kaynağı haline geldikleri, bu eleştiriler karşısında ilköğretim

müfettişliği kurumunun yıprandığı ve yeniden düzenlenmesinin bir zorunluluk olduğu sonuçlarına varılmıştır.

"Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü" konulu araştırmada ise Öz (1977), Türk Eğitim Sisteminde ilköğretim müfettişlerinin etkinliklerinin tespit edilmiş olduğu mevzuatın, çağdaş denetim anlayışının gerisinde kaldığı, ilköğretim müfettişlerinin uygulamadaki etkinliklerinin, mevzuatın gerektirdiği ve modern denetim anlayışının öngördüğü etkinlikler düzeyinin altında gerçekleştiği sonuçlarına varmıştır.

Tutumlu' nun (1992) yapmış olduğu "İlköğretim Müfettişlerinin Görev Öncelikleri" konulu araştırmada ise konumuzla ilgili görülen bulgular şunlar olmuştur. İlköğretim müfettişlerin öncelikli görevlerinin soruşturma olduğu, soruşturma sayılarının çokluğu, süresinin uzunluğu ve soruşturma raporunun yazılmasının oldukça zaman aldığı, ikinci sırada "Rehberlik ve Yetiştirme" görevlerinin geldiği, rehberlik ve yetiştirme kapsamına giren etkinliklerden bir kısmına zaman ayırabildikleri halde bazılarında zaman ayıramadıkları, üçüncü sırada "Araştırma ve İnceleme" görevlerinin geldiği, okulların ihtiyaçlarının tespit edilmesi, mevzuattan doğan aksaklıkların üst makamlara bildirilmesi gibi etkinliklere daha çok zaman ayrılırken, okul koruma demeklerinin denetimi ve geliştirilmesi, ilköğretimin geliştirilmesi konularında yeterince inceleme ve araştırma yapılması gibi etkinliklere fazla zaman ayıramadıkları, dördüncü sırada "Teftiş ve Denetim" görevlerinin geldiği, bu görevle ilgili olarak fiziki yapı ve bürokratik işlerin denetlenmesine daha fazla zaman ayrılırken, eğitsel kol etkinliklerinin denetimi, gelen emirler doğrultusunda gerekli düzenlemelerin yapılıp

yapılmadığıyla ilgili denetimlere yeterince zaman ayıramadıkları gibi sonuçlarına varılmıştır.

“İlköğretim Müfettişlerinin Değerlendirmesine Göre Öğretmenlerin Başarılı / Başarısız Görüldüğü Davranışlar” konulu araştırmasında Albayrak (1998), müfettişlerin öğretmenleri başarısız olarak algılamadıkları, aksine “iyi” ve “çok iyi” düzeylerinde başarılı algıladıkları sonuçlarına varmıştır.

Gökyer (1997) tarafından yapılan “İlköğretim Okulları II. Kademe Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlilik Alanlarına İlişkin Algıları” konulu araştırmada; İlköğretim okullarının II. kademesinde görev yapan branş öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik yeterlilik alanına ilişkin davranışlarını “az” düzeyde gerçekleştirdiklerini, farklı branşlardaki öğretmenlerin, müfettişlerin rehberlik alanına ilişkin algıları arasında anlamlı farklılıkların görülmediği, müfettişlerin, teftiş ve değerlendirme yeterlilik alanına ilişkin davranışlarını “orta” düzeyde gerçekleştirdiklerini, farklı branşlardaki öğretmenlerin bu alana ilişkin algıları arasında anlamlı farklılıkların olmadığı, öğretmenlerin rehberlik alanına ilişkin algıları arasında anlamlı farklılıkların görüldüğü, öğretmenlerin, müfettişlerin rehberlik alanına ilişkin algılarında cinsiyetlerine göre aralarında anlamlı farklılıklar gösterdiği, teftiş ve değerlendirme alanında ise anlamlı farklılıkların görülmediği, kıdemlerine göre ise öğretmen algılarında anlamlı farklılıkların olmadığı, öğretmenlerin, müfettişleri rehberlik alanında “az” düzeyinde, teftiş ve değerlendirme alanında ise “orta” düzeyde, kıdem ve cinsiyet değişkeleri açısından da benzer biçimde yeterli algıladıkları gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Kartal (1997) tarafından yapılan “ İlköğretim II. Kademe Branş Öğretmenlerinin Teftiş-Rehberlik Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri” konulu araştırmada ortaya çıkan konumuzla ilgili bazı bulgular ise şunlardır; İlköğretim branş öğretmenlerinin yarıya yakın kısmının müfettişlerin teftiş ve değerlendirme çalışmaları sırasında eğitim ve öğretimdeki başarılarının ölçülmesinin “az” derecede olduğunu, teftiş etkinlikleri sırasında öğrencilerin bilgi, beceri ve yeteneklerinin ortaya çıkarılma derecesinin “az” düzeyinde gerçekleştiğini, ders denetimi sırasında objektif değerlendirme yapılmadığını, derse hazırlık ve planlama etkinliklerinin “orta” düzeyde değerlendirildiği, planlama çalışmalarının diğer etkinliklere oranla daha ağırlıkla değerlendirildiği, mesleki alandaki yeterliliklerinin müfettişler tarafından “az” oranında saptandığını, öğretmenlerin tamamına yakınının öğretmenlerin özlük haklarını bilmeleri için müfettişlerin yapmış olduğu rehberliğin “hiç” düzeyinde gerçekleştiğini, öğrencilerin zihinsel, fiziksel, çevresel, kültürel ve duygusal farklılıklarını tanımada müfettişlerin yapmış olduğu rehberliğin “hiç” düzeyinde olduğunu, eğitim-öğretim sorunlarının çözümüne yönelik yapılan rehberliğin “az” düzeyinde gerçekleştiğini, planlamaya ilişkin rehberliğin “orta” düzeyde gerçekleştiğini söylemişlerdir.

Karabörk (1998) tarafından yapılan başka bir araştırmada ise şu bulgulara ulaşıldığı belirtilmektedir; yöneticilerin, personel yönetimini değerlendirme ve personeli ile aralarında iyi ilişkilerin kurulmasına katkı sağlamada, kendi okulları ile ilgili sorunları ortaya koyma ve uygulanabilir çözümler önermede müfettişleri yetersiz buldukları, müfettişlerin eğitim-öğretim, yönetim ve denetim konularında yeterince araştırmalar yapmadıkları, denetim sırasında aktarılan ve belirlenen istek ve ihtiyaçlarla yeterince ilgilenmedikleri, denetim ile ilgili görevlerini yaparken politik davrandıkları,

müfettişlerin, yöneticilerin öğretim ve yönetim alanına yönelik denetiminde genelde yetersiz, mesleki formasyon yönünden ise tam derecesinde yeterli oldukları yönünde görüşler bildirmişlerdir.

“İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Yeterlilikleri ve Araştırma Eğitimine İlişkin Görüşler” konulu araştırmasında Köklü (1999) ve arkadaşları da şu sonuçlara varmışlardır; araştırmaya katılan müfettişlerin yaklaşık yarısının araştırma yeterliliklerine yeterince sahip olmadıkları, yine grubun yarısının sahip oldukları bu yeterlilikleri öğretmenlere aktarmada ve kendilerini geliştirmede yeterince kullanmadıkları ve eğitsel ortamda bu yeterliliklerin uygulanamayacağı, araştırma yeterliliklerinin yeterince kullanılmamasının en önemli iki nedeni olarak uygun araştırma ortamının olmaması ve müfettişlere yönetmelikte verilen diğer görevlerin öncelik tanınmasının olduğu, ilköğretimde araştırma eğitiminin verilmesini gerekli ve yararlı gördüklerini fakat mevcut sistemin böyle bir eğitim için uygun olmadığı yönünde görüşler belirtmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizi alt bölümlerine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırma modeli, araştırma amacına uygun ve ekonomik olarak verilerin toplanması ve çözümlenebilmesi için gerekli koşulların düzenlenmesidir (Karasar 1995: 76). Bu koşulların düzenlenmesinde tarama ve deneme olmak üzere iki temel yaklaşım vardır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır.

Bu bağlamda bu araştırma, ilköğretim müfettişlerinin görev boyutundaki yeterliklerine ilişkin olarak, İstanbul ili Kartal ilçesinde görev yapan ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin algı düzeylerini saptamaya yönelik betimsel nitelikte bir araştırmadır ve tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; İstanbul ili Kartal ilçesinde bulunan 42 ilköğretim okulunda 1999-2000 öğretim yılında görev yapan 120'ye yakın okul yöneticisi ve yaklaşık 1200 öğretmen oluşturmaktadır.

Örnekleme ile ilgili olarak, bilinmelidir ki, "evrenin belli bir yüzdesini örneklem olarak alma " işleminin bilimsel bir temeli yoktur. Bununla birlikte bazı pratik karşılaştırmalar da yapılabilir. Örneğin, toplumbilimlerinde, genellikle normal bir dağılımı temsil edecek örnek miktarının, üç yüz dört yüz dolaylarında olmasının ideal, fakat yüz (100)'den aşağı düşmemesinin de yararlı bir uygulama olacağı söylenebilir (Karasar, 1995:127). Bir çok araştırmada yüzde yedilik bir örneklemin esas alındığı görülmekle birlikte, buna her türlü durum altında değişmez bir ölçü gözüyle bakmak da doğru olmaz (Seyidoğlu, 1995:35). Fakat şu da bilinmelidir ki, evren içerisinden ne kadar çok sayıda örneklem alınır, araştırmanın geçerliliği de o derece artar.

Bu çerçevede düşünülerek araştırmanın örneklemini olarak, bütün okul yöneticileri ve araştırmacının veri kaynaklarına ulaşmasını kolaylaştırmak açısından evreni oluşturan 42 ilköğretim okulu, öğretmen sayılarına göre iki gruba ayrılmış ve bu gruplardan yüzdelerle ağırlıklarına göre tesadüfi yöntemle seçilen 25 ilköğretim okulunda görev yapan ve evrenin yaklaşık %42'sini oluşturan 500 öğretmen alınarak

anket uygulanmış, yöneticilerden 109, öğretmenlerden ise 434 anket geriye dönmüştür. Bu da yöneticilerde evrenin % 90'nına öğretmenlerde ise % 37'sine ulaşıldığını göstermektedir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi Ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, anket biçiminde düzenlenen "İlköğretim müfettişlerinin görev boyutundaki yeterlikleri envanteri" ile toplanmıştır. Veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde öncelikle veri toplama aracına temel oluşturması açısından ilköğretim müfettişlerinin iş analizleri yapılmış, alanda yapılmış olan diğer araştırmalar incelenmiş ve denetim uygulamalarında kullanılan değerlendirme formlarından da yararlanılarak anket araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Ölçme aracı toplam 55 sorudan oluşmakta, ilk beş soru kişisel ve mesleki bilgileri toplamaya dönük sorulardan oluşurken, diğer 50 soru ise ilköğretim müfettişlerinin görev boyutundaki (Rehberlik, inceleme, denetleme ve soruşturma) yeterliliklerinin ölçülmesine dönük sorulardan oluşmaktadır. Araştırmanın geçerliliğini artırmak için denetleme alanı sınıf denetimi ve kurum denetimi olmak üzere iki ayrı yeterlilik alanı olarak düzenlenmiştir. Her yeterlilik alanında onar tane soru bulunmakta ve ayrıca yönetici ve öğretmenlerin branşları derslerin bir birleriyle yakınlıkları bakımından bir gruplamaya tabii tutularak branşlar dört grupta toplanmıştır. Birinci grupta Sınıf Öğretmenliği (sınıf öğretmenleri ve anasınıfı öğretmenleri), ikinci grupta Sosyal Bilimler Öğretmenliği (sosyal bilgiler, yabancı dil, din kültürü ve ahlak bilgisi, Türkçe, İ.Tarihi ve Atatürkçülük, vatandaşlık ve insan hakları vb. ders öğretmenleri),

üçüncü grupta Fen Bilimleri Öğretmenliği (fen bilgisi, matematik vb. öğretmenleri), ve dördüncü grupta Spor ve Sanat Eğitimi Öğretmenliği (beden eğitimi, iş eğitimi, müzik, resim-iş vb Ders öğretmenleri) yer almaktadır.

Hazırlanan anket taslağı, uzman kanısı alınarak ve ayrıca 1999 ağustos ayında Süleyman Demirel Üniversitesinde yapılan İlköğretim Müfettişleri hizmetiçi eğitim seminerine katılan İlköğretim Müfettişlerine de uygulanarak büyük bir kitlenin görüş ve düşünceleri alınarak ve bunların sonucunda yeniden değerlendirilerek ankete son şekli verilmiştir.

Anketin ön uygulaması Pendik ilçeye bağlı Erol Güngör, Yıldırım Beyazıt ve O.Sinan Hamzaoğlu İlköğretim Okullarında yapılmış, anket, 15 gün arayla iki kez uygulandıktan sonra test-tekrar test yöntemiyle güvenilirlik çalışmasına tabii tutulmuş ve güvenilirlik katsayısı $r = .94$ olarak bulunmuştur. Balcı, bir araç için güvenilirlik kat sayısının .94 olarak çıkmasını yüksek olarak değerlendirmektedir (Balcı, 1993:63). Öyleyse bu sonuca göre, bu araştırmada kullanılan anketin güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir.

Verilerin Çözümlemesi ve yorumlanması

Verilerin çözümlemesinde SPSS For Windows paket programı (Statistical Packages for Social Sciences) kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi anket formunda aşağıdaki sırayı izleyerek yapılmıştır.

Anketteki sorulara verilen yanıtlar alt problemlere uygun olarak bilgisayarda puanlanmış, (1) Cinsiyet, (2) Görev, (3) Kıdem, (4) Branş ve (5) Teftiş Puanı bazında gruplamalar yapılmış, birinci alt probleme ilişkin olarak yönetici ve öğretmenlerin algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı t – testiyle test edildikten sonra bu farklılıkların hangi soru maddelerinden kaynaklanmış olabileceğini anlayabilmek , yönetici ve öğretmenlerin soru bazında ve alt alanlara göre algı düzeylerini saptayabilmek için yönetici ve öğretmenlerin algılarına göre ayrı ayrı bütün sorular t-testiyle sınanmış, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanarak algılar arasındaki farklılıklar karşılaştırılmış ve tablolar halinde bulgular bölümünde sunulmuştur. Yeterlilik alanlarına ilişkin algıların branşlara ve kıdem durumuna göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) (F) puanları, yeterlilik alanlarına ilişkin algıların cinsiyete ve teftiş puanına göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için de yine t – testi kullanılmıştır. Bu istatistiksel işlemler ile ilgili sonuçlar, araştırmanın bulgular bölümünde tablolar halinde verilmiştir.

Grupların karşılaştırılması içinde, aritmetik ortalamaların farklılığının test edilmesinde, eğer karşılaştırılacak gruplar ikiden fazla ise, varyans analizi yapılması gerekir (Kaptan, 1998:259). Varyans analizi sonunda, F değerinin anlamlı bulunması, analize katılan gruplardan en az iki tanesinin farklı olduğunu göstermektedir. Bu durumda hangi grupların (ortalamaların) farklı olduğunu saptayabilmek için LSD testi kullanılabilir. Eğer F puanı anlamlı değil ise, LSD testinin uygulanmasına da gerek yoktur. Bu bağlamda ikili gurupların karşılaştırılması için t – testi, çoklu grupların

karşılaştırılması için varyans analizi yapılmış, analiz sonucu çıkan F değeri, tablo değerinden daha küçükse gruplar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farkın olmadığı, büyükse anlamlı farkın olduğu şeklinde yorumlanmış, farklılıkların çıktığı durumlarda bu farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını anlayabilmek içinde LSD testi uygulanmış, sonuçlar, "SPSS paketinin hesapladığı değer 0.05'den küçükse fark vardır, 0.05'den büyükse fark yoktur" ilkesine göre değerlendirilmiştir.

Aritmetik ortalamaların yorumu için ise şu yol izlenmiştir. Anket maddeleri beşli dereceleme ölçeğiyle hazırlanmış, "hayır" seçeneği için 1, "çok az" seçeneği için 2, "kısmen" seçeneği için 3, "iyi" seçeneği için 4 ve "çok iyi" seçeneği için 5 puanı verilmiştir. Bu beşli ölçekteki dört aralık için ($5-1=4$) formülü kullanılmış, hesaplanan aralık katsayısına ($4/5 = 0.80$) seçenek aralığı olarak kullanılmıştır. Buna göre;

1.00	-----	1.80	-----	Hiç
1.81	-----	2.60	-----	Çok Az
2.61	-----	3.40	-----	Kısmen
3.41	-----	4.20	-----	İyi
4.21	-----	5.00	-----	Çok iyi

aralıkları yorumlamada esas alınmış, "hiç" (Hayır) düzeyi ise yetersizlik olarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde önce birinci alt problem doğrultusunda ilköğretim müfettişlerinin; beş başlık altında belirlenen görev alanlarındaki yeterlilik derecelerine ilişkin ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin algı düzeyleri ile bu grupların algı düzeyleri arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgular yer almıştır. Daha sonra ikinci alt problemde sorgulandığı üzere, ilköğretim okulu yöneticilerinin cinsiyet, kıdem, branş ve alınmış olunan teftiş puanlarına ilişkin değişkenler açısından ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarındaki yeterliliklerini algılama düzeyleri arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Son olarak üçüncü alt problemde ilköğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarındaki yeterliliklerine ilişkin algıları arasında cinsiyet, kıdem, branş ve alınmış olunan teftiş puanlarına ilişkin değişkenler açısından fark olup olmadığına ilişkin bulgular verilmiştir.

1. İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarıyla İlgili Yeterlilik Düzeylerine İlişkin Algıları

Bu başlık altında ilköğretim okulu yöneticileri ve öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin görevleriyle ilgili yeterlilik düzeylerine ilişkin algıları; ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma olmak üzere beş alt boyutta sorgulanarak bu grupların algıları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı üzerinde durulmuştur.

1.1) İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim

Müfettişlerinin Ders Denetimine Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri

ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar

Tablo 1’de ilköğretim müfettişlerinin ders denetimiyle ilgili görev alanındaki yeterlilik düzeylerine ilişkin yönetici ve öğretmen algıları arasındaki farkın 0.05 düzeyinde önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 1

İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimine İlişkin Yeterliliklerini Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Ders denetimi	n	x	ss	t	sd	
Yönetici	109	3.03	8.88	4.31	541	P = 0.00
Öğretmen	434	2.63	8.61			P < 0.05*
Toplam	543					Fark önemli

Söz konusu tabloda, ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, ders denetimi alt görev alanında müfettiş yeterliliklerini “kısmen” (yöneticiler $x=3.03$, öğretmenler $x = 2.63$) yeterli olarak algıladıkları görülmektedir. Bu bulgunun, müfettişlerin, teftiş ve değerlendirme çalışmaları sırasında öğretmenlerin eğitim ve öğretimdeki başarılarının ölçülmesini “az” derecede gerçekleştirdikleri sonucuna varan Kartal’ın (1997) bulgularıyla benzeştiği söylenebilir.

İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenleri tarafından ders denetimine ilişkin müfettiş yeterliliklerinin (davranışlarının) hangi düzeyde algılandığı ve bu algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı Tablo 2' de verilmektedir.

Tablo 2

İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri

Soru	Yönetici			Öğretmen			P=0.00 < 0.05*		
	n	x	ss	t	sd	n		x	ss
1	109	3.36	1.17	3.94	541	434	2.90	1.08	P=0.00 < 0.05*
2	109	3.28	1.11	3.03	541	434	2.90	1.16	P=0.00 < 0.05*
3	109	2.89	1.16	2.95	541	434	2.54	1.12	P=0.00 < 0.05*
4	109	2.88	1.12	2.40	541	434	2.60	1.12	P=0.01 < 0.05*
5	109	3.05	1.00	3.16	541	434	2.66	1.18	P=0.00 < 0.05*
6	109	2.77	1.07	2.82	541	434	2.43	1.14	P=0.00 < 0.05*
7	109	3.27	1.17	3.80	541	434	2.79	1.17	P=0.00 < 0.05*
8	109	2.90	1.18	2.51	541	434	2.58	1.22	P=0.01 < 0.05*
9	109	2.99	1.07	3.41	541	434	2.59	1.08	P=0.00 < 0.05*
10	109	2.82	1.12	4.54	541	434	2.24	1.19	P=0.00 < 0.05*

Tablo 2 incelendiğinde;

1. Soru maddesinde “ Sizce ilköğretim müfettişleri, sınıf, atölye, işlik, salon gibi eğitim-öğretim etkinliklerinin yapıldığı yerlerin donanımı, düzeni, temizliği ve hazırlanması durumlarını saptayabiliyorlar mı? “ şeklinde ifade edilen müfettiş davranışının yönetici ve öğretmenler tarafından “ kısmen “(yön. x=3.36, ögr. x= 2.90)

düzeyde yeterli algılandığı ve algı düzeyleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

2. Soru maddesinde ise “ Sizce ilköğretim müfettişleri, öğretmenlerin derse (etkinliklere) hazırlık, planlama ve uygulamadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı? “ biçiminde ifade edilmiş olan müfettiş davranışının yönetici ve öğretmenler tarafından “ kısmen “ (yön. $x= 3.28$, öğr. $x= 2.90$) düzeyde yeterli algılandığı ve algı düzeyleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

3. Maddede de sizce müfettişler, “ Öğretmenlerin, öğrenme sürecinde gezi-gözlem, inceleme ve deneylerden yararlanma ve öğrencilerini yararlandırmadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı?” şeklinde ifade edilmiş olan müfettiş yeterliliğinin yöneticiler tarafından “kısmen” ($x=2.89$), öğretmenler tarafından ise “çok az” ($x=2.54$) düzeyde yeterli algılandığı ve algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu saptanmıştır.

4. Soru maddesinde müfettişlerin, “ Öğretmenlerin, öğrenci başarı ve davranışlarını ölçmedeki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı? “ biçiminde ifade edilmiş olan davranışlarına ilişkin olarak yönetici algılarının “kısmen” ($x=2.88$), öğretmen algılarının ise “çok az” ($x=2.60$) düzeyde olduğu ve algı düzeyleri arasında anlamlı farkın bulunduğu görülmektedir.

“Öğretmenlerin, Türk Dilini kullanma ve kullandırmadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı? ” biçiminde 5. madde de ifade edilmiş olan müfettiş davranışına

ilişkin olarak yönetici ve öğretmen algılarının “kısmen” ($x=3.05$, $x=2.66$) düzeyde olduğu ve algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin, öğrencilerini tanıma, bireysel farklılıklarını dikkate alma, grup ve bireysel çalışmalara yöneltme, sorumluluk ve güven duygusu kazandırmadaki başarı durumlarını saptayabilmeyeyle ilgili 6. madde de ifade edilen müfettiş davranışına ilişkin olarak yönetici algılarının “kısmen” ($x=2.77$), öğretmen algılarının ise “çok az” ($x=2.43$) düzeyde olduğu ve algılar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

7. Madde de ifade edilen ve “müfettişlerin,” öğretmenlerin, derslerin (etkinliklerin) işlenişinde konulara uygun yöntem ve teknikleri kullanmadaki başarı durumlarını saptayabilmeleriyle” ilgili yeterliliklerine ilişkin olarak yönetici ve öğretmen algılarının “kısmen” ($x=3.27$, $x=2.79$) düzeyde olduğu ve aralarında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

8. Madde de ise öğretmenlerin, öğrencilerine demokratik tutum ve davranış kazandırmadaki başarı durumlarının saptanabilmesiyle ilgili müfettiş davranışının yeterliliğinin sorgulandığı, müfettiş davranışına ilişkin olarak yönetici algılarının “kısmen” ($x=2.90$), öğretmen algılarının “çok az” ($x=2.58$) düzeyde gerçekleştiği ve algılar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

Benzer durumun 9. madde de sorgulanan müfettiş davranışı içinde geçerli olduğu, davranışın yöneticiler tarafından “kısmen” ($x= 2.99$), öğretmenler tarafından ise “çok az” ($x= 2.59$) düzeyde yeterli algılandığı ve maddenin içeriğinin, öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullanmış oldukları iletişim örüntülerinin (biçimlerinin) yerindeliliğinin saptanabilmesiyle ilgili olduğu ve algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu söylenebilir.

10. Madde de ise müfettişlerin, öğretmenleri değerlendirmede objektif davranabilmeleriyle ilgili yeterliliklerinin ölçüldüğü, yöneticilerin bu davranışı “kısmen” ($x=2.82$), öğretmenlerin ise “çok az” düzeyinde yeterli algıladıkları ve aralarında anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir.

1.2-İlköğretim Okulu Yöneticileri ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimine Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar

Tablo 3’de İlköğretim müfettişlerinin kurum denetimiyle ilgili alandaki yeterlilik düzeylerine ilişkin yönetici ve öğretmen algıları arasındaki farkın 0.05 düzeyinde önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 3

**İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimine İlişkin Yeterliliklerini
Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki
Farklılıklar**

Kurum Denetimi	n	x	ss	t	sd	
Yönetici	109	3.43	9.40	4.71	541	P=0.00
Öğretmen	434	2.98	8.67			P<0.05*
Toplam	543					Fark Önemli

Tablo-3’de de görüleceği üzere kurum denetimi alanına ilişkin olarak müfettiş yeterliliklerini yöneticiler “iyi” ($x=3.43$) düzeyde algılamakta, öğretmenler ise “kısmen” ($x =2.98$) düzeyde algılamaktadırlar. Bu bulguların, Karabörk (1998) tarafından yapılmış olan ve yöneticilerin, müfettişleri kurum denetimi alanında yetersiz buldukları sonucuna ulaşan araştırma bulgularını destekler nitelikte olmadığı söylenebilir.

Kurum denetimi, işleyişi gereği daha çok yönetici ve müfettişleri bir araya getirdiğinden; öğretmenlerin bu konuda daha az bilgi ve yaşantı sahibi olmaları arasındaki farkın nedenlerinden biri olarak görülebilir.

İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin kurum denetimi alanına ilişkin yeterliliklerini (davranışlarını) hangi düzeyde algıladıkları ve bu algılar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı tablo 4’de verilmektedir.

Tablo 4
İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin
Kurum Denetimi Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri

Soru	Yönetici					Öğretmen			
	n	x	ss	t	sd	n	x	ss	
11	109	3.21	1.21	3.13	541	434	2.86	1.13	P=0.00 < 0.05*
12	109	3.58	1.18	3.38	541	434	3.20	1.13	P=0.00 < 0.05*
13	109	3.58	1.22	2.85	541	434	3.17	1.12	P=0.00 < 0.05*
14	109	3.65	1.07	1.17	541	434	3.30	1.12	P=0.24 > 0.05
15	109	3.55	1.15	3.28	541	434	3.40	1.13	P=0.00 < 0.05*
16	109	3.51	1.20	3.13	541	434	3.08	1.20	P=0.00 < 0.05*
17	109	3.49	1.15	4.03	541	434	3.08	1.21	P=0.00 < 0.05*
18	109	3.10	1.31	4.01	541	434	2.57	1.20	P=0.00 < 0.05*
19	109	2.97	1.32	6.92	541	434	2.45	1.16	P=0.00 < 0.05*
20	109	3.67	1.15	2.64	541	434	2.73	1.30	P=0.00 < 0.05*

Tablo-4 incelendiğinde;

11. Madde de ifade edilen, ilköğretim müfettişlerinin, okulda kurulu tesislerin, bakım, onarım ve işlevsel kullanılması ile ilgili durumları saptayabilmeleriyle ilgili yeterliliklerinin yönetici ve öğretmenler tarafından “kısmen” ($x=3.21$, $x=2.86$) düzeyde yeterli algılandığı ve algılar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

12. Madde de belirtilen, aday öğretmenlere ilişkin yürütülen işlemlerin mevzuata uygunluğunun saptanabilmesiyle ilgili müfettiş davranışlarının, yöneticiler

tarafından “iyi” ($x=3.58$) , öğretmenler tarafından ise “kısmen” ($x=3.20$) düzeyde yeterli algılandıkları ve algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu saptanmıştır.

Müfettişlerin, sınıf geçme ve sınav işlemlerinin yönetmeliğe uygunluğunun saptanabilmesine ilişkin 13. soru maddesinin de belirtilen yeterliliklerinin yönetici ve öğretmenler tarafından farklı düzeylerde algılandığı, yöneticilerin müfettişleri bu alanda “iyi” ($x=3.58$), düzeyde yeterli algıladıkları görülürken, öğretmenlerin ise müfettişleri “kısmen” ($x=3.17$) düzeyde yeterli algıladıkları görülmektedir. Ve algı düzeyleri arasında da anlamlı farklılıkların bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

14. Madde de ifade edilen, yönetici ve öğretmenlerin çalışma ve öğretim planlarının biçim ve içerik bakımından amaçlara ve ilköğretim programına uygunluklarının saptanabilmesine ilişkin müfettiş yeterlilikleri konusunda yönetici algılarının “iyi” ($x=3.65$) düzeyde gerçekleştiği, buna karşın öğretmenlerin ise müfettişleri “kısmen” ($x=3.30$) düzeyde yeterli algıladıkları görülmektedir. Bu algı farklılıklarına rağmen yapılan t – testi sonucunda yönetici ve öğretmen algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunmadığı görülmektedir.

15. Soru maddesinde yer alan ve müfettişlerin “ders programları ve ders dağıtım çizelgelerinin ilköğretim programına uygunluğunun” belirlenebilmesine ilişkin yeterliliklerinin yönetici ve öğretmenler tarafından farklı düzeylerde algılandığı (yönetici “iyi” $x=3.55$ ve öğretmen “kısmen” $x=3.40$), algılar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Müfettişler, “ Öğretmenler kurulu toplantılarının, amaçlara ve mevzuata uygunluğunu saptayabiliyorlar mı? ” şeklinde 16. Madde de ifade edilmiş olan müfettiş davranışına ilişkin olarak yöneticiler, “iyi” ($x=3.51$) düzeyde bir algıya sahipken, öğretmenler ise “kısmen” ($x=3.08$) düzeyinde bir algıya sahiptirler ve algı düzeyleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıklar vardır.

Zümre öğretmenler kurulu toplantılarının amaçlara uygunluğunun saptanabilmesiyle ilgili 17. Soru maddesinde belirtilmiş olan müfettiş davranışları konusunda yöneticilerin “iyi” ($x=3.49$), öğretmenlerin ise “kısmen” ($x=3.08$) düzeyde bir algıya sahip oldukları ve algılar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

18. Soru maddesinde belirtilmiş müfettiş davranışı konusunda ise yöneticilerin “kısmen” ($x=3.10$), öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.57$) düzeyde bir algıya sahip oldukları, algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu ve soru maddesi içeriğinin ise müfettişlerin, okul-aile birliği çalışmalarının etkililik ve verimlilik derecesini saptayarak, gerekli önerilerin getirilebilmesi konusunu kapsadığı görülmektedir.

19. Maddenin de müfettişlerin, okul koruma derneğinin etkililik ve verimlilik derecesini saptayarak, gerekli önerileri getirebilmelerine ilişkin yeterliliklerini kapsadığı, yöneticilerin bu davranışı “kısmen” ($x=2.97$), öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.45$) düzeyde yeterli algıladıkları ve algılamalar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

20. Maddenin kapsamında ise müfettişlerin, okullardaki katkı payı uygulamalarıyla ilgili yapılan iş ve işlemlerin yerindeliklerini saptayabilmeleriyle ilgili yeterliliklerinin olduğu, bu yeterlilikleri yöneticilerin “iyi” ($x=3.67$), öğretmenlerin ise “kısmen” ($x=2.73$) düzeyde algıladıkları, algılamalar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

1.3) İlköğretim Okulu Yöneticileri ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin İnceleme-Araştırma Alanına Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Arasındaki Farklılıklar

Tablo 5’de İlköğretim müfettişlerinin araştırma-inceleme alanına ait yeterliliklerinin gerek yöneticiler ($X=2.56$) gerekse öğretmenler ($X=2.31$) tarafından “çok az” düzeyde algılandığı görülmekle birlikte yine de her iki grubun algı düzeyleri arasındaki farkın 0.05 düzeyinde önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 5

İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Araş-İnceleme	n	x	ss	t	sd	
Yönetici	109	2.56	10.20	5.53	541	P = 0.00
Öğretmen	434	2.31	8.63			P < 0.05*
Toplam	543					Fark Önemli

Müfettişlerin araştırma ve inceleme alanıyla ilgili yeterliliklerinin bu derece düşük algılanmasına ilişkin bu bulguların, Köklü, Büyüköztürk ve Çokluk (1999) tarafından birlikte yapılmış olan “İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Yeterlilikleri ve Araştırma Eğitimine İlişkin Görüşler” konulu araştırmanın bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Yapılmış olan araştırmada ilköğretim müfettişlerinin yarısının araştırma yeterliliklerine sahip olmadıkları sonucuna varılmıştır. Arabacı (1995) tarafından yapılan “İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlilikleri” konulu araştırmada da ilköğretim müfettişlerinin eğitimde sorun çözmeye yönelik araştırma yapmadıklarına ilişkin olarak elde ettiği bulguların da bu araştırmanın bulgularını desteklediği söylenebilir. Ayrıca Atay (1995) ve Tutumlu (1992) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer bulgulara rastlanmaktadır.

İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenleri tarafından ilköğretim müfettişlerinin Araştırma-İnceleme alanına ilişkin yeterliliklerinin hangi düzeyde algılandığı ve bu algılar arasında anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığını Tablo 6'dan görmek mümkündür.

Tablo 6

İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri

Soru	Yönetici					Öğretmen				
	n	x	ss	t	sd	n	x	ss		
21	109	2.33	1.18	4.15	541	434	2.00	1.18	P=0.00 < 0.05*	
22	109	2.72	1.20	5.49	541	434	2.22	1.09	P=0.00 < 0.05*	
23	109	2.39	1.20	5.63	541	434	1.75	1.04	P=0.00 < 0.05*	
24	109	2.53	1.23	5.00	541	434	1.85	1.10	P=0.00 < 0.05*	
25	109	2.35	1.29	4.05	541	434	1.76	1.04	P=0.00 < 0.05*	
26	109	2.38	1.26	4.31	541	434	1.90	1.06	P=0.00 < 0.05*	
27	109	2.51	1.17	5.21	541	434	2.01	1.05	P=0.00 < 0.05*	
28	109	2.76	1.16	4.19	541	434	2.13	1.11	P=0.00 < 0.05*	
29	109	2.74	1.19	3.66	541	434	2.22	1.13	P=0.00 < 0.05*	
30	109	2.88	1.09	4.77	541	434	2.42	1.16	P=0.00 < 0.05*	

Tablo-6 incelendiğinde, 21. soru maddesinin müfettişlerin, okulun araç, gereç, öğretmen, kaynak vb. gibi gereksinmelerini tespit ederek, giderilmesine yönelik çalışmalar yapıp yapmadıklarıyla ilgili olduğu, maddeye ilişkin yönetici ve öğretmen

algılarının “çok az” ($x=2.33$, $x=2.00$) düzeyde olduğu ve algılamalar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

Müfettişler “Okuldaki yönetsel sorunları, yönetim bilimiyle ilgili kuramsal çerçeve içinde saptayarak gidermeye çalışıyorlar mı?” şeklinde düzenlenen 22. maddeye ilişkin yönetici algılarının “kısmen” ($x=2.72$), öğretmen algılarının ise “çok az” ($x=2.22$) düzeyde gerçekleştiği ve algılar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu anlaşılmaktadır.

Müfettişler, “Özel eğitime muhtaç (ağır öğrenen, üstün zekalı, özel yetenekli, özürü vb.) öğrencileri tespit ederek yönlendirilmelerine dönük çalışmalar yapıyorlar mı?” şeklinde düzenlenen 23. maddeye ilişkin ise yönetici algılarının “çok az” ($x=2.39$), öğretmen algılarının ise “hiç” ($x=1.75$) düzeyinde olduğu ve algılar arasında anlamlı farkların bulunduğu tespit edilmiştir.

24. Maddede de müfettişlerin, öğrenci başarısızlıklarının nedenlerini tespit ederek sorunu çözmeye dönük çalışmalarda bulunup bulunmadıklarıyla ilgili yeterliliklerinin sorgulandığı, maddeye ilişkin yönetici ve öğretmen algılarının “çok az” düzeyde olduğu görülmektedir.

25. Madde de ise müfettişlerin, öğrencilerin devamsızlık nedenlerini araştırarak sorunu gidermeye dönük çalışmalar yapıp yapmadıklarıyla ilgili yeterlilikleri ölçülmeye çalışılmış, yeterliliğe ilişkin yönetici algılarının “çok az” ($x=2.35$), öğretmen algılarının ise “hiç” ($x=1.76$) düzeyinde gerçekleştiği görülmüştür.

Yönetici ve öğretmenlerin istek, gereksinme ve dileklerini saptayıp değerlendirerek, ilgili yerlere götürebilmelerine ilişkin 26. madde de sorgulanmış olan müfettiş davranışının yönetici ve öğretmenler tarafından “çok az” ($x=2.38$, $x=1.90$) düzeyde algılandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin eğitim gereksinmelerini belirleyerek, mevcut programın bu gereksinmelere göre değiştirilmesi ya da geliştirilmesine yönelik çabalarda bulunmayla ilgili müfettiş davranışını kapsayan 27. maddeye ilişkin olarak yönetici ve öğretmenlerin “çok az” ($x=2.51$, $x=2.01$) düzeyde bir algıya sahip oldukları ve algılar arasında önemli farkın bulunduğu saptanmıştır.

Yöneticilerin “kısmen” ($x=2.76$), öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.13$) düzeyde algıladıkları ve bu algılamalar arasında 0.05 düzeyinde önemli farklılıkların bulunduğu 28. maddenin içeriğine bakıldığında, maddenin müfettişlerin, yönetici, öğretmen ve diğer personelin gelişmelerini değerlendirerek, mesleki rehberliğe olan gereksinmeleri saptayabilmeleriyle ilgili olduğu görülür.

Müfettişlerin, daha verimli ve etkili bir denetim sisteminin oluşturulmasına dönük çalışmalar yapıp yapmadıklarının sorgulandığı 29. maddeye bakıldığında, yöneticilerin madde de açıklanan müfettiş davranışını “kısmen” ($x=2.74$), öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.22$) düzeyde yeterli algıladıkları ve bu algılamalar arasında önemli bir farkın bulunduğu görülmektedir.

30. Maddeye bakıldığında da müfettişlerin, eğitim-öğretim etkinliklerinde kullanılan yöntem ve tekniklerin geliştirilmesine ilişkin çalışmalarda bulunmalarıyla ilgili davranışları kapsadığı ve yöneticilerin ilgili davranışı “kısmen” ($x=2.88$), öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.42$) düzeyde yeterli algıladıkları ve bu algılar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

1.4) İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar

Tablo 7’den anlaşılacağı gibi yöneticiler, müfettişleri rehberlik alanında “kısmen” ($x=2.75$) düzeyinde yeterli algılarken, öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.11$) düzeyinde yeterli algıladıkları ve bu iki grubun algıları arasındaki farkında 0.05 düzeyinde önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 7

İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Farklılıklar

Rehberlik	n	x	ss	t	sd	
Yönetici	109	2.75	10.16	6.63	541	P = 0.00
Öğretmen	434	2.11	8.79			P < 0.05
Toplam	543					Fark önemli

Bu bulgular ile rehberlik etkinliklerinin, müdür tarafından “kısmen” öğretmenler tarafından “ok az” düzeyde gerçekleştirildiği sonucuna varan Bykşık’ın (1989) bulguları örtüşmektedir. Kerim Sarı (1987) tarafından yapılan başka bir araştırma bulgusuna göre de, ilkokul öğretmenleri kendilerine müfettişler tarafından yapılan rehberlik etkinliklerinin yetersiz olduğunu beyan ettikleri belirtilmektedir. Bu araştırmanın bulguları ile Sarı (1987), Atay (1995), Karagözoğlu (1972), zdil (1997), Kartal (1997) ve Gökyer (1997) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer bulguların olduğu görülmektedir.

Yöneticilerle ğretmenler arasındaki algı farklılıklarının nedenini, müfettişlerin rehberlik etkinliklerinde öğretmenlerden çok, yöneticilere ağrlık vermeleri ve yöneticilerle müfettişler arasında kurulan formal ve informal ilişkilerin öğretmenlere göre daha yoğun olmasına bağlamak mümkündür.

Tablo 8’de, ilköğretim okulu yönetici ve ğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik alanına ilişkin yeterliliklerini hangi düzeyde algıladıkları ve bu algılamalar arasında anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığı gösterilmektedir.

Tablo 8

**İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin
Rehberlik Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri**

Soru	Yönetici				Öğretmen				
	n	x	ss	t	sd	n	x	ss	
31	109	2.88	1.14	4.58	541	434	2.29	1.16	P=0.00 < 0.05*
32	109	3.05	1.16	4.33	541	434	2.47	1.17	P=0.00 < 0.05*
33	109	2.69	1.12	4.63	541	434	2.15	1.16	P=0.00 < 0.05*
34	109	2.77	1.12	6.11	541	434	2.23	1.09	P=0.00 < 0.05*
35	109	2.52	1.29	5.07	541	434	1.78	1.08	P=0.00 < 0.05*
36	109	2.86	1.22	5.25	541	434	2.23	1.14	P=0.00 < 0.05*
37	109	2.59	1.23	6.89	541	434	1.97	1.07	P=0.00 < 0.05*
38	109	2.58	1.17	6.79	541	434	1.81	1.00	P=0.00 < 0.05*
39	109	2.73	1.19	5.28	541	434	1.94	1.06	P=0.00 < 0.05*
40	109	2.85	1.18	2.60	541	434	2.21	1.11	P=0.00 < 0.05*

Tablo-8 incelendiğinde;

31. Madde de vurgulanmış olan ve müfettişlerin, uygulanan öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesinde yönetici ve öğretmenlere yardımcı olabilmelerine ilişkin davranışlarının yeterliliği konusunda yöneticiler müfettişleri “kısmen” (x=2.88) düzeyde yeterli algıarken, öğretmenler “çok az” (x=2.29) düzeyde yeterli algılamaktadırlar ve bu farklılıkların önemli olduğu görülmektedir.

Müfettişler, “planlama tekniklerinin anlaşılması ve uygulanması konularında öğretmenlere yeterince yardımcı olabiliyorlar mı?” şeklinde düzenlenmiş olan 32. Maddeye ilişkin olarak ta yöneticilerin müfettişleri “kısmen” (x=3.05),

öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.47$) düzeyde yeterli algıladıkları ve bu algılamalar arasında da önemli farklılıkların bulunduğu söylenebilir.

Müfettişler, okullarda rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesi ve yürütülmesi konularında yardımcı olabiliyorlar mı? şeklinde düzenlenmiş olan 33.maddeye ilişkin olarak ise yöneticilerin müfettişleri “kısmen” ($x=2.69$), öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.15$) düzeyde yeterli algıladıkları ve bu algılar arasında anlamlı farklılıkların olduğu tablo-8’in incelenmesinden anlaşılmaktadır.

34.Maddeye ilişkin olarak da yönetici ve öğretmen algılamalarının 0.05 düzeyinde önemli farklılıklar gösterdiği, yöneticilerin müfettişleri “kısmen” ($x=2.77$), öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.23$) düzeyde yeterli algıladıkları, maddenin içeriğinde ise müfettişlerin, yönetici ve öğretmenlere, öğretim etkinliklerini ve kendi kendilerini değerlendirebilme alışkanlığı kazanmalarında yardımcı olabilmeleriyle ilgili davranışlarının yer aldığı görülmektedir.

Müfettişler, öğretmenlerin özlük haklarını tanımaları, korumaları ve aramaları hakkında gerekli rehberliği yapabiliyorlar mı? şeklinde örgütlenmiş olan 35. maddede de yönetici ve öğretmen algılarının birbirinden önemli derecede farklılık gösterdiği, yöneticilerin bu maddede sorgulanmış olan müfettiş davranışını “çok az” ($x=2.52$), öğretmenlerin ise “hiç” ($x=1.78$) düzeyinde algıladıkları anlaşılmaktadır.

36.Madde müfettişlerin, sınıflarda seviye gruplarının oluşturulması ve seviye grubu uygulamalarının, amacına uygun olarak yürütülebilmesi konularında

öğretmenlere gerekli rehberliği yapabilmeleriyle ilgili yeterliliklerini kapsadığı, bu yeterliliklere ilişkin olarak yönetici algılarının “kısmen” ($x=2.86$), öğretmen algılarının ise “çok az” ($x=2.23$) düzeyde gerçekleştiği ve algılamalar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

37.Maddenin ise müfettişlerin , öğrencilerin bireysel yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve bu yetenekler doğrultusunda başarılı olabilecekleri alanlara yönlenebilmesi için gerekli olan rehberliği yapabilmeleriyle ilgili yeterliliklerini kapsadığı, maddeye ilişkin olarak yönetici ve öğretmen algılarının “çok az” ($x=2.59$, $x=1.97$) düzeyde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Müfettişlerin, özel eğitime muhtaç (ağır öğrenen, üstün zekalı, özel yetenekli ve özür lü vb.) öğrencilerin tanınması ve izlenecek öğretim yöntemlerinin seçilip uygulanması konularında yönetici ve öğretmenlere gerekli rehberliği yapabilmelerine ilişkin 38.maddede belirtilen yeterlilikleri konusunda da yönetici ve öğretmen algılarının “çok az ” ($x=2.58$, $x=1.81$) düzeyde olduğu ve aralarında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

39.Madde de ise müfettişlerin, öğrenci tanıma tekniklerinin (sosyometri, olay incelemesi, gözlem, görüşme vb.) tanınması, uygulanması ve elde edilen verilerden yararlanılması konularında yönetici ve öğretmenlere gerekli rehberliği yapabilmeleriyle ilgili yeterliliklerinin ölçülmeye çalışıldığı, bu yeterliliklere ilişkin olarak yönetici algılarının “kısmen” ($x=2.73$), öğretmen algılarının ise “çok az” ($x=1.94$) düzeyde olduğu ve algılamalar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu anlaşılmaktadır.

40.maddede de müfettişlerin, yönetici ve öğretmenlere, ölçme ve değerlendirme tekniklerinin tanınması ve kullanılması konularında gerekli rehberliği yapabilmeleriyle ilgili yeterliliklerinin sorgulandığı ve yeterliliğe ilişkin olarak yöneticilerin müfettişleri “kısmen” ($x=2.85$), öğretmenlerin ise “çok az” ($x=2.21$) düzeyde yeterli algıladıkları ve bu algılamalar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmüştür.

1.5) İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına Ait Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar

Tablo 9’da, müfettişlerin soruşturma alanına ilişkin yeterliliklerini; yöneticilerin “iyi” ($x = 3.55$), öğretmenlerin ise “kısmen” ($x = 3.06$) düzeyinde yeterli algıladıkları ve iki grubun da bütün alanlardaki ortalamalarına bakıldığında en yüksek ortalamayla “soruşturma” alanını değerlendirdikleri görülebilir. Tutumlu’nun (1992) da benzer sonuçlar elde ettiği araştırmasında ileri sürdüğü gibi, müfettişler tarafından en öncelik verilen ve dolayısıyla da en çok önemsenen alanın soruşturma görev alanı olduğu, bu nedenle de bu alanın, yönetici ve öğretmenler tarafından en yeterli alan olarak değerlendirildiği söylenebilir.

Tablo 9
İlköğretim Müfettişlerin soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini
Algılamada İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki
Farklılıklar

Soruşturma	n	x	ss	t	sd	
Yönetici	109	3.55	8.95	5.23	541	P=0.00
Öğretmen	434	3.06	8.72			P<0.05*
Toplam	543					Fark Önemli

Tablo-9'da alana ait yeterlilik düzeylerine ilişkin yönetici ve öğretmen algıları arasındaki farkın 0.05 düzeyinde önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 10'da da soru bazında her iki grubun aritmetik ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farklılıkların anlamlılık derecesini belirten t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 10

**İlköğretim Okulu Yönetici ve Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin
Soruşturma Alt Alanındaki Yeterliliklerini Algılama Düzeyleri**

Soru	Yönetici					Öğretmen				P
	n	x	ss	t	sd	n	x	ss		
41	109	3.48	1.15	2.60	541	434	3.14	1.24	P=0.01 < 0.05*	
42	109	3.64	1.14	3.37	541	434	3.24	1.09	P=0.00 < 0.05*	
43	109	3.75	1.06	4.25	541	434	3.25	1.10	P=0.00 < 0.05*	
44	109	3.58	0.97	4.84	541	434	3.00	1.09	P=0.00 < 0.05*	
45	109	3.44	1.03	3.94	541	434	2.99	1.09	P=0.00 < 0.05*	
46	109	3.61	1.12	4.50	541	434	3.08	1.07	P=0.00 < 0.05*	
47	109	3.53	1.10	4.46	541	434	2.99	1.13	P=0.00 < 0.05*	
48	109	3.66	0.98	3.80	541	434	3.22	1.07	P=0.00 < 0.05*	
49	109	3.52	1.10	4.34	541	434	2.97	1.18	P=0.00 < 0.05*	
50	109	3.36	1.27	5.06	541	434	2.70	1.19	P=0.00 < 0.05*	

Müfettişlerin “soruşturma” görev alanındaki yeterliliklerinin sıralandığı Tablo-10 incelendiğinde;

41. Soru maddesinde belirtilen müfettiş yeterliliklerine ilişkin olarak yönetici algılarının “iyi” (x=3.48) düzeyde, öğretmen algılarının ise “kısmen” (x=3.14) düzeyde

gerçekleştiği ve algılamalar arasında önemli farklılıkların bulunduğu, tablonun incelenmesinden anlaşılmaktadır. Maddenin içeriğine bakıldığında ise müfettişlerin, alınan şikayetler ve ihbarlar üzerine veya bizzat görmeleri halinde, soruşturma gerektiren durumlara doğrudan el koyabilme ya da soruşturma emri isteyebilmeleriyle ilgili yeterliliklerin olduğu görülmektedir.

42.Madde de sorgulanan, soruşturma istemine esas olmak üzere olayın içeriğini anlatan tutanakların, usulüne uygun tutulabilmesiyle ilgili müfettiş yeterliliklerine ilişkin olarak yöneticilerin müfettişleri “iyi” ($x=3.64$), öğretmenlerin ise “kısmen” ($x=3.24$) düzeyde yeterli algıladıkları ve bu algılamalar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu anlaşılmaktadır.

İlköğretim müfettişleri, “yapılan iş ve eylemlerin suç olup, olmadığını anlayabiliyorlar mı?” biçiminde 43. maddede düzenlenmiş olan müfettiş yeterliliklerine ilişkin olarak ta yöneticiler “iyi” ($x=3.75$) düzeyde bir algıya sahipken, öğretmenlerin ise “kısmen” ($x=3.25$) düzeyinde bir algıya sahip oldukları ve algılamalar arasında da anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir.

44.Maddenin ise müfettişlerin, soruşturma konusu ile ilgili kanıtları toplayabilme ve yorumlayabilme konusunda ki yeterliliklerini kapsadığı, bu yeterlilikleri yöneticilerin “iyi” ($x=3.55$), öğretmenlerin ise “kısmen” ($x= 3.00$) düzeyde yeterli algıladıkları ve algılar arasında önemli farklılıkların bulunduğu anlaşılmaktadır.

45. Madde de sorgulanan, soruşturma sürecinde olaylar ve kanıtlar arasında mantıksal ilişkilerin kurulabilmesiyle ilgili müfettiş davranışlarının yöneticiler tarafından “iyi” ($x=3.44$), öğretmenler tarafından ise “kısmen” düzeyde yeterli algılandığı ve bu algılamalar arasında önemli farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

Müfettişler, “ifade almada, soruşturma konusunu kapsayan anlamlı sorular yöneltebiliyorlar mı?” şeklinde düzenlenmiş olan 46.maddeye ilişkin olarak yöneticiler müfettiş davranışlarını “iyi” ($x=3.61$) düzeyde yeterli algılarken, öğretmenlerin ise müfettişleri “kısmen” ($x=3.08$) düzeyde yeterli algıladıkları ve algılamalar arasında da anlamlı farklılıkların bulunduğu görülürken,

47.Maddeye ilişkin olarak ise (Müfettişler, soruşturma sürecinde sanık, tanık ve diğer ilgililere olan yaklaşımları yerinde mi?) yöneticiler yine müfettişleri “iyi” ($x=3.53$) düzeyde yeterli algılamış, öğretmenlerin ise “kısmen” ($x=2.99$) düzeyde yeterli algıladıkları görülmüştür.

48.Maddeye ilişkin olarak yine yöneticiler müfettişleri “iyi” ($x=3.66$) düzeyde yeterli algılarken, öğretmenlerin ise “kısmen” ($x=3.22$) düzeyde yeterli algıladıkları ve maddenin içeriğinde ise müfettişlerin, ilgili mevzuatı bilip, yorumlayabilmeleriyle ilgili yeterliliklerinin sorgulandığı görülmektedir ve algılamalar arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

Müfettişlerin, işlenen suça uygun cezayı tespit edip önerebilmeleriyle ilgili yeterlilikleri 49.madde de yer alırken, maddeye ilişkin olarak yöneticilerin müfettişleri “iyi” ($x=3.52$) düzeyde yeterli algıladığı, öğretmenlerin ise müfettişleri “kısmen” ($x=2.97$) düzeyde yeterli algıladıkları ve algılamalar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu anlaşılmaktadır.

50.Madde de ise müfettişlerin, soruşturma sürecinde taraflara objektif davranabilmeleriyle ilgili yeterliliklerinin sorgulandığı, yeterliliğe ilişkin olarak yönetici ve öğretmen algılarının “kısmen” ($x=3.36$, $x=2.70$) düzeyinde gerçekleştiği ve algılar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir.

Bölümün genel bir değerlendirmesi yapıldığında, ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev boyutunu oluşturan tüm alt alanlardaki yeterliliklerine ilişkin algılama düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Özellikle yöneticilerin, müfettişleri her alt alanda öğretmenlerden daha fazla bir yeterlilik derecesiyle değerlendirildikleri ortaya çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak yöneticilerin statüleri gereği, kendilerini müfettişlere, öğretmenlerden daha yakın hissetmeleri ve müfettişleri değerlendirirken kendilerinin de benzer görevleri yaptıklarından dolayı olması gerekenle olan arasındaki farkı müfettişler lehine meşrulaştırma eğilimlerinden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir. Yöneticilerin kendilerini denetim sisteminin bir parçası olarak görmeleri, bu nedenle de denetim sistemiyle özdeşleşen müfettiş davranışlarını sistemin bir parçasıymış gibi algılamaları, kendilerini öğretmenden ziyade müfettişlere daha yaklaştırmış ve değerlendirmelerinde etkili olmuş olabilir. Yöneticilerle müfettişler arasındaki formal ve informal ilişkilerin yoğunluğunun öğretmenlere göre daha fazla olması da bir başka neden olarak ileri sürülebilir.

Bununla birlikte her iki grubun da müfettişleri yeterli gördükleri alt alanların aynı sıralama içinde oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre iki grup tarafından da en az

yeterli algılanan alan araştırma-inceleme alanı olurken onu rehberlik, ders denetimi, kurum denetimi ve en yüksek puanla da soruşturma alanı izlemektedir.

Görev alanları itibarıyla bu bölüme ilişkin bulgulara göre sonuç olarak aşağıdaki yorumlara gidilebilir.

Araştırma-İnceleme alanına ilişkin olarak; Tablo 6 incelendiğinde bütün maddeler açısından yönetici ve öğretmenlerin müfettişlerin inceleme ve araştırma alanındaki yeterliliklerine ilişkin algılamaları arasında fark olduğu anlaşılmaktadır.

Aritmetik ortalamalar itibarıyla yöneticilerin ($x = 2.88$) “kısmen” düzeyinde öğretmenlerin de ($x=2.42$) “çok az” düzeyinde en yeterli değerlendirdikleri müfettiş davranışının, müfettişlerin eğitim-öğretimde kullanılan yöntem ve tekniklerin geliştirilmesine ilişkin çalışmalarda bulunup bulunmadıklarıyla ilgili 30. madde olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin, bölüm içinde müfettişleri en yetersiz olarak algıladıkları maddelerin 23.”hiç” ($x =1.75$) ve 25. “hiç” ($x =1.76$) maddeler olduğu görülmektedir. Özel eğitime muhtaç öğrencilerin tespit edilerek yönlendirilmesine ilişkin 23. madde ile öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin araştırılarak sorunun çözülmesine yönelik çalışmaların yapılmasıyla ilgili 25. maddenin, yöneticiler tarafından da “çok az” düzeyde yeterli değerlendirildikleri görülmektedir. Bu bulgunun, araştırmasında; öğrencilerin zihinsel, fiziksel, çevresel, kültürel ve duygusal farklılıklarını tanımada

müfettişlerin yapmış oldukları çalışmaların ve rehberliğin “hiç” düzeyinde gerçekleştiği sonucuna varan Kartal’ın (1997) bulgularıyla örtüştüğü görülmektedir.

İlköğretim müfettişlerinin öğrenci tanıma teknikleri konusundaki bilgi ve beceri eksikleri, alanda özel eğitime muhtaç çocukların sorunlarının çözümüne yönelik yapılması gerekli çalışma ve araştırmaların azlığı ve müfettişlerin bu konudaki isteksizlikleri, yöneticilerin ve öğretmenlerin algılarının düşüklüğüne neden olmuş olabilir.

Çağdaş denetim anlayışının amacı süreç içerisinde etkin rol oynayan yönetici, öğretmen, program, öğretim ilke ve yöntemleri, denetim anlayışı ve yöntemleri, ders araç ve gereçleri gibi öğelerin geliştirilmesiyle mümkündür. Bu süreç içerisinde önemli bir rol oynayan müfettişin görevi ise bu öğeleri geliştirme yoluyla eğitimin niteliğinin yükseltilmesine katkı sağlamaktır. Müfettişlerin bu görevlerini anlamlı ve etkili bir şekilde yerine getirmeleri de bilimsel anlamda yapacakları araştırma ve inceleme çalışmalarlarıyla olacaktır. Ayrıca bilimsel anlamda müfettişlerin, araştırma ve inceleme yöntem ve teknikleri konusunda da çok yeterli oldukları da söylenemez. Bu çalışmada elde edilen bulgulara bakıldığında da gerek yönetici gerekse öğretmenlerin bu durumun farkında oldukları ve bunun için de müfettişlerin alana ait yeterliliklerini çok düşük düzeyde algıladıkları söylenebilir.

Rehberlik alanına ilişkin olarak; Tablo-8 incelendiğinde aritmetik ortalamalar itibarıyla yöneticilerin “çok az” ($x=2.52$) öğretmenlerin “hiç” ($x=1.78$) düzeyinde, en az yeterli gördükleri müfettiş davranışının, öğretmenlerin özlük haklarını tanımaları, korumaları ve aramaları hakkında gerekli rehberliğin müfettişler tarafından yapıp yapılmadığıyla ilgili 35. madde olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgunun, araştırmasında; öğretmenlerin tamamına yakınının öğretmenlerin özlük haklarını bilmeleri için müfettişlerin yapmış olduğu rehberliğin “hiç” düzeyinde gerçekleştiği sonucuna varan Kartal’ın (1997) bulgusuyla da desteklendiği görülmektedir.

Rehberlik alanındaki aritmetik ortalamalara göre, yöneticilerin “kısmen” ($x=3.05$) öğretmenlerin “çok az” ($x=2.47$) düzeylerinde en çok yeterli olarak algıladıkları müfettiş davranışının, 32. maddede yer alan planlama tekniklerinin anlaşılması, ve uygulanmasında öğretmenlere yardımcı olabilmeyele ilgili davranış olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgunun, Karagözoğlu’nun (1972) yapmış olduğu ve müfettişlerin eğitim öğretimde daha çok teknik yardımlara önem verdikleri bulgusuyla tutarlı olduğu görülmektedir.

Maddelerin yığılma ve dağılımlarına bakıldığında yöneticilerin 35, 37, 38 ve 40. maddeleri “çok az” düzeyinde 31, 32, 33, 34, 36 ve 39. maddedeki “kısmen” düzeyinde yeterli algıladıkları, öğretmenlerin ise 35. maddeyi “hiç”, 31, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 39

ve 40. maddeleri ise “çok az” düzeyinde yeterli algıladıkları, yığılmanın “çok az” düzeyinde olduğu, yöneticilerde ise yığılmanın “kısmen” ve “çok az” düzeylerinde gerçekleştiği görülmektedir.

Müfettiş etkinliklerinin yeterliliklerine dair yönetici ve öğretmenlerin algılarına bakıldığında, iki grubun da bu etkinlikleri çok düşük düzeyde algıladıkları görülür. Oysa çağdaş denetim anlayışının özünde yönetici ve öğretmenlere yapılacak teknik ve mesleksi rehberlik vardır. Rehberlik etkinliklerinin nasıl yapıldığına ilişkin olarak mevcut sürece baktığımızda, müfettişlerin öğretim yılının başında iki aylarını rehberlik etkinliklerine ayırdıkları daha sonra denetim ve değerlendirme etkinliklerine geçtikleri ve denetimden sonra bir daha rehberlik için öğretmen ve yöneticiyle bir araya gelmedikleri görülür. Müfettişlerin bugünkü anlayış ve yaklaşım içerisinde bunları yapmaları çok da olası görülmemektedir. Zaten mevcut denetim sistemi de buna uygun değildir. Şu anda yapılan etkinliklerin adı durum saptamadır.

Yönetici ve öğretmenler yapılan etkinliklerin bilincindedir ve olması gereken etkili bir rehberlik sürecinin nasıl olabileceğini de bilmektedir. Bu bağlamda olanla olması gerekenler arasındaki farkın büyüklüğünün müfettişlerin yetersiz algılanmalarının bir nedeni olarak ortaya çıktığı söylenebilir.

Ders denetimine ilişkin olarak; Tablo-2 incelendiğinde yöneticilerin ders denetimine ilişkin görev alanı içinde en az yeterli gördükleri müfettiş davranışının, “kısmen” ($x = 2.77$) düzeyinde 6. madde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerse aynı davranışı “çok az” ($x = 2.43$) düzeyde yeterli bulduklarını belirtmektedirler. Söz konusu maddede öğretmenlerin; öğrencilerini tanıma, bireysel farklılıklarını dikkate alma, grup ve bireysel çalışmalara yöneltme, sorumluluk ve güven duygusu kazandırmadaki başarı durumlarının saptanmasıyla ilgili müfettiş yeterlilikleri sorgulanmaktadır. Kartal (1997) da araştırmasında benzer biçimde müfettişlerin teftiş etkinlikleri sırasında öğrencilerin bilgi, beceri ve yeteneklerinin ortaya çıkarılma derecesinin “az” düzeyde gerçekleştiği sonucuna varmıştır. Müfettişlerin, çocuk gelişimi, öğrenci psikolojisi ve öğrenci tanıma teknikleri gibi alanlardaki bilgi ve beceri eksikliklerinin denetimlere de yansımış olabileceği ve algı düzeylerinin bu nedenle düşük çıkmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin müfettişleri en az yeterli ($x = 2.24$) gördükleri 10. maddenin içeriğine bakıldığında; müfettişlerin öğretmenleri değerlendirmede objektif davranmadıkları algısına sahip oldukları anlaşılmaktadır. Aynı konuda yöneticilerse müfettişleri, “kısmen” ($x = 2.82$) yeterli gördüklerini belirtmektedirler. Bu bulgu ile Karbörk’ün (1998) müfettişlerin denetim görevlerini yaparken politik davrandıklarını ileri sürdüğü araştırma sonuçları arasında bir bağlantı kurulabilir.

Yöneticilerin $x = 3.36$; öğretmenlerin ise $x = 2.90$ aritmetik ortalama ile “kısmen” düzeyinde en fazla yeterli buldukları müfettiş davranışının ise 1. madde

olduğu anlaşılmaktadır. Bu madde müfettişlerin; sınıf, atölye, salon gibi eğitim, öğretim etkinliklerinin yapıldığı yerlerin donanımı, düzeni, temizliği ve hazırlanması durumlarının saptanmasıyla ilgili yeterlilikleri kapsamaktadır. Tutumlu da (1992) yapmış olduğu araştırmada müfettişlerin teftiş ve denetim görevlerini yaparken fiziki ve bürokratik işlerin denetlenmesine daha fazla zaman ayırdıkları sonucuna varmıştır. Bu sonucun da, bu araştırmanın bulgularıyla desteklendiği söylenebilir.

Ders denetimi etkinliklerin, bugünkü uygulamada süreci geliştirmek için değil, öğretmeni değerlendirmek için yapılması nedeniyle denetim sürecinin açık aramaya yada eksik bulmaya yönelik şekillendiği söylenebilir. Bunun bilincinde olan öğretmen bu süreçte tedirgindir ve mevcut durumu saklamaya veya savunmaya dönük çaba içerisinde. Müfettişlerin en sık yaptıkları etkinlik ders denetimi etkinliklerdir. Ancak bu etkinlikte yılda bir kez ve iki ders saati içinde yapılabilmektedir. Bu iki ders saatinde müfettiş ve öğretmenlerin birlikte paylaştıkları ya da karşı karşıya geldikleri en uzun formal süreçtir. Müfettişlerin yönetmelikten de kaynaklanan ders denetimi etkinliklerini diğer araştırma-inceleme ve rehberlik etkinliklerine göre daha çok önemsiyor ve daha çok zaman ayırıyor olmaları onların, yönetici ve öğretmenler tarafından daha yeterli algılanıyor olmalarına neden olduğu söylenebilir.

Kurum denetimine ilişkin olarak da Tablo-4 incelendiğinde, yöneticilerin kurum denetimi yeterlilik alanına ait soru maddelerinden en az yeterli algıladıkları müfettiş davranışının “kısmen” ($x = 2.97$) düzeyinde 19. maddede belirtilen davranış olduğu görülmektedir. Söz konusu maddenin içeriği okul koruma derneğinin etkililik ve verimlilik derecesinin saptanarak gerekli çözüm önerilerinin getirilmesiyle ilgili olduğu

ve aynı maddeyi öğretmenlerinde bölümün en düşük ortalamasıyla “çok az” ($x = 2.45$) düzeyinde değerlendirdikleri görülmektedir.

Gerek yöneticilerin gerekse öğretmenlerin okul koruma derneklerinin yeterince denetlenmediği, anlamlı ve yararlı kılınması için gerekli çözüm önerilerinin getirilemediği, bu konuda müfettişlerin yetersiz kaldıkları konusunda görüş birliği içerisinde oldukları görülmektedir. Okul koruma derneklerinin statüleri gereği denetimlerinin, yasayla ilköğretim müfettişlerine verilmemiş olmasından dolayı, ilköğretim müfettişlerinin de koruma derneklerinin denetiminde olması gereken düzeyde duyarlı davranmamalarına neden olmaktadır. Bu nedenle yönetici ve öğretmenlerin bu konudaki algı düzeylerinin düşüklüğü, bu derneklerin teftişinin müfettişler tarafından yapılmasına ilişkin bir beklenti içinde olmalarından da kaynaklanabileceği söylenebilir.

Bu durum Tutumlu'nun (1992) yapmış olduğu araştırma bulgularıyla da desteklenmektedir.

Yöneticilerin en fazla yeterli algıladıkları davranışın ise “iyi” ($x = 3.67$) düzeyinde 20. maddede ifade edilmiş olan katkı payı uygulamalarıyla ilgili yapılan iş ve işlemlerin uygunluğunu saptayabilmeyeyle ilgili olduğu, aynı davranış için öğretmenlerin ise “kısmen” ($x = 2.73$) düzeyinde müfettişleri yeterli algıladıkları görülmektedir. Anayasaya aykırı olmasına rağmen İstanbul valiliğinin bir yönergeyle yasallaştırdığı katkı payı uygulamasının, yönetici, öğretmen ve okul için çok duyarlı bir alanı oluşturması nedeniyle müfettişler tarafından ayrıntılı denetimlerin yapılması yönetici ve öğretmenlerdeki algılamanın yüksek çıkmasının bir nedeni olarak değerlendirilebilir.

Öğretmenler ise en yüksek ortalamayla ($x = 3.40$) “kısmen” düzeyinde 15. maddede ifade edilen ders programlarının ve ders dağıtım çizelgesinin ilköğretim programına uygunluğunu saptayabilmeye ilgili davranışı değerlendirdikleri, aynı davranış için yöneticilerin ise ($x = 3.45$) “iyi” düzeyinde bir değerlendirme yaptıkları görülmektedir.

Alandaki uygulanış biçimiyle bu görev alanındaki etkinliklerin daha çok yönetici ve müfettişleri karşı karşıya getiren bir süreç olduğu ve belgeler üzerinde yapıldığından diğer süreçlere göre daha somut olduğu, bu nedenle de bu alanda müfettiş yeterliliklerinin daha üst düzeyde algılandığı söylenebilir. Ayrıca müfettişlerin de kendilerini öğretmenlerden çok, yöneticilere yakın hissettikleri ve yöneticilerle paylaştıkları formal ve informal sürenin öğretmenlere göre daha fazla olduğu, bunun sonucu olarak da yöneticileri değerlendirirken öğretmenlere göre daha hoşgörülü davrandıkları söylenebilir.

Müfettişlerin formal anlamda denetlendikleri tek alan **soruşturma alanına** ilişkin yeterlilikleridir. Çünkü müfettişlerin hazırlamış oldukları soruşturma dosyaları yine deneyimli müfettişlerden oluşan inceleme kurullarınca denetlenir, hatalı ve eksik bulunan dosyalar gerekçeleriyle birlikte müfettişlere geri gönderilir ve tamamlanması sağlanır. Ayrıca bu dosyalar savcılıklara, il-ilçe kurullarına da gönderildikleri için o kurullarca da denetlenir. Bu kadar yakından denetimin olduğu bir süreçte müfettişlerin hata yapmalarına izin verilmez. Ayrıca soruşturmalar doğası gereği olabildiğince nesnel olmak zorundadır. Bütün bu nedenler müfettişlerin her bakımdan bu alanda iyi

olmalarını gerektirmektedir. Bundan dolayı da , müfettiş yeterlilikleri diğer alanlara göre en üst düzeyde bu alanda gerçekleşmiştir.

Tablo-10'da ki yığılma ve dağılımlara bakıldığında yöneticilerin yalnızca 50. maddeyi "kısmen" diğer maddeleri "iyi" düzeyinde yeterli algıladıkları görülürken, öğretmenlerin ise bütün maddeleri "kısmen" düzeyinde yeterli algıladıkları görülmektedir.

Aritmetik ortalamalara göre yöneticilerin en az yeterli algıladıkları müfettiş davranışının "kısmen" ($x = 3.36$) düzeyinde 50. maddede ifade edilen müfettişlerin soruşturma sürecinde objektif davranıp davranmadıklarıyla ilgili soru maddesinin olduğu, aynı davranışı öğretmenlerinde bölümün en düşük ortalaması olan ($x = 2.70$) ile yöneticiler gibi "kısmen" düzeyinde yeterli algıladıkları anlaşılmıştır. Bu bulgu ders denetimi alanında da çıkan müfettişlerin değerlendirmede objektif davranmadıkları yönündeki bulguyla da tutarlı görülmektedir. Kartal'ın (1997) yapmış olduğu araştırmada da benzer bulgulara rastlanmıştır. Yönetici ve öğretmenlerin bölümün en düşük puanıyla bu davranışı değerlendirmeleri dikkat çekicidir. Çünkü bu sonuç müfettişlerin soruşturma sürecinde yanlış davrandıkları anlamına gelir ki bu da etik sorunları beraberinde getirir ve müfettişlerin güvenilirliğini büyük ölçüde zedeler.

Yöneticilerin en yüksek ortalama ($x = 3.75$) ile ve "iyi" düzeyinde yeterli algıladıkları müfettiş davranışının 43. maddede ifade edilen "yapılan iş ve eylemlerin

suç olup olmadığını anlayabilme” davranışıyla ilgili olduğu, aynı davranışı öğretmenlerin de bölümün en yüksek ortalamasıyla ($x = 3.25$) “kısmen” düzeyinde yeterli algıladıkları görülmektedir.

2. İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Cinsiyet, Kıdem, Branş ve Alınmış Olunan Teftiş Puanı Değişkenlerine Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına Ait Yeterliliklerini Algılamaları

Bu başlık altında ilköğretim okulu yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarını oluşturan ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma gibi alt alanlardaki yeterliliklerini algılama düzeylerinin; cinsiyetlerine, kıdemlerine, branşlarına ve almış oldukları teftiş puanlarına göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

2.1) İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 11’de müfettişlerin görev alanlarını oluşturan ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma gibi alanlardaki yeterliliklerini algılamada, yöneticilerin cinsiyetine göre aralarında anlamlı farklılıklar gösterip göstermedikleri verilmiştir.

Tablo 11

**İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada
Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Okulu Yöneticileri Arasındaki Farklılıklar**

	Kadın					Erkek				
	n	x	ss	t	sd	n	x	ss		
Ders denetimi	31	2.77	8.71	1.92	107	78	3.13	8.80	P=0.057 P>0.050	
Kurum denetimi	31	3.39	8.07	0.31	107	78	3.45	9.25	P=0.75 P>0.05	
Araştırma-İnceleme	31	2.43	11.43	0.86	107	78	2.62	9.70	P=0.38 P>0.05	
Rehberlik	31	2.51	9.58	1.64	107	78	2.86	10.27	P=0.10 P>0.05	
Soruşturma	31	3.48	8.37	0.55	107	78	3.59	9.20	P=0.58 P>0.05	
Toplam	31	29.2	7.87	1.20	107	78	3.11	8.40	P=0.23 P>0.05	

Tablo 12'nin de incelenmesinden anlaşılacağı gibi ders denetimi alanına ilişkin müfettiş yeterliliklerini, kadın ve erkek yöneticiler "kısmen" (kadın $x = 2.77$, erkek $x = 3.12$) düzeyinde yeterli algılamakta ve bu iki grup arasında 0.05 düzeyinde anlamlı

bir farklılık görülmemektedir. Ancak farkın büyüklüğü dikkat çekici olduğundan 0.06 düzeyinde bir anlamlı farklılıktan söz edilebilir.

Kurum denetimi alanında ise kadın yöneticiler müfettişlerin “kısmen” ($x = 3.39$) yeterli olduklarını belirtirken, erkek yöneticiler “iyi” ($x = 3.45$) düzeyde yeterli olduklarını belirtmekle birlikte her iki grubun algılamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılığın çıkmadığı görülmektedir.

Araştırma-inceleme alanındaki yeterlilikleri itibarıyla kadın yöneticilerin müfettişleri “çok az” ($x = 2.42$) düzeyde yeterli algılarken, erkek yöneticilerin “kısmen” ($x = 2.61$) düzeyinde yeterli olarak algılamalarına karşın bu iki grubun algılama düzeyleri arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmektedir.

Rehberlik alanında da müfettiş yeterliliklerini kadın yöneticiler “çok az” ($x = 2.50$) düzeyde yeterli algılarken, erkek yöneticiler “kısmen” ($x = 2.85$) düzeyinde yeterli algılamakla beraber bu grubun algılamaları arasında da 0.05 düzeyinde önemli bir farkın bulunmadığı görülmüştür.

Soruşturma alanına ilişkin yeterlilikleri itibarıyla müfettişler, gerek kadın gerekse erkek yöneticiler tarafından “iyi” (kadın $x = 3.48$, erkek $x = 3.58$) düzeyde

yeterli olarak algılanmakta olup bu iki grup arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Sonuç olarak okul yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev boyutuna ilişkin yeterliliklerini algılamada cinsiyet faktörünün etkili olmadığı söylenebilir.

2.2) İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Kıdemlerine Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Bu başlık altında da müfettişlerin görev alanları itibarıyla yeterliliklerinin algılanmasında yöneticilerin kıdemlerine göre (1-10yıl 1. grup, 11-20 yıl 2. grup ve 21 yıl ve üzeri 3. grup) aralarında anlamlı farklılıklar gösterip göstermediklerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Problemin içeriği çoklu grupların karşılaştırılmasını gerektirdiğinden, verilerin işlenmesinde varyans analizi kullanılmış, anlamlı farklılığın çıktığı durumlarda ($F_t < F_h$ olması durumu) farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için de LSD testi uygulanmıştır.

Bu bağlamda Tablo-12 incelendiğinde, tüm alt alanlar itibarıyla yapılan ve varyans analiziyle verilerin işlenmesi sonucu bulunan F puanları, tablo değerlerinden daha düşük çıktığından, bütün alanlarda (Ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma) gruplar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 12

**İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada
Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Yöneticileri Arasındaki Farklılıklar**

Varyans Kaynağı	Sd	K.T.	K.O.	F.Değeri
Ders Denetimi				
Gruplar Arası	2	122.08	61.04	0.76
Gruplar İçi	106	8407.65	79.31	
Toplam	108	8529.74		Ft>Fh
Kurum Dene.				
Gruplar Arası	2	364.29	182.14	2.19
Gruplar İçi	106	9184.45	86.64	
Toplam	108	9548.75		Ft>Fh
Araş-İnceleme				
Gruplar Arası	2	339.25	169.62	1.14
Gruplar İçi	106	10914.06	102.96	
Toplam	108	11253.32		Ft>Fh
Rehberlik				
Gruplar Arası	2	204.85	102.42	0.99
Gruplar İçi	106	10959.73	103.39	
Toplam	108	11164.58		Ft>Fh
Soruşturma				
Gruplar Arası	2	185.06	92.53	1.15
Gruplar İçi	106	8467.35	79.88	
Toplam	107	8652.42		Ft>Fh

Tabloya göre ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada yöneticilerin kıdemlerine göre aralarında anlamlı farklılıkların bulunmadığını söyleyebiliriz. Bu noktadan hareketle de ilköğretim okulu yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada kıdem faktörünün etkili olmadığı sonucuna varılabilir.

Sonuç olarak yöneticilerin müfettişleri değerlendirirken kıdemlerine göre değil statülerine göre değerlendirdikleri söylenebilir.

2.3) Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Yöneticilerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Bu alt problemin çözümünde müfettişlerin görev alanları (ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik, soruşturma) teker teker ele alınıp yöneticilerin branşlarına göre (sınıf öğretmenliği, sosyal bilimler öğretmenliği, fen bilimleri öğretmenliği ve spor ve sanat eğitimi öğretmenliği) bu alanları algılamalarında aralarında anlamlı farklılıklar gösterip göstermedikleri sorgulanmaya çalışılmıştır. Problemin içeriği çoklu grupların karşılaştırılmasını gerektirdiğinden verilerin işlenmesinde varyans analizi kullanılmış, anlamlı farklılığın çıktığı durumlarda farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için de LSD testi uygulanmıştır.

Tablo 13

**İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada
Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Yöneticileri Arasındaki Farklılıklar**

Varyans Kaynağı	Sd	K.T.	K.O.	F.Değeri
Ders Denetimi				
Gruplar Arası	3	314.43	104.81	1.33
Gruplar İçi	105	8215.31	78.24	
Toplam	108	8529.74		Ft>Fh
Kurum Dene.				
Gruplar Arası	3	371.61	123.87	1.41
Gruplar İçi	105	9177.13	87.40	
Toplam	108	9548.74		Ft>Fh
Araş-İnceleme				
Gruplar Arası	3	411.54	137.18	1.32
Gruplar İçi	105	10841.77	103.25	
Toplam	108	11253.32		Ft>Fh
Rehberlik				
Gruplar Arası	3	440.12	146.70	1.43
Gruplar İçi	105	10724.46	102.13	
Toplam	108	11253.32		Ft>Fh
Soruşturma				
Gruplar Arası	3	93.90	31.30	0.38
Gruplar İçi	105	8558.51	81.50	
Toplam	108	8652.42		Ft>Fh

Tabloya göre ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada yöneticilerin branşlarına göre aralarında anlamlı farklılıkların bulunmadığını söyleyebiliriz. Bu noktadan hareketle de ilköğretim okulu yöneticilerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada branşlarının etkili olmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak yöneticilerin müfettişleri değerlendirirken branşlarına göre değil statülerine göre değerlendirdikleri söylenebilir.

2.4) Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 14’de müfettişlerin ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma gibi alanlardaki yeterliliklerini algılamada, yöneticilerin almış oldukları teftiş puanlarına göre aralarında anlamlı farklılıklar gösterip göstermedikleri verilmiştir. Denek grubunu oluşturan hiçbir yönetici “orta” ve “yetersiz” puan aldıklarını beyan etmediklerinden, yöneticiler almış oldukları teftiş puanlarına göre 90-100 arası “çok iyi” puan alanlar ve 76-89 arası “iyi” puan alanlar olarak iki grupta toplanmıştır.

Tablo-14

**İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre
İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarındaki Yeterlilik Düzeylerini
Algılamaları Arasındaki Farklılıklar**

	90-100 "Çok iyi"					76-89 "İyi"			
	n	x	ss	T	Sd	n	x	Ss	
Ders denetimi	88	30.69	8.87	1.01	107	21	28.52	8.93	P=0.31 P>0.05
Kurum dene.	88	34.35	9.62	0.01	107	21	34.33	8.65	P=0.99 P>0.05
Araş-İnceleme	88	26.03	10.63	0.84	107	21	23.95	8.18	P=0.40 P>0.05
Rehberlik	88	27.42	10.56	1.12	107	21	28.23	8.49	P=0.74 P>0.05
Soruşturma	88	35.59	8.99	0.01	107	21	25.57	9.00	P=0.99 P>0.05
Genel Toplam Görev Boyutu	88	30.80	8.60	0.34	107	21	30.01	7.02	P=0.73 P>0.05

Tablo 14 incelendiğinde almış oldukları teftiş puanlarına göre okul yöneticilerinin müfettişlerin alt alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamalarında hiçbir

alanda 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark göstermedikleri görülür. Hatta ortalamalara bakıldığında iki grubunda her alanda birbirlerine çok yakın bir değerlendirmede buldukları söylenebilir. Çok iyi alan grup da, iyi alan grup da görev boyutunda müfettişleri “kısmen” düzeyinde yeterli algılamaktadırlar. Bu noktadan hareketle, yöneticilerin müfettişlerin yeterliliklerini algılamalarında almış oldukları teftiş puanlarının etkili olmadığını söyleyebiliriz.

Sonuç olarak yöneticilerin, müfettişlerin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada hiçbir bağımsız değişken bakımından anlamlı farklılıklar göstermemiş oldukları görülmektedir. Bunu, yöneticilerin müfettişleri değerlendirirken bazı mesleki ve kişisel özelliklerine göre değil, buldukları statüye göre değerlendirdikleri şeklinde açıklamak mümkündür. Kendilerini tanımlarken kadın ya da erkek, fen ya da sosyal bilimler öğretmeni, ya da 10 yıllık, 20 yıllık meslek sahibi olarak değil, yalnızca yönetici olarak tanımlamaktadırlar, yöneticilerin öne çıkardıkları durum kişisel ve mesleki özellikleri değil, buldukları konumlardır şeklinde yorumlanabilir.

3. İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine, Kıdemlerine, Branşlarına Ve Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına Ait Yeterliliklerini Algılamaları

Bu başlık altında ilköğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarını oluşturan ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik

ve soruşturma gibi alt alanlardaki yeterliliklerini algılama düzeylerinin; cinsiyetlerine, kıdemlerine, branşlarına ve almış oldukları teftiş puanlarına göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermediklerine ilişkin bulgular verilmiştir.

3.1) Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 15'te görüldüğü gibi müfettişlerin görev alanlarını oluşturan kurum denetimi, araştırma-inceleme ve soruşturma gibi alanlardaki yeterliliklerini algılamada, kadın öğretmenlerle erkek öğretmenler arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmazken, ders denetimi ve rehberlik alanlarında ise 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunduğu görülmektedir. Bu araştırma bulgusu ile Gökçer'in (1997) müfettişlerin teftiş ve değerlendirme alanındaki yeterliliklerini algılamada kadın ve erkek öğretmenler arasında anlamlı bir farkın olmadığı yolunda ortaya koyduğu araştırma sonuçları arasında bir karşıtlık görülmektedir.

Tablo 15

**İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada
Cinsiyetlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar**

	Kadın					Erkek			
	n	x	ss	t	sd	n	x	ss	
Ders denetimi	264	2.56	8.57	2.03	432	170	2.73	8.60	P=0.04 P<0.05*
Kurum Dene.	264	2.96	8.78	0.78	432	170	3.03	8.49	P=0.43 P>0.05
Araş-İnceleme	264	1.97	8.32	1.94	432	170	2.13	9.03	P=0.053 P>0.050
Rehberlik	264	2.04	8.53	1.94	432	170	2.23	9.07	P=0.02 P<0.05*
Soruşturma	264	3.05	8.77	0.38	432	170	3.08	8.66	P=0.70 P>0.05
Genel Top	264	2.52	7.25	1.84	432	170	2.65	7.41	P=0.06 P>0.05
(Görev Boy)									

Kadın öğretmenler ders denetimi alanında müfettişleri “çok az” ($x=2.55$) düzeyde yeterli algıırken, erkek öğretmenler “kısmen” ($x=2.73$) düzeyinde yeterli algılamaktadırlar. Bakıldığında, kadın öğretmenlerle erkek öğretmenlerin algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların bulunduğu, nedenlerine ilişkin olarak

ise; kadın öğretmenlerin alınan teftiş puanlarını erkek öğretmenlere göre daha çok önemsiyor olmaları, ayrıntıya daha çok önem veriyor olmaları ve erkeklere göre daha duygusal ve duyarlı olmaları gibi nedenlerden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Kurum denetimi alanında ise kadın öğretmenlerle erkek öğretmenlerin algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Bu alanda iki grup da müfettişleri “kısmen” (kadın $x = 2.96$, erkek $x = 3.03$) düzeyde yeterli algılamaktadır.

Araştırma-inceleme alanında da kadın öğretmenlerle erkek öğretmenlerin algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın bulunmadığı görülmektedir. Bu alanda iki grup da, müfettişleri, “çok az” (kadın $x = 1.96$, erkek $x = 2.13$) düzeyde yeterli algılamaktadırlar. Algılamalar arasında t- testi sonucuna göre 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark çıkmamasına rağmen farkın büyüklüğü de dikkat çekici bulunmuştur.

Soruşturma alanına baktığımızda, kadın öğretmenlerle erkek öğretmenlerin algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılığın bulunmadığı görülmektedir. Bu alanda iki grupta müfettişleri “kısmen” (kadın $x = 3.05$, erkek $x = 3.08$) düzeyinde yeterli algılamaktadırlar.

Rehberlik alanında ise kadın öğretmenlere erkek öğretmenlerin algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülür. Bu bulgunun, Gökyer'in (1997) yapmış olduğu ve öğretmenlerin, müfettişlerin rehberlik alanlarına ilişkin algılarında cinsiyetlerine göre aralarında anlamlı farklılıklar gösterdiği şeklindeki bulgusuyla

örtüştüğü görülmektedir. Alana ilişkin olarak, iki grup da müfettiş yeterliliklerini “çok az” (kadın $x=2.03$, erkek $x=2.23$) düzeyde yeterli algılamaktadırlar.

Öğretmenlerin cinsiyet gruplarına göre müfettiş yeterliliklerini farklı olarak algılamış oldukları alanlara bakıldığında, bu alanların birinin ders denetimi, diğerinin ise rehberlik alanları olduğu görülmektedir. Bu iki alanda da kadın öğretmenler, müfettişleri, erkek öğretmenlere göre daha olumsuz değerlendirmektedirler. Dikkat çekici olan nokta, farklılıkların bulunduğu bu iki alanın da öğretmenlerle müfettişlerin doğrudan doğruya iletişim kurdukları alanlar olmasıdır. Alandaki müfettişlerin çok büyük bir bölümün erkek olması, süreçte kadın öğretmenlerle erkek müfettişlerin karşı karşıya gelişlerinde, topluma egemen olan değerlerin biçimlendirdiği ve toplumsal ilişkilerin kurulduğu her alanda görülen karşı cinsle iletişim kurmadaki çekingenliğin, karşı cinse yaklaşımdaki çıkarıcılığın ve karşıdakinden yararlanma düşüncesini, içinde buldukları konumları sayesinde gerçekleştirme isteğinin, bu ilişkilerde de etkili olduğunu düşündürmektedir.

3.2) Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Bu başlık altında müfettişlerin görev alanları tek tek ele alınarak öğretmenlerin kıdemlerine göre bu alanları algılamalarında, anlamlı farklılıklar olup olmadığına ilişkin bulgular yer almaktadır. Grupların (1-10 yıl 1.grup, 10-20 yıl 2.grup ve 21 yıl ve üstü 3.

grup) karşılaştırılması gerektiğinden verilerin işlenmesinde varyans analizi kullanılmış, anlamlı farklılığın olduğu durumlarda, farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için de L.S.D. testi uygulanmıştır.

3.2.1) Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 16'da ilköğretim müfettişlerinin ders denetimi alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada, kıdemlerine göre öğretmenler arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Bu bulguya göre öğretmenlerin, müfettişlerin ders denetimine ilişkin yeterliliklerini algılamalarında kıdemlerinin etkili olmadığını söylenebilir.

Tablo 16

İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar

Varyans kaynağı	sd	K.T.	K.O	F.değeri
Gruplar arası	2	25.49	12.74	0.17
Gruplar içi	431	32121.96	74.52	
Toplam	433	32147.45		

$F_t > F_h$

3.2.2) Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 17'ye göre ilköğretim müfettişlerinin kurum denetimi alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada kıdemlerine göre öğretmenler arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Buna göre, öğretmenlerin, müfettişlerin kurum denetimine ilişkin yeterliliklerini algılamalarında kıdemlerinin önemli bir rol oynamadığını söylemek mümkündür

Tablo 17

İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar

Varyans kaynağı	sd	K.T.	K.O	F.değeri
Gruplar arası	2	249.65	124.82	1.66
Gruplar içi	431	32297.88	74.93	
Toplam	433	32547.53		

Ft > Fh

3.2.3) Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 18’de ilköğretim müfettişlerinin araştırma-inceleme alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada kıdemlerine göre öğretmenler arasında anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır. Bu veriden hareketle öğretmenlerin, müfettişlerin araştırma-inceleme alanına ilişkin yeterliliklerini algılamalarında kıdemlerinin etkili olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 18

İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar

Varyans kaynağı	sd	K.T.	K.O	F.değeri
Gruplar arası	2	279.71	139.85	1.88
Gruplar içi	431	32021.67	74.29	
Toplam	433	32301.38		

$F_t > F_h$

3.2.4) Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 19

**İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada
Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar**

Varyans Kaynağı	sd	K.T.	K.O.	F.Değeri
Gruplar Arası	2	355.00	177.50	2.30
Gruplar İçi	432	33145.52	76.90	
Toplam	434	33500.52		

Ft > Fh

Tablo 19'a göre ilköğretim müfettişlerinin rehberlik alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada, kıdemlerine göre öğretmenler arasında anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır. Bu sonuca göre öğretmenlerin, müfettişlerin kurum denetimine ilişkin yeterliliklerini algılamalarında kıdemlerinin etkili olmadığını söyleyebiliriz.

3.2.5) Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 20'ye bakıldığında ilköğretim müfettişlerinin soruşturma alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada, kıdemlerine göre öğretmenler arasında anlamlı bir farka rastlanılmadığından öğretmenlerin, bu alana ilişkin müfettiş yeterliliklerini algılamalarında kıdemlerinin etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 20

İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Kıdemlerine Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar

Varyans Kaynağı	sd	K.T.	K.O.	F.Değeri
Gruplar Arası	2	387.14	193.57	2.56
Gruplar İçi	430	32503.93	75.59	
Toplam	432	32891.08		

Ft > Fh

Sonuç olarak ilköğretim okulu öğretmenlerinin, müfettişlerin görev boyutuna ilişkin yeterliliklerini algılamalarında kıdemlerinin etkili olmadığını söyleyebiliriz. Benzer bulguya Gökyer'in (1997) araştırmasında da rastlanmaktadır.

3.3) Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Bu alt probleme ait bulgular, müfettişlerin görev alanlarına göre oluşturulan alt başlıklar halinde tek tek ele alınarak, öğretmenlerin branşlarına göre bu alanlara ilişkin müfettiş yeterliliklerini algılama düzeylerinde anlamlı farklılıklar olup olmadığına yer verilmiştir. Sınıf öğretmenliği, Sosyal Bilimler Öğretmenliği, Fen Bilimleri Öğretmenliği ve Spor ve Sanat Eğitimi Öğretmenliği branş öğretmenlerinden oluşan gruplara ait verilerin işlenmesinde varyans analizi kullanılmış, anlamlı farklılığın

olduğu durumlarda, farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için de LSD testi uygulanmıştır.

3.3.1) Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 21'den de görüleceği gibi, ilköğretim müfettişlerinin ders denetimi alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada branşlarına göre öğretmenler arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkların hangi branşlardan kaynaklandığını anlayabilmek için yapılan LSD testi sonuçları Tablo 22'da verilmiştir.

Tablo 21

İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar

Varyans kaynağı	sd	K.T.	K.O	F.değeri
Gruplar arası	3	492.52	164.17	2.23
Gruplar içi	430	31654.93	73.61	
Toplam	433	32147.45		

Ft > Fh

Tablo 22'ye göre sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları ile, spor ve sanat eğitimi öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark görülmektedir. Sınıf öğretmenleri müfettişlerin ders denetimine ilişkin yeteneklerini "kısmen" ($x = 2.68$) düzeyinde yeterli algılamakta, spor ve sanat eğitimi öğretmenleri ise ders denetimine ilişkin müfettiş yeterliliklerini "çok az" ($x = 2.30$) düzeyde yeterli algılamaktadırlar.

Tablo 22

Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Ders Denetimi Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar

Gruplar	Grup 4	Grup 3	Grup 2	Grup 1
Grup 4 (spor, sanat, ögr.)	$x = 23.02$			
Grup 3 (Fen Bil. ögr.)	$x = 25.40$			
Grup 2 (Sos. Bil. ögr.)	$x = 26.17$			
Grup 1 (Sınıf ögr.)	$x = 26.86$	*		

İki grup arasında bu farklılık, müfettişlerin büyük bir bölümünün sınıf öğretmenliğinden geliyor olmalarına, dolayısıyla bu alanı daha iyi tanıyor olmalarına ve yetiştirilmelerinde resim-iş, beden eğitimi ve müzik gibi alanlara ilişkin yeterli bilgi ve becerilerle donatılmadan alana gelmiş olmalarına bağlanabilir. Başka bir neden olarak da, resim-iş, beden eğitimi, müzik gibi derslerin öneminin müfettişler tarafından yeterince kavranılamamasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Ders denetimine ilişkin diğer branşların algılarına bakıldığında sosyal bilimler öğretmenlerinin müfettişleri “kısmen” ($x = 2.61$) düzeyde, fen bilimleri öğretmenlerinin ise “çok az” ($x = 2.54$) düzeyde yeterli algıladıkları görülmektedir.

3.3.2) Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 23’e göre ilköğretim müfettişlerinin kurum denetimi alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada branşlarına göre öğretmenler arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkların hangi branşlardan kaynaklandığını anlayabilmek için yapılan LSD testi sonuçları Tablo 24’te verilmiştir.

Tablo 23

İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar

Varyans kaynağı	sd	K.T.	K.O	F.değeri
Gruplar arası	3	495.62	165.20	2.21
Gruplar içi	430	32051.91	74.53	
Toplam	433	32547.53		

$F_t > F_h$

Tablo 24

Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Kurum Denetimi Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler Arasındaki Farklılıklar

Gruplar	Grup 4	Grup 3	Grup 2	Grup 1
Grup 4 (spor, sanat, öğr.)	$x = 27.08$			
Grup 3 (Fen Bil. öğr.)	$x = 28.82$			
Grup 2 (Sos. Bil. öğr.)	$x = 29.55$			
Grup 1 (Sınıf öğr.)	$x = 30.60$ *			

Tablo 23'ten de görüleceği üzere, sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları ile, spor ve sanat eğitimi öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark görülmektedir. Spor ve sanat eğitimi öğretmenlerinin kurumun işleyişinden diğer branşlara göre daha habersiz olmaları, okul ortamında en çok araç-gereç ihtiyacı olan branşın da yine spor ve sanat branşı olduğu, fakat bu ihtiyaçların karşılanması noktasında sorumlu tuttukları müfettişlerin yeterli çözüm üretmiyor olmaları, bu öğretmenlerin müfettiş algılarını olumsuz etkilemiş olabilir.

Ayrıca sınıf öğretmenleriyle, ilkokul müfettişlerinin başından beri süreç içerisinde karşı karşıya geliyor olmaları, sınıf öğretmenlerinin sistemi ve müfettişi daha

yakından tanınmalarına ve artık uzunca bir süredir yapılan denetim etkinliklerini olduğu biçimiyle kabul etmiş olmalarına bir anlamda bürokratik sosyalleşme süreci yaşamalarına, bu nedenle de değerlendirmelerinde müfettişlere daha olumlu yaklaşmalarına neden olmuş olabilir. Buna karşın diğer branşların sisteme girmesi yenidir. Bu yüzden de mevcut uygulamaları ya da uygulanış biçimiyle denetim sistemini kabul etmeleri, alışmaları ve uyum sağlamaları da sınıf öğretmenlerine göre farklılık göstermektedir. Bu durumun da müfettişlere ilişkin algıları etkilemiş olabileceği düşünülebilir.

3.3.3) Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 25'te ilköğretim müfettişlerinin araştırma-inceleme alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada branşlarına göre öğretmenler arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkların hangi branşlardan kaynaklandığını anlayabilmek için yapılan L S D testi sonuçları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 25

**İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma-İnceleme Alanına İlişkin Yeterliliklerini
Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki
Farklılıklar**

Varyans kaynağı	Sd	K.T.	K.O	F.değeri
Gruplar arası	3	537.84	179.28	2.42
Gruplar içi	430	31763.53	73.86	
Toplam	433	32301.38		

$F_t < F_h$

Tablo 26'da yer alan bulgulara göre sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları ile, spor ve sanat eğitimi öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark görülmektedir. Sınıf öğretmenleri araştırma-inceleme alanında müfettişleri "çok az" ($x = 2.09$) düzeyde yeterli algıırken, spor ve sanat eğitimi öğretmenleri ise "hayır" ($x = 1.68$) düzeyinde yeterli algılamaktadırlar.

Tablo 26

**Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin
Araştırma-İnceleme Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu
Düzeyler Arasındaki Farklılıklar**

Gruplar	Grup 4	Grup 3	Grup 2	Grup 1
Grup 4 (spor, sanat, ögr.)	x = 16.85			
Grup 3 (Fen Bil. ögr.)	x = 19.59			
Grup 2 (Sos. Bil. ögr.)	x = 20.14			
Grup 1 (Sınıf ögr.)	x = 20.92	*		

Spor ve sanat eğitimi öğretmenleriyle, sınıf öğretmenlerinin algıları arasındaki anlamlı farkın nedenlerinden birinin (geldikleri kaynağa göre değerlendirildiğinde) İlköğretim müfettişlerinin, büyük bir çoğunluğunun sınıf öğretmenliği branşından geliyor olmalarıdır. Ayrıca müfettişlerin eğitimlerine esas programlar da incelendiğinde, en ihmal edilen alanın spor ve sanat eğitimi alanı olduğu görülür.

Bu bağlamda, bu kaynaktan gelen ve bu programlarla yetişen müfettişlerin de alana katkı sağlama bakımından en az katkıda buldukları alanın da spor ve sanat eğitimi alanı olduğu görülür. Alana katkı sağlama bağlamında düşünüldüğünde bu durumun, spor ve sanat eğitimi öğretmenlerinin böyle düşük bir algıya sahip olmalarında etkili olmuş olabileceği söylenebilir.

3.3.4) Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 27 incelendiğinde ilköğretim müfettişlerinin rehberlik alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada branşlarına göre öğretmenler arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Gökyer' de (1997) yapmış olduğu araştırmada; öğretmenlerin, müfettişlerin rehberlik alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada aralarında anlamlı farklılıkların olduğu biçiminde sonuçlara ulaşmıştır.

Tablo 27

İlköğretim Müfettişlerinin Rehberlik Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar

Varyans kaynağı	Sd	K.T.	K.O	F.değeri
Gruplar arası	3	594.64	198.21	2.59
Gruplar içi	430	32905.88	76.52	
Toplam	433	33500.52		

Ft < Fh

Bu farklılıkların hangi branşlardan kaynaklandığını anlayabilmek için yapılan L S D testi sonuçları Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28

**Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin
Rehberlik Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler
Arasındaki Farklılıklar**

Gruplar	Grup 4	Grup 3	Grup 2	Grup 1
Grup 4 (spor, sanat, ögr.)	$x = 17.70$			
Grup 3 (Fen Bil. ögr.)	$x = 20.01$			
Grup 2 (Sos. Bil. ögr.)	$x = 20.90$			
Grup 1 (Sınıf ögr.)	$x = 21.81$ *			

Tablo 28'e göre sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları ile, spor ve sanat eğitimi öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark görülmektedir.

Bu durum sınıf öğretmenlerinin algıları ile spor ve sanat eğitimi öğretmenlerinin algıları arasındaki farkın önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir.

İlköğretim müfettişlerinin almış oldukları eğitimin çeşitliliği ve niteliği incelendiğinde en ihmal edilen alanlardan birinin de spor ve sanat eğitimi alanı olduğu görülür. Bu alanda yeterli bilgi ve beceriyle donanık olmadan alana gelen ilköğretim

müfettişlerinin, bu alanda görev yapan öğretmenlere de etkili ve anlamlı rehberlik yapabilecekleri düşünülemez. Bu bağlamda değerlendirildiğinde spor ve sanat eğitimi öğretmenlerin algılarından düşük çıkması ve sınıf öğretmenleriyle algı düzeyinde farklılaşmaları beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Diğer branşların müfettişlere ilişkin algı düzeylerine baktığımızda spor ve sanat eğitimi öğretmenlerinin müfettişleri “hayır” ($x = 1.77$) düzeyinde, diğer branşların ise “çok az” (Fen bil. $x = 2.00$, sos. bil. $x = 2.09$ ve sınıf ögr. $x = 2.18$) düzeyinde yeterli algıladıkları görülür.

3.3.5) Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamaları ve Bu Algılamalar Arasındaki Farklılıklar

Tablo 29’da, müfettişlerin soruşturma alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada branşlarına göre öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların hangi branşlardan kaynaklandığını anlayabilmek için yapılan L S D testi sonuçları Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 29

**İlköğretim Müfettişlerinin Soruşturma Alanına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada
Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri Arasındaki Farklılıklar**

Varyans kaynağı	sd	K.T.	K.O	F.değeri
Gruplar arası	3	593.59	197.86	2.68
Gruplar içi	430	32297.48	75.28	
Toplam	433	32891.08		

$F_t < F_h$

Tablo 30'da sınıf öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları ile, fen bilimleri öğretmenlerinin aritmetik ortalamaları arasında anlamlı fark görülmektedir. Bu verilerden hareketle sınıf öğretmenlerinin algıları ile fen bilimleri öğretmenlerinin algıları arasındaki farkın önemli olduğu söylenebilir. Aradaki anlamlı farkın, fen bilimleri öğretmenlerinin, müfettişlerle ya da soruşturma süreciyle ilgili olarak geçmiş yaşantılarındaki olumsuz algılamalarından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Tablo 30

**Branşlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin
Soruşturma Alanındaki Yeterliliklerine İlişkin Algı Düzeyleri ve Bu Düzeyler
Arasındaki Farklılıklar**

Gruplar	Grup 3	Grup 4	Grup 2	Grup 1
Grup 3 (Fen Bil. ögr.)	x = 28.75			
Grup 4 (spor, sanat, ögr.)	x = 29.05			
Grup 2 (Sos. Bil. ögr.)	x = 29.51			
Grup 1 (Sınıf ögr.)	x = 31.55	*		

Alana ilişkin olarak diğer branşların algı düzeylerine bakıldığında bütün branşların müfettişleri “çok az” düzeyde yeterli algıladıkları görülür.

Branşlara göre öğretmenlerin algı düzeyleri bakımından bölümün genel bir değerlendirmesi yapıldığında, sınıf öğretmenlerinin görev boyutundaki yeterliliklerine ilişkin olarak müfettişleri “kısmen” ($x = 2.62$), diğer branşların ise “çok az” (fen. bil. ögr. $x = 2.33$, sos. bil. ögr. $x = 2.50$ ve spor-sanat ögr. $x = 2.23$) düzeyde yeterli algıladıkları görülmektedir. Branşları, algı düzeylerine göre bir sıralamaya tabi tuttuğumuzda, müfettişleri tüm görev alanlarında en yeterli algılayan branşın sınıf öğretmenleri ve sırasıyla sosyal bilimler öğretmenleri, fen bilimleri öğretmenleri ve en az yeterli algılayan branşın ise spor ve sanat eğitimi öğretmenleri olduğu görülür.

Dikkat çekici olan nokta bütün alanlarda sınıf öğretmenlerinin diğer branşlara göre müfettişleri daha yeterli algılamalarıdır. Bu sonuç öngörülen sonuçtur, çünkü ilköğretimin 8 yıla çıkarılmasından önceki yapılanmada ilkokul ve ortaokul bağımsız şekilde örgütlenmişti ve ilköğretim müfettişleri ilkokulları, bakanlık müfettişleri ise ortaokul ve liseleri denetlemekte idiler. Temel eğitimin zorunlu 8 yıl olmasıyla birlikte ilkokullar ve ortaokullar birleştirilmiş ilköğretim adını almıştır. Bundan sonra da ilköğretimin denetimi ilköğretime müfettişlerine bırakılmıştır. Bu nedenlerden dolayı sınıf öğretmenleri dışındaki diğer branşların ilköğretim müfettişleriyle karşı karşıya gelmeleri, bu denetim sistemine girmeleri yenidir. Bu yeni giriş bu branşların daha sisteme uyum sağlamadıklarının da bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca müfettişlerin büyük bir bölümünün sınıf öğretmenliğinden geliyor olmaları, bu branşı daha çok tanıyor olmalarını ve bu branşın denetimi ve rehberliği konularında daha yeterli olmalarını getirmiş, fakat diğer branşlara yabancı olduklarından ve gerekli bilgi ve becerilerle donanık olmadıklarından gerek denetim ve gerekse rehberlik alanlarında yeterli yardımı yapamamışlardır.

Tablo 31

**İlköğretim Müfettişlerinin Görev Alanlarına İlişkin Yeterliliklerini Algılamada,
Almış Oldukları Teftiş Puanlarına Göre İlköğretim Okulu Öğretmenleri
Arasındaki Farklılıklar**

	90-100 "Çok iyi"					76-89 "İyi"			
	n	x	ss	t	sd	n	x	ss	
Ders Denetimi	257	27.22	8.94	2.80	432	177	24.88	7.94	P=0.04 P<0.05*
Kurum Dene.	257	30.22	8.90	0.96	432	177	29.41	8.32	P=0.33 P>0.05
Araş-İnceleme	257	20.15	8.77	0.46	432	177	20.54	8.46	P=0.64 P>0.05
Rehberlik	257	20.95	8.96	0.47	432	177	21.36	8.57	P=0.63 P>0.05
Soruşturma	257	31.13	9.15	1.33	432	177	30.00	7.03	P=0.18 P>0.05
Genel Toplam	257	25.94	7.64	0.90	431	177	25.29	6.82	P=0.36
Görev Boyutu									P>0.05

Tablo- 31 incelendiğinde ilköğretim müfettişlerinin ders denetimine ilişkin yeterliliklerini algılamada "çok iyi" (90-100) puan alan öğretmenlerle, "iyi" (76-89) puan alan öğretmenler arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çok iyi puan alan öğretmenler ders denetimi alanında müfettişleri “kısmen” ($x=2.72$) düzeyinde yeterli algılarken, iyi puan alan öğretmenler ise müfettişleri “çok az” ($x=2.48$) düzeyde yeterli algılamaktadırlar.

Bulgudan da anlaşılacağı gibi müfettiş yeterliliklerini değerlendirmede öğretmenlerin almış oldukları teftiş puanlarının etkili olduğunu söyleyebiliriz. Daha yüksek puan alan öğretmenler, müfettişleri daha yeterli değerlendirirken, düşük puan alan öğretmenler ise müfettişleri daha az yeterli değerlendirmektedirler.

Diğer alanlara baktığımızda, çok iyi puan alan öğretmenlerle, iyi puan alan öğretmenlerin algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıkların olmadığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, İstanbul İli Kartal ilçesinde görev yapan ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılama düzeyleri ve bu düzeylerin onların bazı kişisel ve mesleki özelliklerine göre aralarında anlamlı farklılıklar gösterip göstermediğine ilişkin araştırma sonuçları ve bu sonuçlardan hareketle uygulayıcılara ve taraflara yapılan öneriler yer almaktadır.

Araştırmada, ilköğretim müfettişlerinin görev alanları; (1) ders denetimi, (2) kurum denetimi, (3) araştırma – inceleme, (4) rehberlik ve (5) soruşturma olmak üzere beş alt alanda ele alınmış olup, birinci alt problemde, ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin ilköğretim müfettişlerinin görev alt alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılama düzeyleri ve bu düzeylerin yönetici ve öğretmenler arasında algılanmaları bakımından anlamlı farklılıklar gösterip göstermediği incelenmeye çalışılmıştır. Birinci alt probleme ilişkin olarak elde edilen bulgulara göre;

1.1- İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerini ders denetimi görev alanında “kısmen” (yöneticiler $x = 3.03$, öğretmenler $x = 2.63$) düzeyinde yeterli algıladıkları görülmüş olup, yönetici ve öğretmenlerin algılamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu saptanmıştır. Aritmetik ortalamalar

itibarıyla yöneticilerin alana ilişkin olarak en az yeterli ($x = 2.77$) algıladıkları müfettiş davranışı, öğretmenlerin; öğrencilerini tanıma, bireysel farklılıklarını dikkate alma, grup ve bireysel çalışmalara yöneltme, sorumluluk ve güven duygusu kazandırmadaki başarı durumlarının saptanabilmesiyle ilgili davranış olurken, öğretmenlerin en az yeterli ($x = 2.24$) algıladıkları davranış da; müfettişlerin öğretmenleri değerlendirmede objektif davranıp davranmadıklarına ilişkin davranış olmuştur.

1.2- İlköğretim okulu yöneticileri, ilköğretim müfettişlerini kurum denetimi görev alanında “iyi” ($x = 3.43$) düzeyde yeterli algılarken, öğretmenlerin “kısmen” ($x = 2.98$) düzeyde yeterli olarak algıladıkları görülmüştür. Yönetici ve öğretmenlerin, ilköğretim müfettişlerinin bu görev alanındaki yeterliliklerini algılamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Aritmetik ortalamalar itibarıyla yöneticilerin bu alana ilişkin en az yeterli (“kısmen” $x = 2.97$) algıladıkları müfettiş davranışı, okul koruma derneğinin etkililik ve verimlilik derecesinin saptanarak gerekli çözüm önerilerinin getirilebilmesiyle ilgili davranış olurken, en fazla yeterli ($x = 3.67$) algıladıkları davranış ise katkı payı uygulamalarıyla ilgili yapılan iş ve işlemlerin yerindeliğini saptayabilmeyeyle ilgili davranış olmuştur. Öğretmenlerin de, en az yeterli ($x = 2.73$) algıladıkları müfettiş davranışının, okul koruma derneğinin etkililik ve verimlilik derecesinin saptanarak gerekli çözüm önerilerinin getirilmesiyle ilgili davranışın olduğu görülürken, en fazla yeterli ($x = 3.40$) algıladıkları davranışın ise, ders programlarının ve ders dağıtım çizelgelerinin ilköğretim programına uygunluğunun saptanabilmesiyle ilgili davranışın olduğu anlaşılmıştır.

1.3- İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin, araştırma-inceleme görev alanında ilköğretim müfettişlerini “çok az” (yöneticiler $x = 2.56$, öğretmenler $x = 2.03$) düzeyde yeterli algıladıkları görülmüş olup, yönetici ve öğretmenlerin algılamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu anlaşılmıştır. Aritmetik ortalamalar itibarıyla yöneticilerin alana ilişkin en az yeterli ($x = 2.56$) algıladıkları müfettiş davranışı, okulun araç-gereç, öğretmen, kaynak vb. gibi gereksinimlerini tespit ederek, giderilmesine yönelik çalışmalarla ilgili davranış olurken, öğretmenlerin en yetersiz algıladıkları ($x = 1.76$) müfettiş davranışı ise, özel eğitime muhtaç öğrencilerin tespit edilerek yönlendirilmesiyle ilgili davranış olmuştur. Araştırma-inceleme alanında yönetici ve öğretmenlerin en fazla yeterli (yöneticiler $x = 2.88$, öğretmenler $x = 2.42$) algıladıkları müfettiş davranışının ise müfettişlerin eğitim-öğretimde kullanılan yöntem ve tekniklerin geliştirilmesine ilişkin çalışmalarda bulunulmasıyla ilgili davranışın olduğu görülmektedir.

1.4- İlköğretim okulu yöneticileri, ilköğretim müfettişlerini rehberlik görev alanında “kısmen” ($x = 2.75$) düzeyde yeterli algılarken, öğretmenler ise “çok az” ($x = 2.11$) düzeyde yeterli algıladıklarını belirtmişlerdir. Yönetici ve öğretmenlerin, ilköğretim müfettişlerinin rehberlik görev alanında ki yeterliliklerini algılamaları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Aritmetik ortalamalar itibarıyla yönetici ve öğretmenlerin alanına ilişkin en az yeterli (yöneticiler $x = 2.52$, öğretmenler $x = 1.78$) algıladıkları müfettiş davranışı, öğretmenlerin özlük haklarını tanımları, korumaları ve aramaları hakkında gerekli rehberliğin yapılıp

yapılmadığıyla ilgili davranış olurken, en fazla yeterli (yöneticiler $x = 3.05$, öğretmenler $x = 2.47$) algılanan müfettiş davranışı ise planlama tekniklerinin anlaşılması ve uygulanmasında öğretmenlere yardımcı olabilmeyeyle ilgili davranış olmuştur.

1.5- Soruşturma alt görev alanına ilişkin olarak ilköğretim okulu yöneticilerinin ilköğretim müfettişlerini “ iyi” ($x = 3.55$) düzeyde yeterli algıladıkları görülürken, öğretmenlerin ise müfettişleri “kısmen” ($x = 3.06$) düzeyde yeterli algıladıkları görülmektedir. Yöneticilerle öğretmenlerin soruşturma alanına ilişkin algıları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu da bulunmuştur. Soruşturma alanına ilişkin olarak yönetici ve öğretmenlerin en az yeterli (yöneticiler $x = 3.30$, öğretmenler $x = 2.70$) algıladıkları müfettiş davranışının müfettişlerin soruşturma sürecinde objektif davranıp davranmadıklarıyla ilgili davranış olduğu görülürken, yöneticilerin en fazla yeterli ($x = 3.75$) algıladıkları davranışın ise, yapılan iş ve eylemin suç olup olmadığını anlayabilmeyeyle ilgili davranışın olduğu görülmüştür.

İkinci alt problemde yöneticilerin cinsiyet, kıdem, branş ve almış oldukları teftiş puanı değişkenlerine göre, müfettişlerin her bir görev alanına ilişkin yeterliliklerini algılamalarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Üçüncü alt problemde ise öğretmenlerin, müfettişlerin yukarıda sıralanan alt alanlara ilişkin yeterliliklerini algılamalarında cinsiyet, kıdem, branş ve almış oldukları

teftiş puanlarına göre anlamlı farklılıklar gösterip göstermedikleri saptanmaya çalışılmıştır. Buna göre ;

3.1) İlköğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin ders denetimi ve rehberlik alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada, cinsiyet gruplarına göre 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunurken, araştırma-inceleme, kurum denetimi ve soruşturma alanlarına ilişkin müfettiş yeterliliklerini algılamalarında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

3.2- İlköğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma alanlarına ilişkin yeterliliklerini algılamada kıdem grupları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

3.3- İlköğretim okulu öğretmenlerinin branşları bakımından, ders denetimi, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma alanlarına ilişkin müfettiş yeterliliklerini algılamada sınıf öğretmenleri ile spor sanat öğretmenleri arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur.

3.4- İlköğretim okulu öğretmenlerinin, ilköğretim müfettişlerinin ders denetimi alanına ilişkin yeterliliklerini algılamada, almış oldukları teftiş puanları bakımından “çok iyi” alanlar (“kısmen” $x = 2.72$) ile “iyi” alanlar (“ çok az” $x = 2.48$)

arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülürken, kurum denetimi, araştırma-inceleme, rehberlik ve soruşturma alanlarına ilişkin müfettiş yeterliliklerini algılamada çok iyi teftiş puanı alanlar ile, iyi düzeyde teftiş puanı alanlar arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

ÖNERİLER

1- İlköğretim müfettişlerinin ders denetimi alanına ilişkin yeterlilikleri, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yoluyla uygulamalı programlara da ağırlık verilerek artırılmalıdır.

2- Hizmet öncesi eğitimde, ilköğretim okulu düzeyinde yer alan her branşta yeterli sayıda müfettiş yetiştirilmeli ve halen alanda çalışan müfettişlerin ise belli branşlarda yetiştirmeleri için hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.

3- İlköğretim müfettişlerinin; özel eğitim, gelişim psikolojisi, öğrenci tanıma teknikleri ve bu tekniklerin uygulanması konularında hizmet öncesi ve hizmetiçi eğitim yoluyla yetiştirilmeleri sağlanmalıdır.

4- Müfettişlerin, ğretmenleri değerlendirmelerinde , kullandıkları araçlar nesnel davranabilmelerini sağlayıcı yönde geliştirilmelidir.

5- Okul koruma derneklerinin denetlenmesi görevinin müfettişlere verilmesi yönünde yasal düzenlemelere gidilmelidir.

6- İlköğretim müfettişlerinin araştırma-inceleme alanına ilişkin yeterliliklerini artırmak için;

a) Müfettişler, eğitim alanıyla ilgili olarak bilimsel ölçütlere uygun araştırmalar yapma yönünde isteklendirilmeleri için teşvik edilmeli. (rneğin, alanla ilgili bilimsel ölçütlere uygun araştırma yapan müfettişlere bir kademe verilebilir.)

b) Müfettişler, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yoluyla, araştırma yöntem ve teknikleri konularında yeterli bilgi ve becerilerle donanık duruma getirilmelidir.

7- İlköğretim müfettişleri, rehberlik görev alanına ilişkin yeterliliklerinin artırılması için hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.

Müfettişler eğitimde etkililiğin arttırılmasını amalıyorlarsa, öncelikle yönetici ve öğretmenleri yönetsel ve öğretimsel alanda gerekli bilgi ve becerilerle donanmalarına katkıda bulunmak zorundadırlar. Bunun için de yapılacak öncelikli iş, rehberlik

yapılacak alanları, yönetici ve öğretmenlerin gereksinimlerini ve sorunlarını tespit etmek ve bu tespit için gerekli verileri alandan toplamaktır. Denetim etkinlikleri alanda veri toplamak, mevcut durumun ne olduğunu saptamak ve gerekli bilgileri sağlamak amacıyla yapılır. Elde belli veriler olmadan yapılacak rehberlik etkinliklerinin amacına ulaşması da mümkün değildir. Halbuki denetim etkinlikleri okul ve sınıf ortamından veri toplama işi ise öncelikle bu verileri yönetici ve öğretmenle paylaşmak ve tespit edilen sorunların nasıl çözüleceğine ilişkin müfettiş, yönetici ve öğretmenlerin bir araya gelerek çözüme ve geliştirmeye yönelik birlikte plan yapmak, program geliştirmek ve süreci birlikte paylaşmak zorundadır. Müfettişler toplanan verileri öncelikli olarak yönetici ve öğretmenleri değerlendirmek için değil, süreci geliştirmek için kullanmak durumundadırlar.

Rehberlik sürecinin etkili kılınması için yapılacak şeylerden biri de denetim sonrasında da rehberlik çalışmaları için bir araya gelerek denetim sürecini birlikte değerlendirmek ve sorunları çözmek için işbirliği yapmaktır. Bunun için de müfettişler rehberlik çalışmaları için daha çok zaman ve enerji harcamak zorundadırlar.

8- İlköğretim müfettişleri, öğretmenlerin özlük haklarını bilmeleri, korumaları ve geliştirmeleri için gerekli rehberliği yapma noktasında duyarlı davranmalıdırlar.

9- İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken yanlış davrandıklarına ilişkin yönetici ve öğretmen algılarının ortadan kaldırılması için gerekli yönetsel tedbirlerin alınması gereklidir.

10- İlköğretim müfettişlerinin görevlerini yerine getirmede cinsiyet farklılığından doğan iletişim yetersizliğinin ortadan kaldırılmasına dönük eğitim programları düzenlenebilir.

11- İlköğretim müfettişlerinin, spor ve sanat eğitimi alanına ilişkin denetim ve rehberlik görevlerini yerine getirmede daha yeterli olabilmeleri için gerekli yetiştirme programları düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

ALBAYRAK, Selami (1998), **Bolu İlköğretim Müfettişlerinin Değerlendirmesine Göre Öğretmenlerin Başarılı / Başarısız Görüldüğü Davranışlar**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

ALTINTAŞ, Rasim (1980), **Liselerde Kurum Teftişi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi.

AKYÜZ, Yahya (1978), **Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri**, Ankara: Doğan Matbaası.

ARABACI, İmam Bakırcı (1995), **İlköğretim Müfettişlerinin Denetim İlkeleri Konusundaki Yeterlilikleri**, (Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.

ATAY, Kenan (1987), **İlkokul Öğretmenlerinin müfettişlerin Yeterlik Alanlarına İlişkin Beklentiler**, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.

----- (1996), **İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlilikleri** . Ankara: Eğitim Yönetimi Dergisi, Yıl:2, Sayı:1.

----- (1995), **İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlilikleri** , (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum: Atatürk Üniversitesi

AYDIN, Mustafa (1993), **Çağdaş Eğitim Denetimi** . Ankara: Pegem Yayınları, 3. Baskı.

----- (1989), **Türk Eğitim sisteminde denetime Bir Bakış**, Malatya: Eğitim Bilimleri Sempozyumu , İ.Ü. Eğitim Fakültesi.

BALCI, Ali (1993), **Etkili Okul : Kuram, Uygulama ve Araştırma**, Ankara: Yavuz Dağıtım.

BAŞARAN, İ. Ethem (1982), **Örgütsel Davranış**, Ankara: Ankara Üniversitesi.

BAŞAR, Hüseyin (1995), **Öğretmenlerin Değerlendirilmesi**, Ankara: Pegem Yayınları.

----- (1995), **Eğitim Denetçisi**, Ankara: Pegem Yayınları, NO:19.

BİLGİN, Nihat (1976), **Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünün Analizi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) , Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi.

BURSALIOĞLU, Ziya (1994). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**, Ankara:Pegem Yayınları, NO:9.

----- (1991) **Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama**. Ankara:Pegem Yayınları,
NO:1.

BÜYÜKİŞİK, Mustafa (1989), **İlköğretim Denetçilerinin Rehberlik Etkinliklerinin Geçekleşme Düzeyleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.

ÇAKICI, Latif (1985), **Eğitim Yönetiminde Denetleme ve Değerlendirme Sempozyumu**, Ankara: A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakóltesi Yayın NO:147.

DEMİR, Teoman (1999), **Dokuz Eylül ve İnönü Üniversiteleri Eğitim Fakólterinde Örgütsel İklim** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

DİNÇER, Ayhan (1986), **Türk Milli Eğitim Sisteminde Denetim ve Değerlendirme**,(Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.

DOĞAN, Hıfzı (1977), **Ülkemizde Endüstrileşme ve Teknik Eğitim**, Ankara: A.Ü.Eğitim Fakóltesi.

GÖKTAN, Raşit (1986), **Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitim Sisteminde Teftiş**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.

GÖKYER, Necmi (1997) **İlköğretim Okulları II: Kademe Öğretmenlerinin İlköğretim Müfettişlerinin Yeterlik Alanlarına İlişkin Algıları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi:

KARAGÖZOĞLU, Galip (1972), **Türk Eğitim Düzeninde Bakanlık Müfettişlerinin Rolü**, Ankara: Planlama Araştırma Koordinasyon Dairesi.

----- (1977), **İlköğretimde Teftiş Uygulamaları**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi.

KARABÖRK, Mehmet (1998) **İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Denetimi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.

KARTAL, Sadık (1997), **İlköğretim II: Kademe Branş Öğretmenlerinin Teftiş-Rehberlik Etkinlikleri Hakkındaki Görüşleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.

KÖKLÜ, Nilgün (1999), **İlköğretim Müfettişlerinin Araştırma Yeterlilikleri ve Araştırma eğitimine İlişkin Görüşler**, Ankara: Eğitim Yönetimi Dergisi, Yıl:5, Sayı:19

TERZİ, Ali Rıza (1996), **İlköğretim Müfettişlerinin Teftiş Sorunları**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.

KAPTAN , Saim (1995), **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**, Ankara :
Tekişik Web Obset tesisleri.

KARASAR , Niyazi (1994), **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara : 3A Araştırma
Eğitim Danışmanlık, Ltd.

KÖKLÜ, Muharrem (1996), **Etkili Denetim**, Ankara: Eğitim Yönetimi Dergisi,
Yıl:2 Sayı:2.

M.E.B. (1991), **İlköğretim Kurumları Teftiş Yönergesi**.

ÖZ, M. Feyzi (1977), **Türk Eğitim Sisteminde İlköğretim Müfettişlerinin Rolü**,
(Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

SARI, Kerim (1987), **Çorum İli İlköğretim Müfettişlerinin İlkokul Öğretmenlerine
Yapması Gereken Rehberliğin Yeterliği**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),
Ankara: Gazi Üniversitesi.

SEÇKİN, Nezahat (1978). **Milli Eğitim Bakanlığı Müfettişlerinin
Yeterlikleri**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi.

SEYİDOĞLU , Halil (1995); **Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı**, İstanbul :
Gözlem Yayınları.

SU, Kamil (1974), **Türk Eğitimde Teftişin Yeri ve Önemi**, İstanbul:Milli Eğitim
Basımevi.

TAYMAZ, Haydar (1993), **Teftiş**, Ankara:Pegem Yayınları.

TUTUMLU, Mukadder (1992), **Ankara İli İlköğretim Müfettişlerinin Görev
Öncelikleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi.

ÖZDİL, Kenan (1997) **M.E.B. Bakanlık Müfettişlerinin Görevlerini Gerçekleştirme
Düzeyleri**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

VARIŞ, Fatma (1994), **Eğitim Bilimine Giriş**, Ankara : A.Ü. E.B. Fakültesi
Yayınları NO:176.

EKLER

- 1- Araştırmada kullanılan veri toplama anketi**
- 2- Soru maddelerine ilişkin t-testi sonuçları**

Değerli Meslektaşım ;

Örgütlerin amaçlarına ne derece ulaşabildikleri ancak amaçlı ve planlı denetim etkinlikleriyle olanaklıdır. Bunun için de denetim etkinlikleri, her örgüt için vazgeçilmez bir zorunluluktur.

Denetim etkinliklerinin etkililiği de ancak alanlarında yeterli denetim elemanlarıyla mümkündür. Yapmaya çalıştığım bu araştırmanın amacı ilköğretim müfettişlerinin görev boyutundaki yeterliklerini belirlemeye çalışarak, buradan hareketle gelecekte ilköğretim müfettişlerinin yetiştirilmesine dönük eğitim etkinliklerinin düzenlenmesine katkıda bulunmaktır. Bu da sizin sunacağınız katkılarla mümkündür.

Anket sorularına vereceğiniz yanıtlar, yüksek lisans tez çalışması için kullanılacağından isim belirtmenize gerek yoktur. Ankete ve konuya ilişkin eleştirilerinizi ayrıca benimle paylaşmanızı bekliyor, duyarlı davranacağınıza inanıyorum.

Anketteki, ilk beş soru kişisel durumunuzla, diğer sorular ise ilköğretim müfettişlerinin yeterlilikleriyle ilgilidir. İlk beş soru için sizin durumunuza uygun seçeneği, diğer sorular için ise düşündüğünüz seçeneği bulup paranteze çarpı işareti koyarak işaretlemeniz yeterli olacaktır. **Örneğin;**

-Göreviniz

( ) Yönetici (Okul müdürü ve müdür yardımcıları)

(X) Öğretmen

Hayır	Çok az	Kısmen	İyi	Çok iyi
1	2	3	4	5
( )	( )	(X)	( )	( )

-Müfettişler, soruşturma sürecinde objektif davranabiliyorlar mı?
gibi,

Araştırmanın başarıya ulaşması, sizin anket sorularının bütününe dikkatle okuyarak, eksik soru bırakmadan olabildiğince objektif davranarak yanıtlamanızla olanaklı olacaktır. Çünkü bulguların gerçeklik derecesi araştırmanın da gerçekliğini belirleyecektir.

Değerli katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Mücahit DEMİR
Kocaeli Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

1-Cinsiyetiniz

( ) Kadın

( ) Erkek

2-Göreviniz

( ) Yönetici (Okul müdürü ve müdür yardımcıları)

( ) Öğretmen

3-Görevinizdeki Kıdeminiz

( ) 1-10 Yıl

( ) 11-20 Yıl

( ) 21 Yıl ve daha fazla

4-Branşınız

( ) Sınıf Öğretmenliği (Anasınıfı Öğretmenliği)

( ) Sosyal Bilimler Öğretmenliği (Sosyal Bilgiler, Türkçe, Y. Dil, D. Kültürü ve A. Bilgisi, H.Bilgisi, İ. Tarihi ve Atatürkçülük, Vatandaşlık ve İnsan Hakları vb. ders öğretmenleri.)

( ) Fen Bilimleri Öğretmenliği (Fen Bilgisi, Matematik vb. ders öğretmenleri.)

( ) Spor ve Sanat Eğitimi Öğretmenliği (Beden Eğitimi, İş Eğitimi, Müzik, Resim-İş vb. ders öğretmenleri.)

5-Son üç yılda almış olduğunuz testli puanlarının sayısal ortalaması aşağıdakilerden hangisine denk düşmektedir?

( ) 90 - 100

( ) 76 - 89

( ) 60 - 75

( ) 0 - 59

İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİNİN GÖREV BOYUTUNDAKİ YETERLİLİKLERİNE
İLİŞKİN OLARAK İLKÖĞRETİM OKULU YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİNİN
ALGI DÜZEYLERİNİ SAPTAMA ANKETİ

Aşağıda ilköğretim müfettişlerinde bulunması gereken yeterlilikler sıralanmıştır.
Sizce bu yeterlilikler hangi düzeydedir?

A- Ders Denetimine İlişkin Olarak Müfettişleri, Aşağıdaki Yeterlilikler Bakımından Değerlendiriniz?					
	1 Hayır	2 Çok Az	3 Kısmen	4 İyi	5 Çok İyi
1- Sınıf, atölye, ışık, salon gibi eğitim- öğretim etkinliklerinin yapıldığı yerlerin donanımı, düzeni, temizliği ve hazırlanması durumlarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
2- Öğretmenlerin derse (etkinliklere) hazırlık, planlama ve uygulamadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
3- Öğretmenlerin, öğrenme sürecinde gezi-gözlem, inceleme ve deneylerden yararlanma ve yararlandırmadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
4- Öğretmenlerin, öğrenci başarı ve davranışlarını ölçme ve değerlendirmedeki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
5- Öğretmenlerin, Türk Dilini kullanma ve kullandırmadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
6- Öğretmenlerin, öğrencilerini tanıma, bireysel farklılıklarını dikkate alma, grup ve bireysel çalışmalara yöneltme, sorumluluk ve güven duygusu kazandırmadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
7- Öğretmenlerin, derslerin (etkinliklerin) işlenişinde konulara uygun yöntem ve teknikleri kullanmadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
8- Öğretmenlerin, öğrencilerine demokratik tutum ve davranış kazandırmadaki başarı durumlarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
9- Öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullanmış oldukları iletişim örüntülerinin (biçimlerinin) yerindeliğini saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
10- Öğretmenleri değerlendirmede objektif davranabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )

B- Kurum Denetimine İlişkin Olarak Müfettişleri Aşağıdaki Yeterlilikler Bakımından Değerlendiriniz?	Hayır	Çok Az	Kısmen	İyi	Çok İyi
	1	2	3	4	5
11- Kurulu tesislerin, bakım, onarım ve işlevsel kullanılması ile ilgili durumları saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
12- Aday öğretmenlere ilişkin yürütülen işlemlerin mevzuata uygunluğunu saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
13- Sınıf geçme ve sınav işlemlerinin yönetmeliğe uygunluğunu saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
14- Yönetici ve öğretmenlerin çalışma ve öğretim planlarının biçim ve içerik bakımından amaçlara ve ilköğretim programına uygunluklarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
15- Ders programları ve ders dağıtım çizelgelerinin ilköğretim programına uygunluğunu saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
16- Öğretmenler kurulu toplantılarının amaçlara ve mevzuata uygunluklarını saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
17- Zümre Öğretmenler Kurulu toplantılarının amaçlara uygunluğunu saptayabiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
18- Okul-Aile Birliği çalışmalarının etkililik ve verimlilik derecesini saptayarak, gerekli önerileri getirebiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
19- Okul Koruma Derneğinin etkililik ve verimlilik derecesini saptayarak gerekli çözüm önerileri getirebiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
20- Katkı payı uygulamasıyla ilgili yapılan iş ve işlemlerin yerindeliğini saptayabiliyorlar mı ?	( )	( )	( )	( )	( )
C- Araştırma ve İnceleme Alanına İlişkin Olarak Müfettişleri , Aşağıdaki Yeterlilikler Bakımından Değerlendiriniz?					
21- Okulun araç, gereç, öğretmen, kaynak vb. gibi gereksinmelerini tespit ederek, giderilmesine yönelik çalışıyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
22- Okuldaki yönetsel sorunları, yönetim bilimiyle ilgili kuramsal çerçeve içinde saptayarak gidermeye çalışıyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
23- Özel eğitime muhtaç (ağır öğrenen, üstün zekalı, özel yetenekli, özürülü vb.) öğrencileri tespit ederek yönlendirilmelerine dönük çalışmalar yapıyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
24- Öğrenci başarısızlıklarının nedenlerini tespit ederek sorunu çözmeye dönük çalışmalarda bulunuyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
25- Öğrencilerin devamsızlık nedenlerini araştırarak sorunu gidermeye dönük çalışmalar yapıyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )
26- Yönetici ve öğretmenlerin istek, gereksinme ve dileklerini saptayıp değerlendirerek, ilgili yerlere götürebiliyorlar mı?	( )	( )	( )	( )	( )

		1 Hayır	2 Çok Az	3 Kısmen	4 İyi	5 Çok İyi
27- Öğrencilerin eğitim gereksinmelerini belirleyerek, mevcut programın bu gereksinmelere göre değiştirilmesi ya da geliştirilmesine yönelik çabalarda bulunuyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
28- Yönetici, öğretmen ve diğer personelin gelişimlerini değerlendirerek, mesleki rehberliğe olan gereksinmelerini saptayabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
29- Daha verimli ve etkili bir denetim sisteminin oluşturulmasına dönük çalışmalar yapıyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
30- Eğitim-öğretimde kullanılan yöntem ve tekniklerin geliştirilmesine, ilişkin çalışmalarda bulunuyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
D- Rehberlik Alanına İlişkin Olarak Müfettişleri, Aşağıdaki Yeterlilikler Bakımından Değerlendiriniz?						
31- Uygulanan öğretim yöntem ve tekniklerinin geliştirilmesinde yönetici ve öğretmenlere yardımcı olabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
32- Planlama tekniklerinin anlaşılması ve uygulanmasında öğretmenlere yardımcı olabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
33- Okullarda rehberlik hizmetlerinin örgütlenmesi ve yürütülmesi konularında yardımcı olabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
34- Yönetici ve öğretmenlere, öğretim etkinliklerini ve kendi kendilerini değerlendirebilme alışkanlığı kazanmalarında yardımcı olabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
35- Öğretmenlerin özlük haklarını tanımaları, korumaları ve aramaları hakkında gerekli rehberliği yapabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
36- Sınıflarda seviye grupları oluşturulması ve seviye grubu uygulamalarının amacına uygun olarak yürütülebilmesi konularında gerekli rehberliği yapabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
37- Öğrencilerin bireysel yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve bu yetenekler doğrultusunda başarılı olabilecekleri alanlara yönlendirilmesi için gerekli olan rehberliği yapabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
38- Özel eğitime muhtaç (ağır öğrenen, üstün zekalı, özel yetenekli ve özürülü vb.) öğrencilerin tanınması ve izlenecek öğretim yöntemlerinin seçilip uygulanması konularında gerekli rehberliği yapabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
39- Öğrenci tanıma tekniklerinin (sosyometri, olay incelemesi, gözlem, görüşme vb.) tanınması, uygulanması ve elde edilen verilerden yararlanılması konularında gerekli rehberliği yapabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
40- Ölçme ve değerlendirme tekniklerinin tanınması ve kullanılması konularında gerekli rehberliği yapabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )

E- Soruşturma Alanına İlişkin Olarak Müfettişleri, Aşağıdaki Yeterliliklere Göre Değerlendiriniz?		Hayır 1	Çok Az 2	Kısmen 3	İyi 4	Çok İyi 5
41- Alınan şikayetler ve ihbarlar üzerine veya bizzat görmeleri halinde, soruşturma gerektiren durumlara doğrudan el koyabiliyor ya da soruşturma emri isteyebiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
42- Soruşturma istemine esas olmak üzere olayın içeriğini anlatan tutanakları, usûlüne uygun tutabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
43- Yapılan iş ve eylemlerin suç olup, olmadığını anlayabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
44- Soruşturma konusu ile ilgili kanıtları toplayabiliyor ve yorumlayabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
45- Soruşturma sürecinde olaylar ve kanıtlar arasında mantıksal ilişkiler kurabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
46- İfade almada, soruşturma konusunu kapsayan anlamlı sorular yöneltebiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
47- Soruşturma sürecinde sanık, tanık ve diğer ilgililere yaklaşımları yerinde mi?		( )	( )	( )	( )	( )
48- İlgili mevzuatı bilip, yorumlayabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
49- İşlenen suça uygun cezayı tespit edip önerebiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )
50- Soruşturma sürecinde objektif davranabiliyorlar mı?		( )	( )	( )	( )	( )

Group Statistics (Grup İstatistiği)

			Ortalama	Standart Sapma	Standart Hata Or.
	Görev	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
S- 1	Yönetici	109	3,3670	1,1758	,1126
	Öğretmen	434	2,9009	1,0839	5,203E-02
S- 2	Yönetici	109	3,2844	1,1146	,1068
	Öğretmen	434	2,9078	1,1676	5,605E-02
S- 3	Yönetici	109	2,8991	1,1623	,1113
	Öğretmen	434	2,5415	1,1206	5,379E-02
S- 4	Yönetici	109	2,8899	1,1167	,1070
	Öğretmen	434	2,6014	1,1209	5,381E-02
S- 5	Yönetici	109	3,0550	1,0077	9,652E-02
	Öğretmen	434	2,6659	1,1816	5,672E-02
S- 6	Yönetici	109	2,7798	1,0746	,1029
	Öğretmen	434	2,4378	1,1421	5,482E-02
S- 7	Yönetici	109	3,2752	1,1696	,1120
	Öğretmen	434	2,7949	1,1798	5,663E-02
S-8	Yönetici	109	2,9083	1,1828	,1133
	Öğretmen	434	2,5806	1,2249	5,880E-02
S-9	Yönetici	109	2,9908	1,0671	,1022
	Öğretmen	434	2,5968	1,0815	5,191E-02
S-10	Yönetici	109	2,8257	1,2160	,1165
	Öğretmen	434	2,2419	1,1943	5,733E-02
S-11	Yönetici	109	3,2110	1,2177	,1166
	Öğretmen	434	2,8687	1,1327	5,437E-02
S-12	Yönetici	109	3,5872	1,1802	,1130
	Öğretmen	434	3,2028	1,1374	5,460E-02
S-13	Yönetici	109	3,5872	1,2263	,1175
	Öğretmen	434	3,1728	1,1209	5,381E-02
S-14	Yönetici	109	3,6514	1,0748	,1029
	Öğretmen	434	3,3088	1,1297	5,423E-02
S-15	Yönetici	109	3,5505	1,1506	,1102
	Öğretmen	434	3,4078	1,1340	5,443E-02
S-16	Yönetici	109	3,5138	1,2066	,1156
	Öğretmen	434	3,0899	1,2038	5,779E-02
S-17	Yönetici	109	3,4954	1,1597	,1111
	Öğretmen	434	3,0899	1,2172	5,843E-02
S-18	Yönetici	109	3,1009	1,3119	,1257
	Öğretmen	434	2,5714	1,2007	5,764E-02
S-19	Yönetici	109	2,9725	1,3226	,1267
	Öğretmen	434	2,4562	1,1670	5,602E-02
S-20	Yönetici	109	3,6789	1,1537	,1105
	Öğretmen	434	2,7304	1,3068	6,273E-02
S-21	Yönetici	109	2,3394	1,1802	,1130
	Öğretmen	434	2,0046	1,1850	5,688E-02
S-22	Yönetici	109	2,7248	1,2009	,1150
	Öğretmen	434	2,2281	1,0942	5,252E-02
S-23	Yönetici	109	2,3945	1,2097	,1159
	Öğretmen	434	1,7581	1,0458	5,020E-02
S-24	Yönetici	109	2,5321	1,2365	,1184
	Öğretmen	434	1,8502	1,1014	5,287E-02

S-25	Yönetici	109	2,3578	1,2947	,1240
	Öğretmen	434	1,7673	1,0479	5,030E-02
S-26	Yönetici	109	2,3853	1,2613	,1208
	Öğretmen	434	1,9032	1,0680	5,127E-02
S-27	Yönetici	109	2,5138	1,1755	,1126
	Öğretmen	434	2,0138	1,0572	5,075E-02
S-28	Yönetici	109	2,7615	1,1698	,1120
	Öğretmen	434	2,1336	1,1108	5,332E-02
S-29	Yönetici	109	2,7431	1,1972	,1147
	Öğretmen	434	2,2258	1,1391	5,468E-02
S-30	Yönetici	109	2,8807	1,0948	,1049
	Öğretmen	434	2,4286	1,1636	5,586E-02
S-31	Yönetici	109	2,8899	1,1494	,1101
	Öğretmen	434	2,2972	1,1620	5,578E-02
S-32	Yönetici	109	3,0550	1,1614	,1112
	Öğretmen	434	2,4793	1,1755	5,643E-02
S-33	Yönetici	109	2,6972	1,2210	,1169
	Öğretmen	434	2,1521	1,1633	5,584E-02
S-34	Yönetici	109	2,7798	1,1251	,1078
	Öğretmen	434	2,2327	1,0974	5,268E-02
S-35	Yönetici	109	2,5229	1,2953	,1241
	Öğretmen	434	1,7857	1,0800	5,184E-02
S-36	Yönetici	109	2,8624	1,2207	,1169
	Öğretmen	434	2,2304	1,1463	5,502E-02
S-37	Yönetici	109	2,5963	1,2332	,1181
	Öğretmen	434	1,9724	1,0742	5,156E-02
S-38	Yönetici	109	2,5872	1,1723	,1123
	Öğretmen	434	1,8157	1,0095	4,846E-02
S-39	Yönetici	109	2,7339	1,1991	,1149
	Öğretmen	434	1,9401	1,0621	5,098E-02
S-40	Yönetici	109	2,8532	1,1850	,1135
	Öğretmen	434	2,2166	1,1101	5,329E-02
S-41	Yönetici	109	3,4862	1,1596	,1111
	Öğretmen	434	3,1429	1,2487	5,994E-02
S-42	Yönetici	109	3,6422	1,1428	,1095
	Öğretmen	434	3,2442	1,0918	5,241E-02
S-43	Yönetici	109	3,7523	1,0642	,1019
	Öğretmen	434	3,2535	1,1023	5,291E-02
S-44	Yönetici	109	3,5596	,9759	9,348E-02
	Öğretmen	434	3,0023	1,0969	5,265E-02
S-45	Yönetici	109	3,4495	1,0318	9,883E-02
	Öğretmen	434	2,9908	1,0979	5,270E-02
S-46	Yönetici	109	3,6147	1,1214	,1074
	Öğretmen	434	3,0899	1,0783	5,176E-02
S-47	Yönetici	109	3,5321	1,1019	,1055
	Öğretmen	434	2,9931	1,1321	5,434E-02
S-48	Yönetici	109	3,6606	,9834	9,419E-02
	Öğretmen	434	3,2281	1,0793	5,181E-02
S-49	Yönetici	109	3,5229	1,1022	,1056
	Öğretmen	434	2,9770	1,1886	5,706E-02
S-50	Yönetici	109	3,3670	1,2741	,1220
	Öğretmen	433	2,7090	1,1954	5,745E-02

Independent Samples Test (Bağımsız Örnekler Testi)

		Levene'nin değişkenlik eşitliği testi		Oralama eşitlik testi (t-testi)			Ortalama fark	Standart hata farkı	% 95 fark güvence zaman aralığı	
	Tahmin edilen eşit değişkenlikleri	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means					95% Confidence Interval of the Difference	
	Tahmin edilmeyen eşit değişkenlikleri	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	En az	En çok
									Lower	Upper
1	Equal variances assumed	4,876	,028	3,944	541	,000	,4661	,1182	,2339	,6982
	Equal variances not assumed			3,757	157,233	,000	,4661	,1241	,2210	,7111
2	Equal variances assumed	,011	,918	3,037	541	,003	,3766	,1240	,1330	,6201
	Equal variances not assumed			3,123	172,462	,002	,3766	,1206	,1386	,6146
3	Equal variances assumed	,027	,869	2,956	541	,003	,3576	,1210	,1200	,5952
	Equal variances not assumed			2,892	162,115	,004	,3576	,1236	,1136	,6018
4	Equal variances assumed	1,855	,174	2,404	541	,017	,2885	,1200	5,280E-02	,5243
	Equal variances not assumed			2,410	166,908	,017	,2885	,1197	5,214E-02	,5249
5	Equal variances assumed	15,671	,000	3,161	541	,002	,3891	,1231	,1473	,6310
	Equal variances not assumed			3,476	189,822	,001	,3891	,1120	,1683	,6100
6	Equal variances assumed	3,176	,075	2,828	541	,005	,3420	,1210	,1044	,5796
	Equal variances not assumed			2,933	174,470	,004	,3420	,1166	,1119	,5722
7	Equal variances assumed	,172	,678	3,806	541	,000	,4803	,1262	,2324	,7282
	Equal variances not assumed			3,826	167,527	,000	,4803	,1255	,2325	,7281
8	Equal variances assumed	1,308	,253	2,513	541	,012	,3276	,1303	7,157E-02	,5837
	Equal variances not assumed			2,567	170,928	,011	,3276	,1276	7,586E-02	,5786
9	Equal variances assumed	4,080	,044	3,410	541	,001	,3941	,1156	,1670	,6211
	Equal variances not assumed			3,437	168,112	,001	,3941	,1146	,1677	,6204

10	Equal variances assumed	1,629	,202	4,546	541	,000	,5838	,1284	,3315	,8360
	Equal variances not assumed			4,497	164,265	,000	,5838	,1298	,3274	,8401
11	Equal variances assumed	,850	,357	2,778	541	,006	,3423	,1232	,1003	,5844
	Equal variances not assumed			2,660	158,172	,009	,3423	,1287	8,818E-02	,5965
12	Equal variances assumed	,968	,326	3,131	541	,002	,3844	,1226	,1432	,6256
	Equal variances not assumed			3,062	162,065	,003	,3844	,1255	,1365	,6323
13	Equal variances assumed	3,292	,070	3,384	541	,001	,4143	,1224	,1738	,6648
	Equal variances not assumed			3,207	156,360	,002	,4143	,1292	,1591	,6695
14	Equal variances assumed	1,376	,241	2,858	541	,004	,3426	,1199	,1071	,5781
	Equal variances not assumed			2,945	172,934	,004	,3426	,1164	,1130	,5723
15	Equal variances assumed	,015	,903	1,170	541	,242	,1426	,1219	-9,6733E-02	,3820
	Equal variances not assumed			1,160	164,680	,248	,1426	,1229	-,1001	,3853
16	Equal variances assumed	,184	,668	3,285	541	,001	,4239	,1290	,1704	,6774
	Equal variances not assumed			3,281	166,161	,001	,4239	,1292	,1688	,6790
17	Equal variances assumed	,094	,759	3,139	541	,002	,4056	,1292	,1518	,6593
	Equal variances not assumed			3,231	172,729	,001	,4056	,1255	,1578	,6533
18	Equal variances assumed	,267	,606	4,039	541	,000	,5295	,1311	,2719	,7870
	Equal variances not assumed			3,830	156,494	,000	,5295	,1382	,2564	,8026
9	Equal variances assumed	,520	,471	4,017	541	,000	,5163	,1285	,2638	,7687
	Equal variances not assumed			3,727	152,905	,000	,5163	,1385	,2426	,7899
0	Equal variances assumed	5,373	,021	6,929	541	,000	,9485	,1369	,6796	1,2174
	Equal variances not assumed			7,464	184,045	,000	,9485	,1271	,6978	1,1992
1	Equal	,382	,537	2,640	541	,009	,3348	,1269	8,566E-02	,5840

	variances assumed									
	Equal variances not assumed			2,646	166,937	,009	,3348	,1265	8,500E-02	,5847
-22	Equal variances assumed	,722	,396	4,153	541	,000	,4967	,1196	,2617	,7316
	Equal variances not assumed			3,928	156,043	,000	,4967	,1264	,2469	,7464
-23	Equal variances assumed	8,858	,003	5,498	541	,000	,6364	,1158	,4090	,8638
	Equal variances not assumed			5,040	151,027	,000	,6364	,1263	,3869	,8859
-24	Equal variances assumed	2,846	,092	5,634	541	,000	,6819	,1210	,4441	,9196
	Equal variances not assumed			5,257	153,803	,000	,6819	,1297	,4256	,9381
-25	Equal variances assumed	12,791	,000	5,003	541	,000	,5905	,1180	,3587	,8224
	Equal variances not assumed			4,413	145,478	,000	,5905	,1338	,3260	,8550
-26	Equal variances assumed	8,272	,004	4,056	541	,000	,4821	,1189	,2486	,7156
	Equal variances not assumed			3,673	149,194	,000	,4821	,1312	,2228	,7414
-27	Equal variances assumed	4,150	,042	4,313	541	,000	,4999	,1159	,2723	,7276
	Equal variances not assumed			4,048	154,742	,000	,4999	,1235	,2560	,7439
-28	Equal variances assumed	,020	,887	5,219	541	,000	,6278	,1203	,3915	,8641
	Equal variances not assumed			5,060	160,397	,000	,6278	,1241	,3828	,8729
-29	Equal variances assumed	,027	,869	4,195	541	,000	,5173	,1233	,2751	,7595
	Equal variances not assumed			4,072	160,622	,000	,5173	,1270	,2664	,7682
30	Equal variances assumed	6,545	,011	3,669	541	,000	,4522	,1232	,2101	,6942
	Equal variances not assumed			3,806	174,473	,000	,4522	,1188	,2177	,6867
31	Equal variances assumed	3,180	,075	4,771	541	,000	,5927	,1242	,3486	,8367
	Equal variances not assumed			4,802	167,804	,000	,5927	,1234	,3490	,8363
32	Equal variances	4,309	,038	4,583	541	,000	,5758	,1256	,3290	,8226

	assumed									
	Equal variances not assumed			4,616	167,952	,000	,5758	,1247	,3295	,8220
33	Equal variances assumed	,213	,645	4,331	541	,000	,5452	,1259	,2979	,7825
	Equal variances not assumed			4,207	160,772	,000	,5452	,1296	,2892	,8011
34	Equal variances assumed	,142	,706	4,630	541	,000	,5471	,1182	,3150	,7792
	Equal variances not assumed			4,561	163,452	,000	,5471	,1200	,3102	,7840
35	Equal variances assumed	13,726	,000	6,110	541	,000	,7372	,1207	,5002	,9743
	Equal variances not assumed			5,483	147,885	,000	,7372	,1345	,4715	1,0029
36	Equal variances assumed	,177	,674	5,078	541	,000	,6320	,1244	,3875	,8764
	Equal variances not assumed			4,891	159,186	,000	,6320	,1292	,3768	,8872
37	Equal variances assumed	7,690	,006	5,257	541	,000	,6240	,1187	,3908	,8571
	Equal variances not assumed			4,841	151,714	,000	,6240	,1289	,3693	,8786
38	Equal variances assumed	6,429	,012	6,897	541	,000	,7715	,1119	,5518	,9912
	Equal variances not assumed			6,308	150,669	,000	,7715	,1223	,5299	1,0131
39	Equal variances assumed	3,402	,066	6,793	541	,000	,7939	,1169	,5643	1,0234
	Equal variances not assumed			6,318	153,270	,000	,7939	,1257	,5456	1,0421
40	Equal variances assumed	,287	,592	5,280	541	,000	,6366	,1206	,3998	,8735
	Equal variances not assumed			5,077	158,935	,000	,6366	,1254	,3890	,8843
41	Equal variances assumed	,772	,380	2,603	541	,010	,3434	,1319	8,422E-02	,6025
	Equal variances not assumed			2,721	176,332	,007	,3434	,1262	9,430E-02	,5925
42	Equal variances assumed	,772	,380	3,370	541	,001	,3980	,1181	,1660	,6299
	Equal variances not assumed			3,279	161,075	,001	,3980	,1214	,1583	,6376
43	Equal variances assumed	,557	,456	4,253	541	,000	,4988	,1173	,2684	,7292
	Equal			4,344	170,948	,000	,4988	,1148	,2721	,7255

variances not assumed									
Equal variances assumed	,014	,907	4,844	541	,000	,5573	,1151	,3313	,7833
Equal variances not assumed			5,195	182,816	,000	,5573	,1073	,3457	,7690
Equal variances assumed	,278	,598	3,946	541	,000	,4588	,1162	,2304	,6871
Equal variances not assumed			4,096	174,641	,000	,4588	,1120	,2377	,6798
Equal variances assumed	1,921	,166	4,506	541	,000	,5248	,1165	,2960	,7536
Equal variances not assumed			4,402	161,809	,000	,5248	,1192	,2894	,7603
Equal variances assumed	,233	,629	4,468	541	,000	,5390	,1207	,3020	,7760
Equal variances not assumed			4,541	169,876	,000	,5390	,1187	,3047	,7734
Equal variances assumed	,541	,462	3,805	541	,000	,4324	,1137	,2092	,6557
Equal variances not assumed			4,023	179,146	,000	,4324	,1075	,2203	,6446
Equal variances assumed	,037	,848	4,349	541	,000	,5460	,1258	,2993	,7926
Equal variances not assumed			4,550	176,554	,000	,5460	,1200	,3092	,7828
Equal variances assumed	,225	,636	5,068	540	,000	,6580	,1298	,4029	,9130
Equal variances not assumed			4,878	159,214	,000	,6580	,1349	,3916	,9244